

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ACIBADEM MEHMET ALİ AYDINLAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ROMANTİK İLİŞKİSİ OLAN BİREYLERDE İLİŞKİ DOYUMUNUN,
PSİKOLOJİK UYUM, ALGILANAN EBEVEYNLER ARASI İLİŞKİ VE
ÇATIŞMA ÇÖZME STİLLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

CANBERK GELİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Doç. Dr. Nilay Pekel Uludağlı

İSTANBUL-2022

Anabilim Dalı: Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Program: Klinik Psikoloji Tezli YL

Tez Başlığı: Romantik ilişkisi olan bireylerde ilişki doyumunun, psikolojik uyum,algılanan ebeveynler arası ilişki ve çatışma çözme stilleri açısından incelenmesi

Öğrencinin Adı-Soyadı: Canberk Gelir

Savunma Sınavı Tarihi: 21.10.2022

Bu tez çalışması jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Üye (Jüri Başkanı) Doç. Dr. Belma Bekçi
Acıbadem Üniversitesi _____

Üye (Tez Danışmanı) Doç. Dr. Nilay Pekel Uludağlı
Acıbadem Üniversitesi _____

Üye Dr. Öğr. Üyesi Ece Varlık Özsoy
Akdeniz Üniversitesi _____

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlâl edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

21.09.2022

Canberk Gelir

TEŞEKKÜR

Tez sürecimin her aşamasında bilgi birikimiyle, karşılaştığım tüm sorunlarda hoşgörüsüyle bana destek olan tez danışmanım, değerli akademisyen Doç. Dr. Nilay Pekel Uludağlı'ya;

Tezime kıymetli fikirleriyle katkılarda bulunan Doç. Dr. Belma Bekçi ve Dr. Öğr. Üyesi Ece Varlık Özsoy'a;

Yüksek lisans eğitiminde tanıştığım arkadaşlarım Livia Terzioğlu ve Bengisu Apak'a;

Hayatım boyunca koşulsuz sevgilerini ve desteklerini hissettiğim annem Filiz Gelir ve babam İlker Gelir'e, her zaman olduğu gibi tez sürecimde de yanımda olan ablam Candan Gelir Ağpınar'a çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
EKLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
ÖZET.....	xv
ABSTRACT.....	xvi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. İlişki Doyumu.....	5
1.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisi.....	9
1.3. Çatışma Çözme Stilleri.....	14
1.4. Psikolojik Uyum – Depresyon, Anksiyete, Stres.....	17

1.4.1. Depresyon.....	17
1.4.2. Anksiyete.....	22
1.4.3. Stres.....	26
1.5. Araştırmanın Önemi.....	28
1.6. Araştırmanın Amacı.....	29
1.7. Araştırma Soruları.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Örneklem.....	30
2.2. Veri Toplama Araçları.....	33
2.2.1. Demografik Bilgi Formu.....	34
2.2.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği.....	34
2.2.3. Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği.....	34
2.2.4. İlişki Doyumu Ölçeği.....	35
2.2.5. Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASÖ-21).....	35
2.3. İşlem.....	36
2.4. Verilerin Analizi.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Verilerin Temizlenmesi.....	38
3.2. Betimsel Bulgular.....	38
3.2.1. Cinsiyet ile İlgili Analizler.....	39
3.2.2. Katılımcıların İlişki Doyumu ve DASÖ-21 Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Ebeveyn Çatışmalarına Göre İncelenmesi.....	42
3.3. Araştırma Değişkenleri Arasında Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları.....	43
3.4. Romantik İlişki Doyumunun Ebeveyn Tutumları, Psikolojik Uyum ve Çatışma Çözme Stilleri Tarafından Yordanması.....	46
3.5. Aracı Değişken Analizleri.....	47
3.5.1. Psikolojik Uyumun Aracı Rolünün İncelenmesi.....	47
3.5.1.1. Annenin bağımlı tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide depresyon düzeyinin aracılık rolü.....	49
3.5.1.2. Annenin ilgisiz tutumu ile kişinin ilişki doyumu arasındaki ilişkide stres düzeyinin aracılık rolü.....	51
3.5.1.3. Annenin bağımlı tutumu ile kişinin ilişki doyumu arasındaki ilişkide stres düzeyinin aracılık rolü.....	53

3.5.2. Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi.....	54
--	----

3.5.2.1. Olumsuz çatışma çözme stiline, babanın bağımlı tutumu ile bireyin romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkideki aracılık rolünün incelenmesi.....	57
---	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1.Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Değerlendirmeler.....	59
4.1.1. Cinsiyete Dair Bulguların Tartışılması.....	59
4.1.2. Katılımcıların Yaşlarına Dair Bulguların Tartışılması.....	63
4.1.3. Ebeveyn Çatışmalarına (Hakaret İçeren, Fiziksel Şiddet İçeren, Hakaret veya Fiziksel Şiddet İçermeyen Çatışma Sıklığına) Dair Bulguların Tartışılması.....	64
4.2. Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçlarına İlişkin Değerlendirmeler.....	65
4.3. Aracılık Analizleri Sonuçlarına İlişkin Değerlendirmeler.....	68
4.3.1. Psikolojik Uyumun Aracı Rolünün İncelenmesi.....	68
4.3.1.1. Annenin Bağımlı Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Depresyonun Aracı Rolünün Değerlendirilmesi.....	68
4.3.1.2. Annenin İlgisiz ve Bağımlı Tutumları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Stresin Aracı Rolünün Değerlendirilmesi.....	69
4.3.2. Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi.....	70

4.3.2.1. Babanın Bağımlı Tutumları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Olumsuz Çatışma Çözme Stilinin Aracı Rolünün Değerlendirilmesi.....	71
4.4. Sonuç.....	72
4.5. Araştırmanın Klinik Açıdan Önemi.....	73
4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Yapılacak Araştırmalar İçin Öneriler	74
KAYNAKÇA	76
EKLER	100
Ek A: Aydınlatılmış Onam Formu.....	100
Ek B: Demografik Bilgi Formu.....	101
Ek C: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği Örnek Maddeler.....	103
Ek D: Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Örnek Maddeler.....	104
Ek E: İlişki Doyumu Ölçeği Örnek Maddeler.....	105
Ek F: Depresyon Anksiyete Stres–21 Ölçeği (DASÖ – 21) Örnek Maddeler.....	106

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. DSM-V Tanı Kriterlerine Göre Yeğın (Majör) Depresyon Bozukluğu

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 3. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Tablo 4. Katılımcıların İlişki Doyumu, Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği, Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre İncelenmesi

Tablo 5. Ebeveyn Çatışmalarına Dair Özellikler, Katılımcıların İlişki Doyumu ve Psikolojik Uyumları Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Analizi Sonuçları

Tablo 6. Değişkenler Arasında Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

Tablo 7. Romantik İlişki Doyumunun Ebeveyn Tutumları, Psikolojik Uyum ve Çatışma Çözme Stilleri Tarafından Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

Tablo 8. Psikolojik Uyum Değişkenlerine Dair Process Aracılık Analizleri

Tablo 9. Annenin Bağımlı Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Depresyon Düzeyinin Aracılık Rolüne Dair Regresyon Analizi

Tablo 10. Annenin İlgisiz Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Stres Düzeyinin Aracılık Rolüne Dair Regresyon Analizi

Tablo 11. Annenin Bağımlı Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Stres Düzeyinin Aracılık Rolüne Dair Regresyon Analizi

Tablo 12. Çatışma Çözme Stillerine Dair Process Aracılık Analizleri

Tablo 13. Babanın Bağımlı Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Olumsuz Çatışma Çözme Stilinin Aracılık Rolüne Dair Regresyon Analizi

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Annenin Bağımlı Tutumu, Kişinin Depresyon Düzeyi ve İlişki Doyumu İlişkisinde Hesaplanan Regresyon Katsayıları

Şekil 2. Annenin İlgisiz Tutumu, Kişinin Stres Düzeyi ve İlişki Doyumu İlişkisinde Hesaplanan Regresyon Katsayıları

Şekil 3. Annenin Bağımlı Tutumu, Kişinin Stres Düzeyi ve İlişki Doyumu İlişkisinde Hesaplanan Regresyon Katsayıları

EKLER LİSTESİ

Ek A: Aydınlatılmış Onam Formu

Ek B: Demografik Bilgi Formu

Ek C: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği Örnek Maddeler

Ek D: Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Örnek Maddeler

Ek E: İlişki Doyumu Ölçeği Örnek Maddeler

Ek F: Depresyon Anksiyete Stres-21 Ölçeği (DASÖ – 21) Örnek Maddeler

KISALTMALAR LİSTESİ

AEİÖ: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği

APA: American Psychiatric Association (Amerikan Psikiyatri Birliği)

ÇÇSÖ: Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği

DASÖ–21: Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği

DSM: Diagnostic Statistical Manual of Mental Disorders (Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı)

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

ÖZET

Aile, erken yıllardan itibaren sunduğu davranış modelleriyle bireyin diğer kişilere karşı nasıl davranacağını belirlemede önemli bir sosyal bağlamdır. Özellikle, anne-babanın çocuğa nasıl davrandığı kadar anne-baba arasında gözlemlenen tutum ve davranışların da bireyin yetişkinlikteki romantik ilişkileri üzerinde anlamlı sonuçları olabilmektedir. Bu kapsamda araştırmanın temel amacı genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin romantik ilişki doyumunun, çatışma çözme stillerinin ve psikolojik uyumlarının (depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri), ebeveynlerinin birbirleriyle ilişkisi açısından incelenmesidir. Örneklem, romantik ilişki içerisinde bulunan 20-39 yaş aralığındaki 226 genç yetişkinden oluşmuştur. Çalışma için çevrimiçi ortamda, Qualtrics programı aracılığıyla veriler toplanmıştır. Veri toplama araçları olarak ‘‘Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği’’, ‘‘Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği’’, ‘‘Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği’’, ‘‘İlişki Doyumu Ölçeği’’ ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Yapılan analizlerde ilişki doyumunun; olumlu çatışma çözme stili ve babanın anneye yönelik koruyucu tutumları tarafından pozitif yönde; olumsuz çatışma çözme stili ve katılımcıların depresyon düzeyi tarafından negatif yönde yordandığı görülmüştür. Aynı zamanda, ebeveyn çatışmaları ile katılımcıların depresyon, anksiyete, stres düzeyleri arasında olumlu ilişki bulunmaktadır. Aracılık analizleri kapsamında depresyonun ve stres düzeyinin, annenin bağımlı tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide; stres düzeyinin annenin ilgisiz tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide aracı rol oynadığı görülmüştür. Ek olarak, olumsuz çatışma çözme stilleri, babanın bağımlı tutumu ile genç yetişkinlerin ilişki doyumu arasında tam aracı rol oynamaktadır. Elde edilen bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Romantik ilişki doyumu, Romantik ilişkilerde çatışma çözme stilleri, Depresyon, Anksiyete, Stres, Psikolojik uyum, Algılanan ebeveyn ilişkisi

ABSTRACT

The family is an important social context in determining how the individual will behave towards other people with the behavioral models from the early years. Especially the attitudes and the behaviors observed between parents, as well as how the parents treat the child, might have significant consequences on the individual's romantic relationships in adulthood. Within this scope, the main purpose of the research is to examine the young adults' romantic relationship satisfaction, conflict resolutions styles and psychological adjustment (depression, anxiety ve stress levels) in terms of the interparental relationship. The study sample consists of 226 young adults between the ages of 20 and 39 who were in a romantic relationship. Data were collected online via Qualtrics. "Perceived Parental Relationship Behavior Scale", "Depression, Anxiety, Stress Scale (DASS-21)", "Conflict Resolution Styles Scale (CRSS)" and "Relationship Satisfaction Inventory" and demographic information form were used to collect data. The results of the study showed that romantic relationship satisfaction is positively predicted by father's protective attitudes toward his spouse, positive conflict resolution style and negatively predicted by depression level and negative conflict resolution style. Also, there were positive relationships between parental conflicts and participants' depression, anxiety, stress levels. Within the scope of mediation analysis, depression and stress levels have mediating roles in the relationship between mother's dependent attitudes and relationship satisfaction. Stress level has a mediating role also in the relationship between mother's neglectful attitudes and relationship satisfaction. In addition, negative conflict resolution style has a mediating role in the relationship between father's dependent attitudes and participants' relationship satisfaction. The results were discussed in the light of the literature.

Keywords: Romantic relationship satisfaction, Conflict resolutions styles in romantic relationships, Psychological adjustment, Depression, Anxiety, Stress, Perceived parental relationship

BİRİNCİ BÖLÜM

Çocuklar, kişilerarası dinamikleri gözlem yoluyla (Bandura, 1977) ve kişilerarası etkileşimlerde bulunarak (Grych ve Fincham, 1990) keşfederler. Çocuğun ilişki kurma becerileri ilk olarak aile bireyleri aracılığıyla edinilmektedir (Amato, 1996). Ebeveynlerin birbirleriyle ilişki kurma biçimi, çocuklarıyla olan iletişimlerini (ebeveynliklerini) de şekillendirmektedir (Belsky, 1984). Ebeveynler arası ilişki ise, ebeveynlerin; çatışmalarına, birbirlerine bağılılıklarına, ilgilerine, davranışlarına göre belirlenir ve çocuk, ebeveynlerinin ilişkisinden dolayı olarak (ör. Çatışmalara tanık olmasa da ebeveynler arası huzursuzluğu çeşitli yollarla, ilgisiz tutumlar gibi hissederek) ya da doğrudan (ör. Ebeveynlerin birbirlerine yönelik öfke ifadelerine tanık olarak) etkilenir. Bu öfke ifadeleri, sözel (hakaret etmek gibi), sözel olmayan (ebeveynin, eşinin bir davranışına tepki olarak göz devirmesi gibi) veya fiziksel (tartışma esnasında ebeveynin, partnerini itmesi gibi) ifadeler olabilir (Van Eldik ve ark., 2020).

Ebeveynlerin birbirlerine yönelik öfke ifadeleri, saldırgan tutumları, çocuklarıyla olan iletişimlerine de yayılabilmekte; örneğin, ebeveyn, partnerine yönelik tutumlarını ve davranışlarını (bağırarak, tehditkâr konuşmak, fiziksel şiddet uygulamak gibi) çocuğuyla olan anlaşmazlıklarında da sergileyebilmektedir (Conger, Ge, Elder, Lorez ve Simons, 1994). Ebeveynin veya ebeveynlerin sergiledikleri bu saldırgan davranışlar çocuğun aşırı disiplinli bir ortama maruz kalmasına sebep olabilmekte; ebeveynler arasındaki iletişimin uyumsuz, zayıf olması ve aralarında sık sık ihtilafların yaşanması, çocuğa ilgisiz kalınan bir ortamı getirebilmektedir. Dolayısıyla çocuğun destek görme, benimsenme ihtiyaçları ihmâl edilmektedir (Krishnakumar ve Buehler, 2000). Ebeveynler arasında yaşanan veya ebeveyn tarafından maruz bırakılan stres sebebiyle, destek görme ve benimsenme ihtiyacı ihmâl edilen çocuğun psikolojik uyumu olumsuz etkilenmektedir (Burman, John ve Margolin, 1987).

Ebeveynler arası ilişki, psikolojik uyumunun yanı sıra çocuğun gelecekteki romantik ilişki doyumunu da etkilemektedir. Örneğin, ebeveynleri boşanmış olan çocukların kendilerinin de gelecekte boşanma riski, boşanmamış ebeveynleri olan çocuklardan daha yüksektir (Cartwright, 2006). Benzer şekilde, ebeveynlerinin olumsuz çatışma çözme stilleri ile kişilerin romantik ilişki doyumları olumsuz ilişkilidir (Gottman, 1999). Bireylerin kendi çatışma çözme stilleri ise ilişki doyumları ile ebeveynlerinin özellikleri (ebeveynlerin boşanması ve ebeveyn çatışma sıklığı) arasında aracı rol oynamaktadır (Dennison, Koerner ve Segrin, 2014). Dennison ve ark. (2014) çalışmasına göre, ebeveyn çatışma sıklığı ve ebeveynlerin boşanma oranı ile bireylerin ilişki doyumu arasında olumsuz ilişki bulunmaktadır ve partnerlerin çatışma çözme stillerinin bu ilişkide kısmi aracı rolü vardır. Bunun yanı sıra, düşük ilişki doyumuna sahip fakat boşanmamış ebeveynlerin çocuklarının da kendi romantik ilişkilerinden düşük doyum alsalar da daha az boşanma oranına sahip oldukları tespit edilmiştir (Feng, Giarrusso, Bengson ve Frye, 1999).

Çatışma esnasında kişinin kendisinin ve karşısındakinin ihtiyaçlarını önemsemesi ve ne kadar öncelik verdiği çatışma stillerini şekillendirmektedir. Buna göre yapıcı, uzlaşmacı (olumlu) çatışma çözme stilinde kişi hem kendi ihtiyaçlarına hem karşısındakinin ihtiyaçlarına yüksek derecede önem vermekte; yıkıcı, baskın (olumsuz) çatışma çözme stilinde kendi ihtiyaçlarını yüksek, başkalarınınkini düşük düzeyde önemsemektedir. Boyun eğme stilinde kişi kendi ihtiyaçlarını düşük, başkalarınınkini yüksek düzeyde önemserken, geri çekilme stilinde hem kendinin hem karşısındakinin ihtiyaçlarını düşük düzeyde önemsemektedir (Rahim, 1983).

Çatışma çözme stilleri ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, yapıcı çatışma çözme stilleri ilişki doyumu ile olumlu ilişkiliyken (Wheeler, Updegraff ve Thayer, 2010), olumsuz çatışma çözme stilleri evlilikteki fiziksel şiddet (Bonache, Gonzalez-Mendez ve Krahe, 2019), boşanma oranı (Lantagne, Furman ve Novak, 2017) ve düşük ilişki doyumu ile olumlu ilişkilidir.

Olumlu çatışma çözme stillerini kullanmak, partnerlerin birlikte problem çözme yolları aramalarını, partnerlerin ortak faydalarına odaklanmalarını sağlayarak partnerle iş birliğinde bulunma davranışlarını pekiştirmekte, ilişki doyumlarını artırmaktadır. Öte yandan, olumsuz çatışma çözme stillerini kullanmanın; partnere yönelik fiziksel veya sözlü saldırıda bulunma, partner üzerinde baskı kurma veya bireysel faydaya odaklanmaya ilişkin olması sebebiyle partnerlerin romantik ilişki doyumları azalmaktadır (Ünal ve Akgün, 2022).

İlişki doyumu ile ilişkili olan bir diğer faktör ise psikolojik faktörlerdir (Kasalova ve ark., 2017; Pilkington ve ark., 2015, Randall ve Bodenmann, 2017). İlişki doyumu ile stres arasındaki ilişkiyi ele alan bir meta-analiz çalışmasında ilişki doyumu ile stres arasında olumsuz bir ilişki olduğu rapor edilmiştir (Randall ve ark., 2017). Algılanan stres ve pek çok psikolojik bozukluk, ilişki doyumu üzerinde olumsuz sonuçlara sahiptir. Örneğin yapılan çalışmalarda düşük ilişki doyumunun, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) (Bruner, Kuryluk ve Whitton, 2015) ve yeme bozukluklarının klinik görünümünde rastlanan olumsuz beden imgesi (Friedman, Dixon, Brownell, Whisman ve Wilfley, 1999), depresyon (Cramer, 2004; Pilkington ve ark., 2015; Whitton ve Whisman, 2010) ve anksiyete (Whisman, Uebelacker ve Weinstock, 2004) ile olumlu olarak ilişkilidir. Ancak psikolojik bozukluklar ile ilişki doyumu arasındaki ilişki bazen tek yönlüden ziyade karşılıklı da olabilmektedir. Örneğin düşük ilişki doyumu, anksiyete bozukluklarının ortaya çıkmasında ya da var olan anksiyete bozukluğunun sürdürülmesinde de önemli bir etkidir (Kasalova ve ark., 2017).

Yukarıda ilişki doyumuna ilişkin ilgili çalışma bulgularında da özetlendiği gibi bireylerin hem kendi anne-babalarının ilişki tarzları hem de kendi psikolojik özellikleri kendi ilişki doyumu üzerinde rol oynayabilmektedir. Bu kapsamda aşağıda sırasıyla genel olarak ilişki doyumu ele

alınacak, ardından anne-baba arasında algılanan ilişki tarzı, çatışma çözme stilleri, depresyon, anksiyete ve stres ile bu değişkenlerin ilişki doyumu ile ilgili araştırma sonuçlarına yer verilecektir.

GENEL BİLGİLER

1.1. İlişki Doyumu

İlişki doyumu, bireyin; ilişkiye duyduğu çekim (Rusbult, 1983), partnerin davranışlarından duyulan beklentilerin karşılanması (Sabatelli, 1988), ilişkiye dair kendi duygu, düşünce ve davranışlarını değerlendirmesi (Hendrick, 1988) olarak çeşitli ifadelerle tanımlanmaktadır. Kişinin partnerinin davranışlarından beklentileri ve buna karşılık partnerinin sergilediği davranışlar (Sabatelli, 1988), bireyin ilişkiye yaptığı yatırım, partnerine bağlılığı, duyduğu yakınlık, cinsel aktivite ile ilgili duygu, düşünce ve davranışlar gibi pek çok boyut ilişki doyumunu belirlemektedir (Hendrick, 1988).

Rusbult'ın (1980) Yatırım Modeli'ne göre ise ilişki doyumu, bir ilişkide algılanan ödüller, bedeller ve beklentilerle ilgilidir. İlişkiden elde edilen tatminler, ödülleri ifade ederken; ilişki için sarf edilen zaman, ilişkiden kaynaklı yaşanan problemler ise bedelleri ifade eder. Bir romantik ilişki ve bir partnerin nasıl olması gerektiğine dair düşünceler ve partnerin fiziksel görünüşü, mizah anlayışı, cinsel doyum gibi kriterler kişinin beklentilerini oluşturur. Yatırım Modeli'ne göre, ilişkiden sağlanan ödüller arttıkça ve bedeller azaldıkça ilişki doyumu ve partnere bağlılık artmaktadır. Bireyin, yer aldığı ilişkiden ve partnerinden beklentileri ve bu beklentilerin düzeyi de ilişki doyumu ve bağlılık üzerinde önemli rol oynamaktadır. Romantik ilişkiden ve partnerden beklentilerin düşük olması ile ilişki doyumu arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır. İlişki doyumu arttıkça ilişkiye yapılan yatırım ve ilişkinin sürdürülebilirliğini etkileyen bağlılık da artmaktadır (Rusbult, 1983).

İlgili literatürde ilişki doyumunun cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini araştıran çalışmalar incelendiğinde; kadınların, erkeklerden daha düşük düzeyde (Curtis, Epstein ve

Wheeler, 2017; Çağ, 2011; Fowers, 1991; Güleç, 2014) ya da daha yüksek düzeyde (Kaplan, 2016) ilişki doyumuna sahip olduklarını rapor eden araştırmalar yer alsa da Jackson ve ark. (2014) tarafından yapılan meta-analiz çalışmasında kadınlar ve erkeklerin evlilik doyumları arasında fark olmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde, ülkemizde yapılan iki meta-analiz çalışmasında da ilişki doyumunda cinsiyete göre farklılık bulunmadığı ortaya konmuştur (Haylı, Durmuş ve Kış, 2017; Satıcı ve Deniz, 2018).

İlişki doyumu üzerindeki rolü araştırılan bir başka özellik bireylerin hangi ilişki türüne sahip olduklarıdır. Buna göre, partnerlerin medeni durumları ile ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmada; birlikte yaşayan partnerlerin ve evli çiftlerin, birlikte yaşamayan partnerlerden daha yüksek ilişki doyumu sağladıkları rapor edilmiştir. Evli çiftlerin yaş ortalaması diğer iki grubun yaş ortalamalarından daha yüksek iken, birlikte yaşayan ve birlikte yaşamayan çiftlerin yaş ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Grupların ilişki süreleri arasındaki ilişkiyi de inceleyen bu araştırmada; evli çiftlerin ilişki süresinin diğer iki gruptan, birlikte yaşayan partnerlerin ilişki süresinin ise birlikte yaşamayan partnerlerinkinden daha fazla olduğu rapor edilmiştir (Moore, McCabe ve Brink, 2001). İlgili literatürde buna ek olarak, evli bireylerin, evli olmayan partnerlerden daha yüksek ilişki doyumuna sahip oldukları (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2007; Coşkun, 2021; Çelik ve Yiğit, 2016), ilişkinin süresi ile ilişki doyumunun olumlu olarak ilişkili olduğu tespit edilen (Coşkun, 2021) ve nişanlı bireylerin ilişki doyumunun flört eden bireylerinkinden daha yüksek olduğu rapor edilen araştırmalar da bulunmaktadır (Saraç, 2013; Reisoğlu, 2020). Bazı araştırmalara göre ise ilişki doyumu, ilişki türüne göre farklılık göstermemektedir (Bilecen, 2007; Hasta ve Büyükşahin, 2006).

İlişki doyumunu etkileyen bir diğer etken, kişilerin ebeveyn olup olmama durumudur. Bir meta-analiz çalışmasında, ebeveyn olmayan partnerlerin ilişki doyumunun, ebeveyn olan

çiftlerinkinden daha yüksek olduğu ve ilişki doyumu ile çocuk sayısı arasında olumsuz ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Ebeveyn olmanın; yüksek sosyoekonomik statüye sahip olan bireylerin ilişki doyumuna olumsuz etkisi, diğer sosyoekonomik statüdeki bireylerin ilişki doyumuna olumsuz etkisinden daha fazla olduğu bulgusu rapor edilmiştir. Bu olumsuz etki, yüksek sosyoekonomik düzeye sahip ebeveynlerin, çocuğun doğumundan sonra daha çok rol çatışması (çocukla ilgilenme konusunda anneden, babaya kıyasla, daha çok beklenti duyulması, toplum tarafından daha çok rol yüklenmesi sebebiyle özellikle kadınlarda) yaşamaları ve doğumdan sonra bu bireylerin özgürlüklerinin, düşük sosyoekonomik düzeye sahip bireylerinkinden daha çok kısıtlanması ile açıklanmıştır (Twenge, Campbell ve Foster, 2003).

İlişki doyumunu değerlendirirken, bir diğer demografik özellik olan eğitim düzeyine bağlı farklılıklar da gözlenmiştir. Buna göre, Türkiye’de gerçekleştirilen bir araştırmaya göre, katılımcıların eğitim düzeyi evlilik doyumlarını olumsuz yönde yordamaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013). Öte yandan, eğitim düzeyi yükseldikçe ilişkiye dair gerçekçi olmayan beklentilerin azaldığı ve bu durumun ilişki doyumunu artırdığı rapor edilmiştir (Hamamcı, 2005). Bunların yanı sıra, yüksek eğitim düzeyinin, ilişki doyumunda cinsiyete bağlı farklılıkları azalttığı da belirtilmiştir (Kabasakal ve Soylu, 2016).

Gelir düzeyi ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bakıldığında, ilişki doyumunda gelir düzeyine göre farklılık gözlenmediği araştırmaların yanı sıra (Rahmani, Khoei ve Gholi, 2009; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012), katılımcıların gelir düzeyi arttıkça evlilik uyumlarının (Şener ve Terzioğlu, 2008) ve ilişki doyumlarının (Erdoğan, 2018; Tavakol ve ark., 2017) arttığını tespit eden araştırmalar da bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, düşük gelir düzeyine sahip partnerlerin ilişki doyumu, yüksek gelir düzeyine sahip partnerlerin ilişki doyumuna kıyasla,

stresli yaşam olayları ve psikolojik sağlık problemlerinden daha olumsuz etkilenmektedir (Maisel ve Karney, 2012).

Demografik faktörlerin yanı sıra ilişki doyumunda belirleyici rol oynayan bir diğer etken partner arasında nasıl bir ilişki olduğudur. Örneğin, partnerinden duygusal destek algılayan bireyler daha yüksek ilişki doyumuna sahiptir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Kabasakal ve Soylu, 2016). Partnerler arası iletişimin ve iletişimle ilgili faktörlerin ilişki doyumu üzerindeki etkilerini araştıran başka çalışmalar gerçekleştirilmiş; empatik yaklaşımın (Davis ve Oathout, 1987), cinsel yaşam tatmininin (Çağ ve Yıldırım, 2013), destekleyici iletişimin (Olderbak ve Figueredo, 2009) ilişki doyumunu ve süresini olumlu şekilde yordadığı tespit edilmiştir.

İlişkinin sürdürülebilirliğini ve doyumunu yordayan bir diğer faktör partnerler arasında yaşanan çatışmalardır (Kurdek, 1994; Schneewind ve Gerhard, 2002). Partnerlerin çatışma sıklığı; ilişki tatmini (Cramer, 2000) ve ilişkinin sürdürülebilirliği (Orbuch, Veroff, Hassan ve Horrocks, 2002) ile olumsuz ilişkilidir. Bunun yanı sıra, çatışmalardan kaçınmayan partnerler, kaçınanlardan daha yüksek ilişki tatminine sahiptirler (Smith, Heaven ve Ciarrochi, 2008). Çatışmaların çözülmemesi süreğen ilişki problemleri ve partnerlerin hem kendilerinin hem de eşlerinin ilişki doyumu ile olumsuz ilişkilidir (Segrin, Hanzal ve Domschke, 2009). Bu sebeple, yaşanan çatışmalarda bireylerin bu çatışmalarla nasıl baş ettikleri de ilişki doyumu düzeyinde belirleyici rol oynamaktadır; çatışmalarda olumlu çatışma çözme stilleri kullanmak yüksek ilişki doyumu ile (Christensen ve Shenk, 1991; Fincham, 2003; Schneewind ve Gerhard, 2002), yıkıcı, işlevsiz çatışma çözme stilleri kullanmak ise düşük ilişki doyumu ile olumlu ilişkili iken (Greeff ve Bruyne, 2000; Heavey, Layne ve Christensen, 1993; Schneewind ve Gerhard, 2002), olumsuz çatışma çözme stilleri, ilişkinin doyumunu olumlu çatışma çözme stillerinden daha güçlü yordamaktadır (Gottman ve Krokoff, 1989; Heavey ve ark., 1993).

1.2. Algılanan Ebeveynler Arası İlişki

Albert Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına göre bireylerin davranışlarının temelinde gözlem, taklit ve model alma önemli bir yere sahiptir. Çocuklar için canlı modeller olarak ebeveynlerin davranışları gözlem yoluyla öğrenilerek çocuğun davranış örüntülerini oluşturmakta rol oynamaktadır. Ebeveynlerin sadece çocuğa yönelik davranışları değil, sergiledikleri tüm davranışlar bu etkiye sahiptir (Bandura, 1977). Örneğin, ebeveynlerin birbirlerine yönelik sergiledikleri tutum ve davranışlar, çocuğun ileriki yaşamında romantik partnerine sergileyeceği davranış örüntülerini şekillendirebilmektedir; ebeveyn ilişkilerinde sağlıklı davranışlar, tutumlar gözlemleyemeyen çocuklar, ileride romantik ilişkilerinde benzer olumsuz davranışları (ör. Zayıf problem çözme becerileri) sergileyebilirler (Feng ve ark., 1999). Bandura'nın (1977) kuramını destekler şekilde, Zagefka (2022) ebeveynler arası ilişkideki tavırların (ör. destekleyici, mesafeli, samimi vb.) çocuklar için model oluşturduğunu, çocukların benzer tavırları yakın ilişkilerinde sergilediklerini belirtmiştir. Aynı çalışmada, ebeveynler arası iletişimde gözlemlenen işlevsiz davranış örüntülerinin bireyler tarafından kendi romantik ilişkilerinde tekrar edilerek partnerleriyle çatışma yaşamalarına yol açabilmektedir (Zagefka, 2022). Benzer şekilde, ebeveynler arası uyumun, çocuğun yetişkinlikteki romantik ilişki uyumu ile olumlu ilişkili olduğu (Amato ve Booth, 2001), ebeveynlerin boşanmasının ve ebeveyn çatışmalarının bireylerin romantik ilişkileri üzerinde olumsuz etkisi olduğu rapor edilmiştir (Cui ve Fincham, 2010).

Bu bağlamda bazı araştırmacılar, ebeveynler arası ilişki biçiminin çocuk üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Belsky'nin (1984) süreç modeline göre ebeveynlik; ebeveynlerin ve çocuğun özellikleri (kişilik özellikleri vb.), ebeveynlerin evlilik, iş ve sosyal ilişkileri tarafından belirlenmektedir. Aynı zamanda, ebeveynliğin bu belirleyicileri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir; çocuğun özellikleri, çocuğun gelişimi ve ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveynlerin kişilik

özelliklerinden, ebeveynler arası ilişkiden ve eşlerin sosyal yaşamlarından (ebeveynlerin çalışma durumları gibi) etkilenmektedir (Belsky, 1984). Örneğin, ebeveynler arasında yaşanan çatışmalar, çocukta dışsallaştırma problemlerine sebep olmakta ve bu ilişkide ebeveyn-çocuk çatışmaları kısmi aracı rol oynamaktadır (Gerard, Krishnakumar ve Buehler, 2006). Ek olarak, annenin sosyoekonomik statüsü azaldıkça çocuk üzerindeki kontrolcü davranışları artmaktadır (Smith, 2010) ve ebeveynin kontrol uygulamaları da çocuğun uyum düzeyi tarafından yordanmaktadır (Pettit, Laird, Dodge, Bates ve Criss, 2001).

Belsky'nin bu modeline benzer olarak, Minuchin'in (1985) aile sistemleri kuramına göre ailede; ebeveynler arası, ebeveyn-çocuk arası ve kardeşler arasındaki ilişkilerden oluşan alt sistemler bulunmakta ve bu alt sistemler birbirleriyle etkileşim kurmaktadır. Örneğin, ebeveynler arası ilişki uyumu ile anne ve çocuk arasındaki ilişkinin kalitesi arasında olumlu ilişki bulunmaktadır (Holland ve McElwain, 2013). Buna paralel olarak, ebeveynler arası çatışmalar sıklaştıkça ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki olumsuz etkilenmektedir; ebeveynlerin ilgisi evlilik problemleri üzerinde yoğunlaştıkça çocuğa olan ilgi (çocuğun davranışlarının gözlenmesi, çocuğa uygulanan disiplin) azalmakta ve çocuktaki problemleri davranışlar artmaktadır (Patterson, 2002; akt. Yüceol, 2016).

Ebeveynler arası ilişkiyi ele alan bir diğer kuram olan duygusal güvenlik kuramına göre ebeveyn çatışmaları, sıklığı ve şiddetine bağlı olarak, çocukta güven duygusunu zedelemektedir. Öte yandan, ebeveynlerinin çatışmalarının sağlıklı şekilde çözümleneceği beklentisine sahip olan çocuklar bu çatışmaları kendi psikolojik sağlıklarına dair bir tehlike olarak algılamamaktadır (Davies ve Cummings, 1994). Ebeveynler arasında birbirlerine yönelik sağlıklı eleştirilerin, aralarındaki anlaşmazlıkların ve tartışmaların sıklığı gibi ilişkilerindeki olumsuz iletişim biçimlerinin olması çocukta içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış problemlere yol açmaktadır

(Cummings ve ark, 2006). Çocuklar aile uyumlarını ve ebeveynleri arasındaki ilişkiyi olumsuz olarak değerlendirdikçe, olumsuz sağlık davranışları açısından da risk artmaktadır (Adare, Zhang, Hu ve Wang, 2021; Luk ve ark., 2017). Benzer şekilde Katz ve Gottman (1993) yaptıkları çalışmada babanın anneye düşmanca tutumu ve babanın çatışmalarda geri çekilmesinin çocukta içselleştirme davranışını; ebeveynlerin birbirlerine düşmanca tutumlarının ise çocukta dışsallaştırma problemlerini olumlu olarak yordadığını belirtmişlerdir. Davies ve arkadaşlarına göre (1994), ebeveynler arasındaki sağlıklı iletişimin çocuğu olumsuz etkilemesinin sebebi; ebeveyn çatışmalarının yapıcı şekilde çözümlendiğini gözlemleyemeyen çocukların, ebeveynlerinin dikkatlerini bu çatışmalardan daha az ciddi bir probleme yöneltmek amacıyla ağlamak, yaramazlık yapmak gibi davranışlarda bulunmalarıdır. Ek olarak, hem anne ile baba arasındaki olumsuz ilişkinin (Pendry ve Adam, 2007) hem de ebeveyn ile çocuk arasında güvene dayalı olmayan ilişkinin (Willemen, Schuengel ve Koot, 2009) çocukların stresle baş etmede daha yetersiz olmalarıyla ilişkili olduğu da belirtilmiştir.

Çelik ve Öziş (2016), sosyal öğrenme kuramına ve duygusal güvenlik kuramına dayandırdıkları ‘‘algılanan ebeveyn ilişkisi’’ kavramını literatüre kazandırmışlardır. Bu kavram; bireylerin, ebeveynlerinin birbirlerine yönelik tutumlarını ve bu tutumlara ilişkin davranışlarını nasıl algıladıklarını ifade etmektedir. Eşe yönelik bu tutumlar ‘‘otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik, bağımlı’’ olarak kategorilendirilmiştir. Buna göre, otoriter tutum, ebeveynlerden birinin eşine karşı ısrarcı, inatçı tutumlarını; ilgisiz tutum, eşini önemsemeyen tutumlarını; koruyucu tutum, eşinin yaşamıyla ilgili aşırı kaygılı tutumlarını; demokratik tutum, eşine yönelik saygılı tutumlarını; bağımlı tutum, ebeveynin kendisinden ziyade eşini önceleyen tutumlarını kapsamaktadır. Bu kavramı ele alan bilimsel çalışmalar kısıtlı olsa da algılanan ebeveyn ilişkisi alt boyutlarının bazı değişkenlerle ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Bu değişkenlerden biri evlilik

doyumudur. Öziş (2016) çocuğun ileriki yaşamındaki evlilik doyumunun; babasının annesine sergilediği demokratik tutumlar ile olumlu, annesinin babasına yönelik ilgisiz tutumu ile olumsuz olarak ilişkili olduğunu rapor etmiştir. Benzer şekilde annenin babaya yönelik ilgisiz tutumu ile bireyin psikolojik dayanıklılığı arasında olumsuz bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Ebeveynler arası tutumlar ile ilişkili olduğu rapor edilen bir diğer özellik, evlilikte problem çözme becerileridir. Kişinin evlilikte problem çözme becerileri ile annenin demokratik ve koruyucu tutumları arasında olumlu, annenin ilgisiz tutumu ile arasında olumsuz ilişki bulunmaktadır. Kişinin evlilikte problem çözme becerileri, annesinin babasına yönelik demokratik tutumu tarafından olumlu yönde yordanmakta iken, annenin bağımlı tutumu kişinin bu becerilerini olumsuz yönde yordamaktadır (Tükel, 2018). Ek olarak, annenin ilgisiz tutumları, kişilerin partnerlerinden gördükleri destek ile olumsuz, partnerleriyle yaşadıkları çatışmaların sıklığı ile olumlu; babanın anneye yönelik bağımlı tutumları, kişinin romantik ilişkisinde yaşadığı çatışmaların sıklığı ile olumlu ilişkilidir (Tosun ve Yazıcı, 2021).

Ebeveynlerinin birbirlerine yönelik tutumları konusunda katılımcıların algılarını değerlendiren çalışmalarda katılımcıların yaşları, eğitim düzeyleri, cinsiyetleri, medeni durumları, kiminle yaşadıkları, gelir düzeyleri gibi sosyodemografik özellikleri incelendiğinde farklılık gösteren birtakım bulgular olduğu görülmüştür. Buna göre, araştırmalarda cinsiyete göre farklı sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin yapılan bir araştırmada, erkekler, annelerinin koruyucu ve bağımlı tutumlarını kadınlardan daha yüksek; kadınlar, annelerinin otoriter tutumlarını erkeklerden daha yüksek puanlamışlardır. Aynı araştırmada, babanın anneye yönelik bağımlı tutumunu değerlendiren erkekler, kadınlardan daha yüksek puanlar bildirmişlerdir (Saral, 2018). Cinsiyete bağlı farklılıkların rapor edildiği bir diğer çalışmada, erkekler, babalarının otoriter, ilgisiz, bağımlı tutumlarını ve annelerinin ilgisiz tutumlarını kadınlardan daha yüksek puanlamışlardır (Tetik,

2018). Erkeklerin, annelerinin bağımlı tutumunu, babalarının koruyucu ve bağımlı tutumlarını kadınlardan daha yüksek puanladıklarına dair bir çalışma da bulunmaktadır (Gümüş, 2021). Katılımcıların yaşlarına göre farklılıklara bakıldığında yapılan bir araştırmada, 30-39 yaş grubundaki kişilerin babalarının otoriter tutumlarının, 20-29 yaş grubundan daha yüksek olduğu rapor edilirken (Tetik, 2018), bir başka çalışmada katılımcıların yaşlarının, ebeveynlerin tutumlarını değerlendirmede bir farklılık oluşturmadığı bulunmuştur (Saral, 2018).

Ebeveynler arası tutumları değerlendirirken katılımcıların medeni durumuna bağlı farklılıklar da gözlenmiştir. Buna göre, evli olmayan bireylerin puanladıkları babanın koruyucu tutumu, evli katılımcılarınkilerden daha yüksektir (Saral, 2018). Bir diğer çalışmada, babanın otoriter tutumunu değerlendiren bireylerden evli olanlar, romantik ilişki içerisinde olup evli olmayan kişilerden daha yüksek puanlar bildirmişlerdir. Ebeveynler arası tutumları değerlendirmenin, katılımcıların kiminle/kimlerle yaşadığına göre farklılık gösterdiğini rapor eden bir araştırmada ise, yalnız yaşayan katılımcıların, babanın ilgisiz tutumlarını daha yüksek puanladıkları tespit edilmiştir (Tetik, 2018).

Ebeveynlerinin eğitim düzeyleri ve birbirlerine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada hem anne hem babanın demokratik tutumu ile babanın eğitim düzeyi arasında olumlu ilişki tespit edilmiştir. Babanın bağımlı, koruyucu tutumları ile anne eğitim düzeyi arasında da olumlu ilişki bulunmaktadır. Aynı araştırmada, katılımcının gelir düzeyi ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, aylık gelir seviyesi yükseldikçe hem annenin hem babanın demokratik ve koruyucu tutumlarının arttığı rapor edilmiştir (Gümüş, 2021).

1.3. Çatışma Çözme Stilleri

Çatışmalar, ikili iletişimlerde uyuşmazlıklar sonucu ortaya çıkar; nasıl baş edilmeye çalışıldıklarına bağlı olarak ilişkinin, iletişimin sürdürülebilirliğini ve doyumunu etkileyen sonuçlar meydana getirir (Bertoni ve Bodenmann, 2010). Yapılan çalışmalar, partnerleriyle sık sık çatışma yaşayan ve aralarında çözülmemiş çatışmalar bulunan bireylerin daha düşük ilişki doyumuna sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Cramer, 2000; Noller ve White, 1990).

Romantik ilişkilerdeki bu çatışmalar, Mackey ve arkadaşlarına göre (2000) eşler arasındaki finansal hususlara yaklaşımlarından, çocuk yetiştirmedeki tutumlarından ve alışkanlıklarından, ihtiyaçlarını birbirlerine ifade etme biçimlerindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Otuz yıldan fazla süredir evli olan orta yaşlı ve yaşlı çiftler, çatışmalarını en sık, çocuk yetiştirdikleri dönemde yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ev içi sorumlulukların paylaşılmasında ve cinsellikte yaşanan sorunlar (Dillon ve ark., 2015), kıskançlık, içki veya madde bağımlılığı, partnerin rahatsız edici bir alışkanlığının olması ve birlikte yeteri kadar zaman geçirmemek (Amato ve Rogers, 1997) de romantik ilişkilerde çatışmalara sebep olan hususlar arasındadır.

Çatışma çözme stili, kişinin çatışma esnasında diğer kişiye karşı gösterdiği tepkiyi ifade eder (Volkema ve Bergmann, 1995). Romantik ilişkilerde çatışma çözme stilleri ise bir anlaşmazlık durumunda kişinin partneriyle yaşadığı anlaşmazlığı gidermek amacıyla kullandığı baş etme yöntemleri olarak tanımlanmaktadır (Kurdek, 1994). Çatışma çözme stilleri, bireylerin ilişkilerinde karşılaştıkları sorunlara yaklaşım biçimlerini ele almaktadır ve bu stiller; olumlu çatışma çözme stili, olumsuz çatışma çözme stili, boyun eğme ve geri çekilmeyi kapsamaktadır (Özen, Salman-Engin ve Sakallı-Uğurlu, 2016). Kurdek (1995) bireylerin, ilişkilerinde yaşadıkları çatışmaları uzlaşma ve yapıcı olma gibi yöntemlerle çözmelerini “olumlu”; yıkıcı olma, geri çekilme gibi yöntemleri ise “olumsuz çatışma çözme stili” olarak tanımlamıştır. Olumlu çatışma çözme stili,

var olan veya meydana gelen uyuşmazlığı yapıcı şekilde tartışarak ele almayı ifade ederken, olumsuz çatışma çözme stili yıkıcılığı; sözel veya fiziksel saldırganlığı içerir. Geri çekilme; çatışmadan kaçınmak, tartışmayı reddetmek ya da ertelemek olarak tanımlanmaktadır. Boyun eğme stili ise çiftlerden birinin, yaşanan anlaşmazlıkta kendi olumsuz duygu ve düşünceleri oluşmasına rağmen partnerinin sözlerine, isteklerine riayet etmesini ifade eder (Özen, 2006).

Çatışma çözme stillerinde cinsiyete ve yaşa bağlı olarak farklılıklar görülebilmektedir. Kadınlar, erkeklere göre olumlu çatışma çözme stilini daha fazla kullanmaktadır (Akıl, 2019; Cann, Norman, Welbourne ve Calhoun, 2008; Özen, 2006; Shi, 2003; Tulum, 2014, Uğurlu, 2003). Erkeklerin ise boyun eğme stilini kadınlardan daha fazla kullandıkları rapor edilmiştir (Cann ve ark., 2008; Corcoran ve Mallinckrodt, 2000; Tulum, 2014). Malezya’da yapılan bir çalışmada ise erkeklerin, sosyal yaşamlarında hemcinsleriyle yaşadıkları çatışmalarda olumsuz stilleri daha sık kullandıklarına, kadın akranlarıyla çatışma yaşamaktan ise kaçındıklarına da literatürde rastlanmaktadır (Gbadamosi, Baghestan ve Al-Mabrouk, 2014). Yaşa göre değerlendirildiğinde ise 26-30 yaş grubunun, olumlu çatışma çözme stili alt boyutundan aldıkları puanlar, 20-25 yaş ve 41-45 yaş gruplarının aldıkları puanlara göre daha yüksektir (Akıl, 2019). Bunun yanı sıra, ileri yaşlardaki bireylerin, çatışma esnasında olumsuz duygu ifadelerinin orta yaşlı bireylerden daha az olduğu (Carstensen, Gottman ve Levenson, 1995), yapıcı çözme stillerine daha çok başvurdukları rapor edilmiştir (Blanchard-Fields, 2007).

Romantik ilişkilerde partnerler arası çatışmaları ve partnerlerin bu çatışmaları nasıl ele aldıkları pek çok araştırmanın konusu olmuştur. Romantik ilişkilerde çatışma çözme stilleri, bireylerin romantik ilişkileri üzerinde rol oynayan önemli değişkenlerden biridir (Gottman ve Krokoff, 1989). Olumlu, yapıcı çözme stili ile bireyin ilişki doyumu olumlu olarak ilişkilidir (Christensen ve Shenk, 1991; Cramer, 2000; Fincham, 2003). Diğer taraftan olumsuz çatışma

özme stili, daha düşük ilişki doyumu ve evlilik uyumu ile ilişkilidir (Cramer, 2000; Heavey, Layne ve Christensen, 1993; Kurdek, 1995; Soylu ve Kağnıcı, 2015). Olumsuz çatışma çözme stili (Cramer, 2000) ve özölmemiş çatışmalar (Segrin ve ark., 2009), çatışma sıklığına göre ilişki doyumu üzerinde daha olumsuz sonuçlara sahiptir. Çatışmaların özömlenmemesi, çatışmalarda geri çekilme stiline başvurulmasının bir sonucudur; bu çatışma stili, anlaşmazlık sonrasında partnerlerin birbirlerine duygu ve düşüncelerini açıklamaktan imtina etmelerini ifade eder ve çatışmalarda bu stili kullanmak, düşük romantik ilişki doyumu ve süregelen ilişki problemleri ile olumlu ilişkilidir (Baucom ve ark, 1990; akt. Mackey ve ark, 2000). Tam tersine olumsuz bir başa çıkma stili olsa da boyun eğme stili ile evlilik uyumu arasında olumlu bir ilişki olduğu rapor edilmiştir (Soylu ve Kağnıcı, 2015). Başka bir çalışmada, partnerin fikirlerine uyum sağlamanın, düşük evlilik doyumu ile olumlu ilişkili olduğu fakat çatışma sıklığı ile olumsuz ilişkili olduğu rapor edilmiştir (Navidian, Bahari ve Kermansaravi, 2014). Öte yandan literatürde, boyun eğici davranışların evlilik doyumunu azalttığına (Hünler ve Gençöz, 2003), çatışmalarda uyum sağlamayı tercih eden çiftlerin, çatışmaları yapıcı şekilde çözen çiftlerden daha düşük evlilik doyumu sağladıklarına (Greef ve Tanya, 2000) ilişkin araştırmalar bulunmaktadır.

Du Rocher Schudlich, Papp ve Cummings (2011) bireylerin olumsuz çatışma stilleri kullanmasının depresif semptomlarla da ilişkili olduğunu ve yıkıcı çatışma çözme stillerinin, evlilik doyumu ve depresif semptomlar arasındaki ilişkide aracı rol oynadığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde majör depresyon tanısı almış bireyler ve eşleri ile gerçekleştirilen bir araştırmada çatışma çözme stillerinin, depresyon düzeyini yordadığı rapor edilmiştir. Buna göre; olumlu çatışma çözme stili ve boyun eğme stili ile depresyon arasında olumsuz bir ilişki varken, olumsuz çatışma çözme stili ile depresyon arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır (Özgüç ve Tanrıverdi, 2018). Çatışma özme stillerinin aynı zamanda, ebeveynlerin evlilik ilişkilerinden de etkilendiği;

ebeveyn çatışmalarında gözlemlenen olumsuz davranışlar ile bireylerin kendi romantik ilişkilerindeki çatışmalarda boyun eğme stilini kullanmaları arasında olumlu ilişki olduğu tespit edilmiştir (Simon ve Furman, 2010).

1.4. Psikolojik Uyum – Depresyon, Anksiyete, Stres

Psikolojik uyum farklı çalışmalarda, farklı alt kavramları kapsayacak şekilde olumlu psikolojik işlevselliği ifade etmek için kullanılmaktadır (Ör. “iyilik hali, yaşam doyumu, stres için (Bergin ve Pakenham, 2015)”, “yaşam doyumu, benlik saygısı, psikolojik problemler için (Berry ve ark., 2006)”. Bu çalışmada olduğu gibi yaşam doyumunu ve iyilik halini tek bir kavramla ifade etmek için psikolojik uyum terimini kullanan çalışmalar da literatürde bulunmaktadır (Ör. Bulgan ve Çiftçi, 2017). Diğer taraftan bazı çalışmalarda psikolojik uyum kavramının depresyon, anksiyete ve stres belirtilerini ifade etmek için kullanıldığı görülmektedir (Erol, 2021; Park, Edmondson ve Lee, 2011; Sağaltıcı, 2019). Bu araştırmada da psikolojik uyum; katılımcıların depresyon, anksiyete ve stres düzeylerini belirten şemsiye bir kavram olarak ele alınacaktır.

1.4.1. Depresyon

Depresyon, klinik görünümünde çökkün duygudurum gözlenen; karamsarlık, değersizlik, eskiden haz aldığı aktivitelerden zevk alamama (anhedoni), suçluluk (kendine ve başkalarına yönelik suçlayıcı düşünceler ve duygular), hüznün ve sıkıntı hissi ile kişide işlevsellik kaybına yol açan duygudurum bozukluğudur (APA, 2013). DSM-V’te tek uçlu (unipolar) depresyon alt tipleri; yıkıcı duygudurumu düzenleyememe bozukluğu, yeğın (majör) depresif bozukluk, süregelen depresyon bozukluğu (distimi), premenstrüel disfori bozukluğu, maddenin yol açtığı depresyon bozukluğu, başka bir sağlık durumuna bağlı depresyon bozukluğu, tanımlanmış ve tanımlanmamış depresyon bozuklukları olarak kategorilere ayrılmıştır (APA, 2013). Bu kategoriler arasında en

yaygın görülen duygudurum bozukluğu, majör depresif bozukluktur (MDB) (Waraich, Goldner, Somers ve Hsu, 2004). MDB'nin DSM-V'teki tanı kriterleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 – DSM-V Tanı Kriterlerine Göre Yeğin (Majör) Depresyon Bozukluğu

A. Aynı iki haftalık dönem boyunca, aşağıdaki belirtilerden beşi (ya da daha çoğu) bulunmuştur ve önceki işlevsellik düzeyinde bir değişiklik olmuştur; bu belirtilerden en az biri ya (1) çökkün duygudurum ya da (2) ilgisini yitirme ya da zevk almamadır.

1. Çökkün duygudurum, neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde bulunur ve bu durumu ya kişinin kendisi bildirir (örn. Üzüntülüdür, kendini boşlukta hisseder ya da umutsuzdur) ya da bu durum başkalarınca gözlenir (örn. Ağlamaklı görünür).

2. Bütün ya da neredeyse bütün etkinliklere karşı ilgide belirgin azalma ya da bunlardan zevk almama durumu, neredeyse her gün, günün büyük bir bölümünde bulunur (özel anlatıma göre ya da gözlemle belirlenir).

3. Kilo vermeye çalışmıyorken (diyet yapmıyorken) çok kilo verme ya da kilo alma (örn. Bir ay içinde ağırlığının %5'inden daha çok olan bir değişiklik) ya da neredeyse her gün, yeme isteğinde azalma ya da artma. (Not: Çocuklarda beklenen kilo alımını sağlayamama göz önünde bulundurulmalıdır.)

4. Neredeyse her gün, uykusuzluk çekme ya da aşırı uyuma.

5. Neredeyse her gün, psikodevinsel kıskırma (ajitasyon) ya da yavaşlama (başkalarınca gözlenebilir; yalnızca, özel, dinginlik sağlayamamaya da yavaşladığı duygusu taşıma olarak değil).

6. Neredeyse her gün, bitkinlik ya da içsel gücün kalmaması (enerji düşüklüğü).

7. Neredeyse her gün, değersizlik ya da aşırı ya da uygunsuz suçluluk duyguları (sanrısall olabilir) (yalnızca hasta olduğundan ötürü kendini kınama ya da suçluluk duyma olarak değil).

8. Neredeyse her gün, düşünmekte ya da odaklanmakta güçlük çekme ya da kararsızlık yaşama (özel anlatıma göre ya da başkalarınca gözlenir).

9. Yineleyici ölüm düşünceleri (yalnızca ölüm korkusu değil), özel eylem tasarlamaksızın yineleyici kendini öldürme (intihar) düşünceleri ya da kendini öldürme girişimi ya da kendini öldürmek üzere özel bir eylem tasarlama.

B. Bu belirtiler klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.

C. Bu dönem, bir maddenin ya da başka bir sağlık durumunun fizyolojiyle ilgili etkilerine bağlanamaz.

D. Yeğın depresyon döneminin ortaya çıkışı şizoduygulanımsal bozukluk, şizofreni, şizofrenimsi bozukluk, sanrılı bozukluk ya da şizofreni açılımı kapsamında ve psikozla giden tanımlanmış ya da tanımlanmamış diğer bozukluklarla daha iyi açıklanamaz.

E. Hiçbir zaman bir mani dönemi ya da bir hipomani dönemi geçirilmemiştir.

DSM-V Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'ndan alınmıştır (APA, 2013).

Depresyonun belirtileri bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak gruplandırılmaktadır. Bu kapsamda dalgınlık, odaklanmada güçlük, bellekte ve hatırlamada güçlük, tekrarlayıcı düşünceler (ruminasyon), olumsuz düşünceler (intihar düşünceleri, kendine ve başkalarına yönelik gerçekçi olmayan düşünceler) depresyonun bilişsel belirtilerini; iştahta bozulma, uykuda düzensizlik, yorgunluk, düşük enerji, cinsel istekte azalma gibi belirtiler depresyonun fiziksel belirtilerini; suçluluk, öfke, mutsuzluk, eskiden zevk alınan etkinliklerden artık zevk alamama (anhedoni) duygusal belirtilerini; psikomotor retardasyon (yavaşlama) ya da psikomotor ajitasyon, çevresinden uzaklaşmak ise depresyonun davranışsal belirtilerini ifade etmektedir (Greenberger ve Padesky, 2019). Depresyonda iştahta azalma daha sık gözlenirken atipik depresyonda iştah artışı da görülebilmektedir ve buna bağlı olarak kişide kilo alımı ya da kaybı yaşanmaktadır (Simmons ve ark., 2020). Çarpıntı, tremor (titreme), rahatlamada güçlük gibi bazı anksiyete belirtileri ise depresyonda da fiziksel belirtiler olarak karşımıza çıkabilmektedir (Greenberger ve ark., 2019).

Depresyonun etiyolojisine bakıldığında ilgili çalışmalar hem genetik hem çevresel faktörlerin rolünü ortaya koymaktadır. Örneğin ailede unipolar depresyon öyküsünün bulunması çocuğun ileriki yaşamında depresyon geliştirme olasılığını artırmaktadır (Andreasen ve ark., 1987; Hyde, Mezulis ve Abramson, 2008; Kuehner, 2003). Diğer taraftan stresli yaşam olayları ve kronik stres, depresyonun ortaya çıkmasını tetikleyebilmektedir (Kessler, 1997),

Depresyonun cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini araştıran çalışmalarda; kadınlarda MDB'nin yaşam boyu görülme sıklığının erkeklerden daha fazla olduğu rapor edilmiştir (Kessler ve Bromet, 2013; Kuehner, 2003). Depresyon belirtilerinden kilo alımı, ruminasyon ve somatik şikayetlerin, kadınlarda erkeklere göre daha fazla görüldüğü (Marcus ve ark. 2005), erkeklerde ise kilo kaybı ve madde kullanımı ile daha fazla karşılaşıldığı rapor edilmiştir (Marcus ve ark. 2008). Majör depresyonun kadınlarda erkeklerden daha sık görülmesinin sebebini araştıran Albert'a göre (2015) kadınların erkeklere göre daha fazla içselleştirme problemleri, erkeklerin ise kadınlara göre daha fazla dışsallaştırma problemleri yaşamaları ve kadınların premenstrüel, gebelik ve doğum sonrası dönemlerinde yaşadıkları hormonal değişikliklerin olumsuz etkilerine maruz kalmaları, bu cinsiyet farklılığının ortaya çıkmasında rol oynayan faktörlerdir. Bazı araştırmacılara göre ruminasyonun (bir sorun üzerine uzun süreli düşünmek), depresyonun gelişmesinde önemli bir düşünme tarzı olduğu ve ruminatif düşünce tarzına kadınların, erkeklere göre daha fazla sahip olduğu belirtilmiştir (Johnson ve Whisman, 2013; Jose ve Brown, 2008). Kendler ve Gardner (2014) ise kadınların ve erkeklerin depresyona girmelerine neden olan yaşam olaylarının farklı olduğunu; kadınların daha çok, kişilerarası ilişkilerde yaşadıkları olumsuzluklardan, erkeklerin ise daha çok, yaşadıkları başarısızlıklardan dolayı majör depresyon geliştirdiklerini rapor etmişlerdir. Buna göre, kadınların majör depresyon geliştirmesinde boşanma, düşük evlilik doyumu, düşük düzeyde sosyal destek daha etkili risk faktörleri iken, erkeklerde mesleki ve finansal başarısızlıklar

gibi stresli yaşam olayları majör depresyonun ortaya çıkmasında daha etkilidir. İlgili literatürde kadınlarda, erkeklere göre daha fazla depresyon görüldüğü rapor edilmekle birlikte, yapılan bir meta-analiz çalışmasında bireylerin yaşı arttıkça, cinsiyetlerinin depresyon üzerindeki etkisinin azaldığı; ileri yaşlardaki kadın ve erkeklerin depresyon düzeyleri arasında farklılık bulunmadığı ortaya konmuştur (Bullock, Williams, Lavorato ve Patten., 2017).

Eğitim ve gelir düzeyi gibi sosyo-ekonomik özellikler incelendiğinde; hem uluslararası çalışmalarda (Akhtar-Danesh ve Landeen, 2007; Lorant ve ark., 2003) hem de Türkiye’de (Kayahan, Altıntoprak, Karabilgin ve Öztürk, 2003; Ünal ve Özcan, 2000) yapılan çalışmalarda düşük eğitim düzeyi ve düşük gelir düzeyi ile depresyon arasında olumlu ilişki bulunduğu rapor edilmiştir. Benzer şekilde, yapılan bir meta-analiz çalışmasına göre, gelir dağılımı eşitsizliğinin fazla olduğu popülasyonlarda depresyon, eşitsizliğin daha az olduğu popülasyonlardakinden daha önemli bir risk faktörüdür (Patel ve ark., 2018). Aynı zamanda, düşük gelire sahip bireylerin depresyon tedavisine başvurma oranı da düşüktür (Kaya, 2007). Steele, Dewa ve Lee’ye göre (2007), tedaviye başvurmalarına sebep olan engeller (erişebilirlik, kabul edilebilirliğe ilişkin bariyerler) düşük sosyoekonomik grupta daha yaygındır ve gelir düzeyi düştükçe tedaviden yarar görme inancı da düşmektedir. Aynı çalışmada, bu inancın eğitim düzeyi ile olumsuz ilişkili olduğu da rapor edilmiştir.

Bunların yanı sıra depresyon üzerinde rol oynayan bir başka özellik bireylerin hangi ilişki türüne sahip olduğudur. Evli bireylerin psikolojik sağlıklarının; evlenmemiş, boşanmış, eşi vefat etmiş bireylerinkilerden daha iyi olduğu tespit edilen araştırmaların (Jang ve ark., 2009; LaPierre, 2009) yanı sıra, boşanmış olmanın depresyon ile olumlu ilişkisi olduğu (Bullock, Williams, Lavorato ve Patten, 2009) rapor edilmiştir. Depresyonun ortaya çıkmasında ise medeni durumun etkisi cinsiyete ve yaşa göre farklılık göstermektedir; eşi vefat etmiş ya da boşanmış kadınlarda

depresyon, aynı medeni durumlardaki erkeklere kıyasla daha sık gözlenirken, evlenmemiş olmak erkekler açısından daha önemli bir risk faktörüdür (Bulloch ve ark., 2017).

Depresyon ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmalar incelendiğinde depresyon ile düşük ilişki doyumu arasında olumlu ilişki olduğu görülmektedir (Cramer, 2004; Pilkington ve ark., 2015; Whitton ve ark., 2010). Aslında ilişki doyumu ile depresyon arasındaki ilişki iki yönlüdür: Bireylerin depresif belirtileri ilişki doyumlarını olumsuz etkilemekte ve düşük ilişki doyumu da kişilerin depresif belirtilerini artırmaktadır (Ellison, Kouros, Papp ve Cummings, 2016). Depresif belirtilerin romantik ilişkiler üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalara göre, depresyon ile çatışma sıklığı arasında da olumlu bir ilişki bulunmaktadır (Mackinnon ve ark., 2012) ve depresif bireylerin çatışma çözme becerileri depresif olmayan kişilere kıyasla daha zayıftır (Basco, Prager, Pita, Tamir ve Stephens, 1992). Benzer şekilde, depresif belirtilere sahip kişiler romantik ilişkilerinde, depresif olmayan kişilere göre, partnerlerine yönelik sözlü saldırgan davranışları (bağırarak, suçlamak gibi) daha sık sergilemektedirler (Segrin ve Fitzpatrick, 1992). Aynı zamanda, depresif belirtilerin artması, kişilerin duygularını partnerleriyle paylaşma sıklığını azaltmaktadır ve bu da partnerler arasında iletişimi zayıflatmaktadır (Garrison, Kahn, Sauer ve Florczak, 2012). İlgili literatürde, depresyon tedavisinde uygulanan ilaçların da cinsel isteksizlik veya tatminsizliğe yol açabileceği, bu durumun da bireylerin ilişki doyumlarının azalmasına sebep olabileceği belirtilmiştir (Higgins, Nash ve Lynch, 2010). Benzer şekilde, MDB tanısı almış kişiler, partnerleriyle cinsel olarak yakınlık kurmak isteseler de bunu gerçekleştirmekte güçlük çekebilmektedirler (Östman, 2008).

4.2. Anksiyete

Anksiyete, gerçekleşme ihtimali bulunan tehlikeli bir duruma ilişkin bilişsel-duyuşsal bir yapı olarak adlandırılmaktadır ve bu yapı, kontrol edilemezlik duygusu içermektedir (Barlow,

2000). Anksiyetede; kaslarda gerginlik, davranışsal kaçınma ve potansiyel tehlikelere dair düşünceler görülmektedir (Craske ve ark., 2011). Barlow'a göre (2002) anksiyete belirtileri; duygusal (gerginlik hissi vb.), bilişsel (kaygıyı tetikleyen durumla başa çıkmakta yetersiz kalma düşünceleri, evhamlı diğer düşünceler), fizyolojik (kan basıncında ve nabızda artış, ağız kuruluğu vb.) ve davranışsal (tetikleyici durumdan kaçınma, irkilme vb.) bileşenlerden oluşmaktadır.

Kaygı bozuklukları, DSM-V'te; ayrılma kaygısı bozukluğu, seçici konuşmazlık (mutizm), özgül fobi, toplumsal kaygı bozukluğu (sosyal fobi), panik bozukluğu, agorafobi, yaygın kaygı bozukluğu, maddenin/ilacın yol açtığı kaygı bozukluğu, başka bir sağlık durumuna bağlı kaygı bozukluğu, tanımlanmış ve tanımlanmamış kaygı bozuklukları olarak kategorilendirilmiştir (APA, 2013). Obsesif-kompulsif bozukluk ve travma sonrası stres bozukluğu, DSM-IV'te kaygı bozuklukları içerisinde yer alırlarken (APA, 1994), DSM-V'te bu kategorilerden çıkartılarak ayrı bozukluklar olarak ele alınmışlardır (APA, 2013).

İlgili epidemiyolojik çalışmalar incelendiğinde, kaygı bozukluklarının yaşam boyu görülme sıklığının yaklaşık %30 olarak tespit edildiği (Bandelow ve Michaelis, 2015; Kessler ve ark., 2005), 2019'da yayımlanan meta-analiz çalışmasına göre nokta prevalansının (araştırmanın yapıldığı tarih itibarıyla kaygı bozukluğu tanısı almış kişi sayısının, popülasyona oranının) yaklaşık %15 olduğu (Charlson ve ark., 2019) ve en yaygın görülen psikolojik bozuklukların anksiyete bozuklukları olduğu görülmektedir (Stein, Scott, De Jonge ve Kessler, 2017). İki farklı kaygı bozukluğunun bir arada görülme sıklığı (Bandelow ve ark., 2015) ve depresyon bozukluklarıyla eş tanı alma sıklığı yüksektir (Fava ve ark., 2000; Thibaut, 2017).

Anksiyete ve depresyon ilişkisine bakıldığında, kaygı bozuklukları ve depresif bozukluklar ortaya çıkarlarken, birbirleri için risk unsuru taşımakta ve depresif bozukluklar daha çok, toplumsal kaygı bozukluğu (sosyal fobi) ve özgül fobiyi yordamaktadır (Jacobson ve Newman, 2017). Benzer

şekilde, Türkiye’de yapılan bir meta-analiz çalışmasına göre anksiyete ve depresyon belirtileri arasında olumlu ilişki bulunmaktadır (Karadağ ve Sölpük, 2018) Anksiyete ve depresyon bozukluklarının veya belirtilerinin sıklıkla birlikte veya birbirlerini izleyen şekilde görülmeleri sebebiyle, bu bozuklukların klinik görünümelerini göz önünde bulundurmak ayırıcı tanı için önemlidir. Kaygıda daha çok, bedensel gerginliğe, kaçınmaya, olası tehlikelere dair düşüncelere rastlanırken, depresyonda daha çok, enerji düşüklüğü, içe kapanma ve başarısızlığa dair düşünceler söz konusudur (Craske ve ark., 2011).

Kaygı bozukluklarının etiyolojisine bakıldığında genetik yatkınlığın önemini ortaya koyan pek çok çalışma bulunmaktadır (Bandelow ve ark., 2017; Thibaut, 2017). Yüksek düzeyde fizyolojik uyarılmanın meydana gelmesinde ve duygusal tepkilerle ilişkili olan nörotransmitter sistemlerdeki aşırı hareketliliğin görülmesinde genetik faktörlerin rol oynamasının (Brown ve Barlow, 2009) yanı sıra, yapılan bir meta-analiz çalışmasında, ebeveynlerden birinin yaygın kaygı bozukluğu veya panik bozukluğu öyküsünün bulunması, çocuğun ileride anksiyete bozukluğu geliştirme riskini, diğer anksiyete bozukluklarına sahip ebeveynlerden daha çok artırmaktadır (Lawrence, Murayama ve Creswell, 2019). Bununla birlikte, okul veya ev değiştirme, ebeveynlerin boşanması, ebeveynlerden birinin veya ikisinin vefat etmesi vb. stresli yaşam olayları (Hettema, Prescott, Myers, Neale ve Kendler, 2005), fiziksel veya cinsel istismara uğramak (Gardner, Thomas ve Erskine, 2019; Kendler ve ark., 2000) gibi çevresel faktörler de kaygı bozukluklarının ortaya çıkmasında etkilidir. Kaygı bozukluğu geliştirmede etkin bir diğer risk faktörü, kişide tıbbi hastalık öyküsünün bulunmasıdır; tıbbi rahatsızlık yaşayan kişilerde anksiyete bozukluklarına daha sık rastlanmaktadır (Harter, Conway ve Merikangas, 2003).

Anksiyete bozukluklarının geliştirilmesinde etkili diğer risk faktörleri arasında kadın olmanın yer aldığı; kaygı bozukluklarının yaşam boyu görülme sıklığının kadınlarda erkeklere göre

daha fazla olduğu pek çok araştırma tarafından ortaya konmuştur (Altemus, Sarvaiya ve Epperson, 2014; Grant ve ark., 2009; Jalnapurkar, Allen ve Pigott, 2018). Ancak yapılan bir diğer çalışmada ise 65 yaş ve sonrasında cinsiyet farklılığının anlamlı düzeyde olmadığı rapor edilmiştir (Krasucki, Howard ve Mann, 1998). Kaygı bozukluklarının, bir diğer kaygı bozukluğu ile görülme sıklığının da kadınlarda erkeklerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Bandelow ve ark., 2015). Kaygı bozukluklarının deneyimlenmesinde de cinsiyet farklılıklarına rastlanırken; anksiyete bozuklukları belirtileri, kadınların işlevselliğini erkeklerinkinden daha olumsuz etkilemekte (McLean, Asnaani, Litz ve Hofmann, 2011) ve kaygı bozukluğu tanısı almış kadınlarda iş bırakma oranı, kaygı bozukluğu tanılı erkeklerinkinden daha yüksektir (Rudolph ve Eaton, 2015).

Anksiyete bozuklukları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, aralarında olumsuz ilişki olduğu görülmektedir; bu ilişki iki yönlüdür. Düşük ilişki doyumu düzeyi, anksiyete bozukluklarının ortaya çıkmasında ya da var olan anksiyete bozukluğunun sürdürülmesinde önemli bir etkidir (Kasalova ve ark., 2017). Kaygı düzeyinin romantik ilişkilerde daha yüksek oranda çatışma ve daha düşük oranda ilişki desteği ile ilişkili olduğu (Leach ve Butterworth, 2020) ve kaygılı bağlanma tarzına sahip olan kişilerin ilişkilerinde çatışma yaşamalarının daha olası olduğu (Campbell, Simpson, Boldry ve Kashy, 2005) rapor edilmiştir. Dehle ve Weiss'in (2002) yürüttüğü araştırmaya göre anksiyete belirtileri evlilik uyumunu negatif yönde yordamaktadır. 2000 – 2019 yılları arasında anksiyete ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaları ele alan bir meta-analiz çalışmasına göre ise anksiyete düzeyi arttıkça partnerle kurulan sağlıklı iletişim ve yakınlık azalmakta, partnere yönelik eleştirel yaklaşımlar ise artmaktadır (Postler, Helms ve Anastopoulos, 2022). Buna benzer olarak, Butzer ve Campbell'in (2008) evli çiftlerle yaptıkları araştırmada katılımcıların anksiyete düzeyleri arttıkça cinsel doyumlarının azaldığı görülmüştür.

1.4.3. Stres

Stresi tanımlayan ilk kuramcılardan biri olan Selye'ye (1976) göre stres, bir uyarana verilen bedensel tepkidir; bu fizyolojik tepkiler çevresel tetikleyiciye (stresöre) karşı organizma tarafından, uyum sağlamak amacıyla verilir. Organizmanın, bedenin strese maruz kaldığı süreç boyunca verdiği tepkilerin tümünü "Genel Adaptasyon Sendromu" olarak kavramsallaştıran Selye'ye (1946) göre bu süreçte alarm tepkisi, direnç ve tükenme aşamaları bulunmaktadır; alarm tepkisi, organizmanın uyum bozucu uyarana maruz kaldığı ilk aşamada verdiği tepkiyi, direnç aşaması bu uyarana kronik şekilde maruz kalındığında verilen tepkilerin tümünü, tükenme aşaması ise uyarana çok uzun süre maruz kalma sonucu uyumun geliştiği fakat sürdürülemediği aşamayı ifade etmektedir.

Stresin tanımını yaparken birey ve çevre ilişkisine dikkat çeken Folkman ve Lazarus (1986) ise stresi; kişinin baş etme becerilerinin sınıdıldığı veya yetersiz kaldığı durumlarda birey ile çevre arasında gerçekleşen etkileşim olarak tanımlamaktadır. Bu durumların ortaya çıkmasında sadece içsel veya dışsal bir etkenin rolü değil; bu etkenin tehlike oluşturup oluşturmadığına dair değerlendirme, kişinin bu etkenle baş etme konusundaki becerilerini değerlendirmesi ve bireyde fizyolojik veya psikolojik etkiler sonucu oluşan değişiklikler de söz konusudur (Lazarus, 1993).

Stres sürecinde bireyde gözlenen fizyolojik değişikliklere; kan basıncında ve nabızda artış, kortizol ve adrenalin salgılanması örnek verilebilir (Selye, 1976). Kronik stres söz konusu olduğunda da fizyolojik veya psikolojik belirtiler olarak; kilo kaybı ya da alımı, şeker hastalığı riskinin artması, dikkat eksikliği, hafıza ve uyku problemleri, anksiyete ve depresyon belirtileri, sindirim ve bağışıklık sistemi işlevselliğinde azalma gözlenebilmektedir (Salleh, 2008). Örneğin, çocukluk döneminde maruz kalınan yoğun stres, bireyin ileriki yaşamında depresyon ve anksiyete bozuklukları gibi içe vurum bozuklukları geliştirme riskini artırmaktadır (Guerry ve Hastings,

2011). Benzer şekilde, çocuklukta yaşanan travmalar ve yoğun stres, bireyin ergenlikte ve yetişkinlik yıllarında psikotik belirtiler deneyimleme riskini de artırmaktadır (Lardinois, Lataster, Van Os ve Myin-Germeys, 2010). Hammen'in (2005) meta-analiz çalışmasına göre de kişinin yaşadığı stresli yaşam olayları, MDB geliştirme riskini olumlu yönde yordamaktadır.

Stresin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, psikolojik stres düzeyinin kadınlarda erkeklerden daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Aynı çalışmada, kadınlar için en çok, aile ve sağlıkla ilgili problemlerin; erkekler için en çok, romantik ilişki, finans ve mesleklerine ilişkin problemlerin stres verici olduğu belirtilmiştir (Matud, 2004). Bununla birlikte, kadınlar çalışma ortamlarında, erkeklerden daha fazla strese maruz kalmaktadırlar (Michael, Anastasios, Helen, Catherine ve Christine, 2009). Tibubos ve arkadaşlarının (2021) yayımladığı araştırmada ise yaş arttıkça stres verici yaşam olaylarının hem kadınlar hem erkekler için azaldığı rapor edilmiştir.

Stresin rol oynadığı bir başka özellik bireylerin romantik ilişki doyumdur, kişilerin yaşadıkları psikolojik stres ile ilişki doyumu arasında olumsuz ilişki bulunmaktadır (Randall ve ark., 2017). Kişilerin günlük yaşamda karşılaştıkları problemler, partnerleriyle iletişimlerinde de sorunlara sebep olmakta; bireylerin hem kendi işlevselliklerini hem romantik ilişkilerindeki iletişimlerini olumsuz etkilemektedir (Buck ve Neff, 2012; Falconier, Nussbeck, Bodenmann, Schneider ve Bradbury, 2015). Örneğin, dışsal stresörlerle başa çıkmakta güçlük çeken kişilerin partnerleriyle birlikte geçirdikleri süre azalmakta, bu da aralarındaki iletişimin kalitesini ve ilişki doyumlarını düşürmektedir (Randall ve ark., 2017). Bununla birlikte, kaçınma, suçlama gibi stresle baş etmede edilgen yöntemleri sık kullanan kişiler, evliliklerinde daha sık çatışma yaşamaktadırlar (Bowman, 1990).

Karney ve Bradbury'e göre (1995) partnerlerin ilişki doyumu, ikili ilişkilerinin dışında yaşadıkları stresli olaylardan bağımsız düşünülmemelidir. Örneğin, iş kaynaklı stresörlere (çalışma arkadaşlarıyla olumsuz iletişime ve yoğun iş yüküne) daha çok maruz kaldığını bildiren kişilerin, evlilik yaşamlarında partnerlerine yönelik öfke düzeyleri daha yüksek olduğu (Story ve Repetti, 2006) ve iş yaşamında yaşanan stresli olayların, partnere yönelik destekleyici tutumları azalttığı (Repetti, 1989) görülmüştür. Aynı zamanda, eşlerden birinin stres düzeyi arttıkça partnerinin stres düzeyi de artmaktadır (Neff ve Karney, 2004; Randall ve Bodenmann, 2009) ve stresli yaşam olaylarına daha sık maruz kalan kişiler, partnerleriyle kurdukları iletişimden daha az doyum sağlamaktadırlar (Story ve Bradbury, 2004).

1.5. Araştırmanın Önemi

Bireyler erken yaşlardan itibaren ebeveynlerinin davranışlarını gözlemleyerek kendi davranış örüntülerini oluşturmakta, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerde gösterilen davranış örüntülerinde ebeveynlerinin birbirlerine yaklaşımları önemli bir yer tutabilmektedir (Feng ve ark., 1999; Zagefka, 2022). Örneğin yapılan çalışmalarda ebeveynler arası ilişki uyumu ile anne ve çocuk arasındaki ilişki kalitesi arasında olumlu ilişki bulunduğu (Cui ve Fincham, 2001) ve ebeveynlerinin evlilik ilişkisinin, genç yetişkin bireylerin romantik ilişkileri üzerinde belirleyici rol oynadığı rapor edilmiştir (Holland ve McElwain, 2013; Zagefka, 2022).

İlgili literatürde ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin çocuk üzerindeki etkilerini ele alan kuramlara bakıldığında; sosyal öğrenme kuramı (Bandura, 1977), Belsky'nin (1984) süreç modeli, Minuchin'in (1985) aile sistemleri kuramı ve duygusal güvenlik kuramının (Davies ve Cummings, 1994) görüşleri bir bütün olarak ele alındığında aile bireyleri arasındaki ilişkilerin bireyi doğrudan ve dolaylı olarak etkileyebileceğini ve anne-baba arası ilişki bağlamının, bireyin

yetişkinlikteki romantik ilişkilerini belirlemede önemli bir role sahip olabileceğini işaret etmektedir.

Bireylerin geçmiş aile yaşantıları ilişki doyumlarını etkileyebileceği gibi kendi bireysel psikolojik özellikleri de bu süreçte rol oynamaktadır. İlişki doyumu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, depresyon (Cramer, 2004; Ellison, Kouros, Papp ve Cummings, 2016; Pilkington ve ark., 2015; Whitton ve ark., 2010), anksiyete (Dehle ve Weiss, 2002; Kasalova ve ark., 2017) ve stresin (Buck ve Neff, 2012; Falconier, Nussbeck, Bodenmann, Schneider ve Bradbury, 2015; Randall ve ark., 2017) ilişki doyumu üzerinde olumsuz etkisinin olduğu tutarlı olarak rapor edilmiştir. Aynı zamanda ilişki doyumunu etkileyen bir diğer faktör çatışma çözme stilleridir (Gottman ve Krokoff, 1989). Yapıcı çatışma çözme stilleri, ilişki doyumunu (Christensen ve Shenk, 1991; Cramer, 2000; Fincham, 2003) pozitif yönde yordarken; olumsuz stilleri kullanmak ilişki doyumunu negatif olarak yordamaktadır (Cramer, 2000; Heavey, Layne ve Christensen, 1993; Kurdek, 1995; Soylu ve Kağnıcı, 2015).

Hem ülkemizde (Öziş, 2016; Tosun ve Yazıcı, 2021; Tükel, 2018) hem de uluslararası literatürde (Amato ve Booth, 2001; Cartwright, 2006; Dennison ve ark., 2014; Feng ve ark., 1999; Gottman, 1999; Holland ve McElwain, 2013; Zagefka, 2022) ebeveynler arası ilişkilerin bireylerin romantik ilişkileri üzerindeki rolünü inceleyen çalışmalar çok fazla bulunmamaktadır. Aynı zamanda bireyin çatışma çözme stilleri, psikolojik uyumu ve ebeveynlerinin birbirlerine karşı tutumlarının, bireyin ilişki doyumu üzerindeki rolünü birlikte ele alan bir çalışma olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda bireylerin hem kendi psikolojik özellikleri hem de geçmiş öğrenme yaşantılarının romantik ilişkilerindeki rolünü incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın romantik ilişkilerinde problem yaşayan kişilere yönelik kuramsal ve uygulamalı çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerin ebeveynlerinin birbirlerine yönelik tutumlarının, kendi romantik ilişkilerindeki çatışma çözme stillerinin ve psikolojik uyumlarının, romantik ilişki doyumlarını yordayıp yordamadığını incelemektir. Araştırmanın ikinci amacı, ebeveynler arasındaki ilişkiye dair algı ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide romantik ilişkilerde çatışma çözme stillerinin ve psikolojik uyumun (depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin) aracı rol oynayıp oynamadığını değerlendirmektir.

Araştırmanın amaçları gözetilerek aşağıdaki sorular oluşturulmuştur.

1.7. Araştırma Soruları

Araştırmanın soruları şunlardır:

1. Genç yetişkinlerin ilişki doyumu; ebeveynler arasındaki ilişkide algıladıkları tutumlar (otoriter, demokratik, bağımlı, koruyucu, ilgisiz), bireylerin romantik ilişkilerindeki çatışma çözme stilleri (olumlu, olumsuz, boyun eğme, geri çekilme), psikolojik uyumları (depresyon, anksiyete, stres düzeyleri) tarafından yordanmakta mıdır?

2. Genç yetişkinlerin psikolojik uyumu, ebeveynler arasındaki ilişkide algıladıkları tutumlar (otoriter, demokratik, bağımlı, koruyucu, ilgisiz) ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide aracı rol oynamakta mıdır?

3. Genç yetişkinlerin çatışma çözme stilleri (olumlu, olumsuz, boyun eğme, geri çekilme), ebeveynler arasındaki ilişkide algıladıkları tutumlar (otoriter, demokratik, bağımlı, koruyucu, ilgisiz) ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide aracı rol oynamakta mıdır?

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Örneklem

Araştırma, romantik ilişkisi bulunan 20-39 yaşları arasındaki ($\bar{X} = 27.20$, $SS = 4.85$) 226 genç yetişkin ile gerçekleştirilmiştir. Ölçekler çevrimiçi ortamda Qualtrics programı kullanılarak katılımcılar tarafından doldurulmuştur. 20-39 yaş aralığında veya romantik ilişki içerisinde bulunmayan 40 katılımcının verileri analize dâhil edilmemiştir. Araştırmaya başlamadan önce bilgilendiriliş onam formu ile katılımcılar istedikleri anda araştırmadan çekilebilecekleri konusunda bilgilendirilmişler ve Qualtrics programı cevaplanmayan madde bulunduğunda katılımcılara uyarı mesajı verdiği için araştırma verilerinde kayıp veri tespit edilmemiştir.

Uç değer analizleri sonrasında 15 kişinin verileri daha analize dâhil edilmemiş ve araştırma %24.6'sı ($n = 42$) erkek, % 73.7'si ($n = 126$) kadın ve %1.8'si ($n = 3$) diğer cinsiyet olmak üzere 171 kişi ile yürütülmüştür. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine dair dağılımları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Katılımcılar	
		(N = 171)	
		N	%
Cinsiyet	Erkek	42	24.6
	Kadın	126	73.7
	Diğer	3	1.8
Medeni durum	Evli	49	28.7
	Bekâr	116	67.8
	Boşanmış	1	0.6
	Ayrı yaşıyor	5	2.9
Eğitim Durumu	İlkokul	0	0

	Ortaokul	0	0
	Lise	6	3.5
	Üniversite	110	64.3
	Yüksek lisans	46	26.9
	Doktora	9	5.3
Toplam Gelir	2.000 TL altı	9	5.3
	2.000 – 5.000 TL	31	18.1
	5.001 – 8.000 TL	31	18.1
	8.001 – 11.000 TL	23	13.5
	11.001 – 14.000 TL	20	11.7
	14.000 TL üzeri	57	33.3
Kiminle Yaşadığı	Yalnız	20	11.7
	Ebeveynleriyle	51	29.8
	Partneriyle	20	11.7
	Ev arkadaşıyla/arkadaşlarıyla	29	17
	Eşiyle	27	15.8
	Eşi ve çocuğuyla/çocuklarıyla	17	9.9
	Diğer	7	4.1
Ebeveynlerinin Medeni Durumu	Evli	129	75.4
	Boşanmış	23	13.5
	Ayrı yaşıyor	4	2.3
	Anne-babadan biri veya ikisi vefat etmiş	15	8.8
Anne Öz/Üvey/Sağ/Sağ Değil	Öz/Sağ	168	98.2
	Öz/Sağ Değil	2	1.2
	Üvey/Sağ	0	0
	Üvey/Sağ Değil	1	0.6
Baba Öz/Üvey/Sağ/Sağ Değil	Öz/Sağ	158	92.4
	Öz/Sağ Değil	13	7.6
	Üvey/Sağ	0	0
	Üvey/Sağ Değil	0	0
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	37	21.6
	Ortaokul	25	14.6
	Lise	55	32.2
	Üniversite	49	28.7
	Yüksek lisans	2	1.2
	Doktora	3	1.8
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	25	14.6
	Ortaokul	27	15.8

	Lise	50	29.2
	Üniversite	51	29.8
	Yüksek lisans	12	7
	Doktora	6	3.5
Ebeveynlerin Çatışma Sıklığı	Hiçbir zaman	7	4.1
	Nadiren	40	23.4
	Bazen	64	37.4
	Sık sık	53	31
	Her zaman	7	4.1
Ebeveynlerin Hakaret İçeren Çatışma Sıklığı	Hiçbir zaman	57	33.3
	Nadiren	42	24.6
	Bazen	43	25.1
	Sık sık	23	13.5
	Her zaman	6	3.5
Ebeveynlerin Fiziksel Şiddet İçeren Çatışma Sıklığı	Hiçbir zaman	122	71.3
	Nadiren	37	21.6
	Bazen	10	5.8
	Sık sık	2	1.2
	Her zaman	0	0
Ebeveynlerin Tartıştıktan Sonra Küs Kalma Süresi	Hiç	44	25.7
	Birkaç gün	89	52
	Bir hafta	20	11.7
	Birkaç hafta	9	5.3
	Bir ay ya da daha fazla	9	5.3
		Ort.	SS
Yaş		27.2	4.85

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak demografik bilgi formu, “Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği”, “Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği”, “İlişki Doyumu Ölçeği” ve “Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASÖ–21)” kullanılmıştır.

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, kendilerinin ve ebeveynlerinin medeni ve eğitim durumları, romantik ilişki içerisinde olup olmadıkları, gelir düzeyleri, kiminle yaşadıkları, çocukluk dönemlerinde ebeveynlerinin ne sıklıkta tartıştıkları (bu tartışmaların hakaret, fiziksel şiddet içerip içermediği) gibi sorular sorulmuştur.

2.2.2. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği

“Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği”, Çelik ve Öziş (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, anne ve baba formlarını içermektedir. Her bir form için 37’şer maddeden (Ör. “Annem gün içinde eşinin zamanının nasıl geçtiğini hiç sormaz.”, “Babam eşinin siyasal ve sosyal tercihlerine saygı duyar.”) oluşan ölçek; “otoriter (3 madde), ilgisiz (9 madde), koruyucu (6 madde), demokratik (12 madde) ve bağımlı (7 madde)” olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Anne formuna ait faktörler (otoriter= .80, ilgisiz= .88, koruyucu= .83, demokratik= .95 ve bağımlı= .88), baba formuna ait faktörler (otoriter= .73, ilgisiz= .89, koruyucu= .81, demokratik= .95 ve bağımlı= .86) tatminkar düzeyde iç tutarlılık katsayılarına sahiptir. Ölçek, 0-3 değerleri arasında derecelendirilmiş 4’lü Likert tipi bir ölçektir (Çelik ve Öziş, 2016).

Ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach alfa değerleri anne tutumlarında (otoriter= .87, ilgisiz= .79, koruyucu= .80, demokratik= .94 ve bağımlı= .75) ve baba tutumlarında (otoriter= .90, ilgisiz= .93, koruyucu= .85, demokratik= .95 ve bağımlı= .79) olarak bulunmuştur.

2.2.3. Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği

Özen ve arkadaşlarının (2016) partnerlerin çatışma çözme stillerini ölçmek için geliştirdiği ölçek 25 maddeden (Ör. “Sürekli imâlarda bulunurum”, “Kavganın büyümemesi için onun istediği şeyleri yaparım.”) oluşmaktadır ve “olumlu çatışma çözme stilleri, olumsuz çatışma çözme

stilleri, geri çekilme ve boyun eğme” olmak üzere 4 alt boyuta sahiptir. Olumsuz çatışma çözme stilleri alt boyutu 7 madde, diğer alt boyutlar altışar maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları (olumlu çatışma çözme stilleri = .77, olumsuz çatışma çözme stilleri = .81, geri çekilme = .75, boyun eğme = .80) iç tutarlılık katsayılarına sahiptir (Özen ve ark., 2016).

Çatışma çözme stilleri alt boyutlarının bu araştırmadaki iç tutarlılık katsayıları; olumlu çatışma çözme stilleri için .68, olumsuz çatışma çözme stilleri için .81, geri çekilme alt boyutu için .80, boyun eğme alt boyutu için .77 olarak hesaplanmıştır.

2.2.4. İlişki Doyumu Ölçeği

Romantik ilişkilerdeki doyumu ölçmek için kullanılan İlişki Doyumu Ölçeği, Hendrick (1988) tarafından geliştirilen İlişki Değerlendirme Ölçeğinden (Relationship Assessment Scale) uyarlanmıştır. Curun (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 7 maddeden (Ör. “Ne sıklıkla ilişkinize hiç başlamamış olmayı istiyorsunuz?”) oluşmaktadır ve tek faktörlü bir yapıya sahiptir. 7’li Likert tipi bir ölçektir, .86 iç tutarlılık katsayısına sahiptir (Curun, 2001). Ölçeğin bu araştırmadaki iç tutarlılık katsayısı .91 olarak bulunmuştur.

2.2.5. Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASÖ-21)

Kişinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılan Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği’nin (Depression Anxiety Stress Scale-21: DASS-21) orijinal formu Lovibond ve Lovibond (1995) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlama çalışması Sarıçam (2018) tarafından yapılmıştır. DASÖ-21, 21 maddeden (Ör. “Hayatın anlamsız olduğu fikrine kapıldım.”, “Gevşeyip rahatlamakta zorluk çektim.”) oluşmakta olup, 0-3 değerleri arasında derecelendirilmiş 4’lü Likert tipi bir ölçektir ve 3 alt ölçeğe (depresyon, anksiyete ve stres)

sahiptir. DASÖ-21'in Cronbach alfa değerleri depresyon için .87, anksiyete için .85, stres için .81 değerlerine sahiptir (Sarıçam, 2018).

DASÖ-21 leğinin bu araştırmadaki toplam iç tutarlılık katsayısı .94, alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri ise depresyon alt boyutu için .89, anksiyete alt boyutu için .84 ve stres alt boyutu için .83 olarak bulunmuştur.

2.3. İşlem

İlk olarak, veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için araştırmada kullanılan ölçeklerin sahiplerinden ölçek kullanım izinleri alınmıştır. Sonrasında, Acıbadem Üniversitesi Etik Kuruluna başvurulmuş, kurulun 2021-25/06 numaralı kararı ile araştırmanın yürütülmesi etik olarak uygun görülmüştür. Katılımcılara kolay rneklemme yoluyla ulaşılmıştır. Qualtrics programı ile gönüllü katılımcılara sunulan ölçekler, sıra etkisini önlemek amacıyla, seçkisiz olarak uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Verilerin toplanması 2022 yılı şubat – Haziran ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Katılımcılardan elde edilen veriler SPSS 22.0 programı ile analiz edilmiştir. İlk olarak katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durumu gibi özelliklerine dair verilerin dağılımları hesaplanmıştır. Ardından, katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların arpıklık, basıklık değerleri incelenmiştir.

Sonrasında, ilişki doyumunu puanlarının demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların birbirleriyle ilişkileri Pearson Momentler arpımı Korelasyon

Analizi aracılığıyla tespit edilmiştir. Son olarak, araştırma sorularını yanıtlamak amacıyla Hayes-Process (Hayes, 2017) modeline ve hiyerarşik regresyon analizlerine başvurulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Verilerin Temizlenmesi

Analiz öncesi uç değer analizleri gerçekleştirilmiştir. Tek değişkenli uç değer analizi sonucunda z değeri (+/- 3.29) göz önünde bulundurularak 14 kişinin, çok değişkenli uç değer analizi sonucunda Mahallanobis uzaklığı göz önünde bulundurularak 1 kişinin verileri çıkartılmıştır (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2007). Sonuç olarak araştırma 171 katılımcı ile yürütülmüştür.

3.2. Betimsel Bulgular

Katılımcıların, İlişki Doyumu Ölçeği, Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği'nden aldıkları puanlara ilişkin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler ile çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçekler ve Alt Boyutlar	N	Ortalama	SS	Minimum	Maximum	Çarpıklık	Basıklık
İlişki Doyumu Ölçeği	171	40.55	7.07	15.00	49.00	-1.097	1.011
ÇÇSÖ – Olumlu	171	23.40	3.41	14.00	30.00	-.360	-.187
ÇÇSÖ – Olumsuz	171	14.07	5.14	7.00	31.00	.813	.188
ÇÇSÖ – Boyun Eğme	171	17.02	4.70	6.00	29.00	.067	-.472
ÇÇSÖ – Geri Çekilme	171	17.73	5.38	6.00	29.00	.048	-.567
DASÖ-21 – Depresyon	171	6.53	4.96	0	21.00	.713	-.106

DASÖ-21 – Anksiyete	171	4.96	4.42	0	20.00	1.066	.833
DASÖ-21 – Stres	171	7.24	4.33	0	20.00	.607	.198
AEİÖ – Anne Otoriter	171	7.29	3.03	3.00	12.00	.149	-1.129
AEİÖ - Anne İlgisiz	171	11.74	3.60	9.00	24.00	1.525	1.697
AEİÖ - Anne Koruyucu	171	14.60	4.36	6.00	24.00	.115	-.560
AEİÖ - Anne Demokratik	171	34.35	9.56	12.00	48.00	-.231	-.942
AEİÖ - Anne Bağımlı	171	10.69	3.77	7.00	23.00	1.074	.552
AEİÖ - Baba Otoriter	171	8.54	3.03	3.00	12.00	-.429	-1.066
AEİÖ - Baba İlgisiz	171	17.12	7.73	9.00	36.00	.968	-.075
AEİÖ - Baba Koruyucu	171	14.40	4.90	6.00	24.00	.123	-.839
AEİÖ - Baba Demokratik	171	32.04	10.28	12.00	48.00	-.144	-.882
AEİÖ - Baba Bağımlı	171	10.74	4.20	7.00	25.00	1.233	.878

ÇÇSÖ: Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği, DASÖ-21: Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği, AEİÖ: Algılanan Ebeveynler Arası İlişki Ölçeği

3.2.1. Cinsiyet ile İlgili Analizler

Katılımcıların araştırma değişkenleri açısından cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar için t-testi yapılmıştır. Bu amaçla öncelikle kadın katılımcı sayısı, erkek katılımcı sayısından fazla olduğu için, 81 kadın katılımcı seçkisiz olarak veri setinden çıkartılmış, cinsiyete ilişkin karşılaştırmalar 42 erkek ve 45 kadın katılımcı ile yürütülmüştür. Ardından ilk olarak erkek ve kadın katılımcılar ilişki doyumu açısından karşılaştırılmışlar, yapılan analiz sonucunda erkeklerin ($\bar{X} = 41.02$, $SS = 8.47$) ve kadınların ($\bar{X} = 41.22$, $SS = 5.42$) ilişki doyumu puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür ($t(85) = .13$, $p > .05$) (Tablo 4).

Kadın ve erkekler romantik ilişkilerde çatışma çözme stilleri açısından karşılaştırıldıklarında, erkeklerin ($\bar{X} = 19.14$, $SS = 3.93$) romantik ilişkilerindeki çatışmalarında boyun eğme stiline kadınlardan ($\bar{X} = 16.58$, $SS = 4.80$) daha sık başvurdukları bulunmuştur ($t(85) = 2.72$, $p < .01$). Diğer romantik ilişkilerde çatışma çözme stilleri açısından cinsiyete göre anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Ölçek alt boyutlarından elde edilen puanların cinsiyete göre dağılımı ve analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Depresyon, anksiyete ve stres düzeylerine dair cinsiyet farklılıklarına bakıldığında, kadınlar ($\bar{X} = 5.93$, $SS = 5.27$), son bir haftada anksiyete belirtilerini erkeklerden ($\bar{X} = 3.95$, $SS = 3.74$) daha fazla yaşadıklarını belirtmişlerdir ($t(85) = 2.03$, $p < .05$). Depresyon ve stres açısından ise cinsiyete göre anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Ölçek alt boyutlarından elde edilen puanların cinsiyete göre dağılımı ve analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Erkek ve kadın katılımcılar, ebeveyn tutumları açısından karşılaştırıldıklarında yalnızca bir ebeveynlik tutumu açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre kadınlar ($\bar{X} = 19.56$, $SS = 8.00$), erkeklere göre ($\bar{X} = 15.29$, $SS = 6.42$) daha fazla oranda babalarının ilgisiz tutuma sahip olduğunu rapor etmişlerdir ($t(85) = 2.73$, $p < .01$). Erkek katılımcılar, kadınlara göre babalarını daha fazla demokratik olarak değerlendirmekle birlikte, aradaki farklılık anlamlılık düzeyine erişmemiştir ($p < .057$). Diğer algılanan ebeveyn ilişkisi alt boyutlarına dair cinsiyete göre puanlar ve analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların İlişki Doyumu, Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği, Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre İncelenmesi

Alt Boyutlar	Cinsiyet		t	p
	Erkek (N = 42) Ort. (SS)	Kadın (N = 45) Ort. (SS)		
İlişki Doyumu	41.02 (8.47)	41.22 (5.42)	-.129	.898
ÇÇSÖ Alt Boyutları				
Olumlu Stil	23.19 (3.57)	22.98 (3.67)	.27	.785
Olumsuz Stil	12.45 (3.95)	14.31 (5.05)	-1.92	.058
Boyun Eğme	19.14 (3.93)	16.58 (4.80)	2.72	.008
Geri Çekilme	17.26 (5.55)	18.87 (5.28)	-1.38	.171
DASÖ-21 Alt Boyutları				
Depresyon	6.60 (5.69)	6.42 (4.62)	.16	.877
Anksiyete	3.95 (3.74)	5.93 (5.27)	-2.03	.045
Stres	6.21 (3.95)	7.29 (4.14)	-1.24	.220
AEİÖ Alt Boyutları				
Annenin Otoriter Tutumu	6.71 (2.70)	7.62 (3.11)	-1.45	.151
Annenin İlgisiz Tutumu	11.19 (3.55)	11.93 (3.74)	-.95	.345
Annenin Koruyucu Tutumu	14.60 (4.75)	14.78 (4.25)	-.19	.850
Annenin Demokratik Tutumu	35.10 (10.03)	33.00 (10.24)	.96	.338
Annenin Bağımlı Tutumu	10.55 (3.01)	11.49 (4.51)	-.15	.253
Babanın Otoriter Tutumu	8.38 (3.11)	8.89 (3.08)	-.77	.446
Babanın İlgisiz Tutumu	15.29 (6.42)	19.56 (8.00)	-2.73	.008
Babanın Koruyucu Tutumu	15.43 (4.76)	13.64 (5.04)	1.7	.094
Babanın Demokratik Tutumu	34.45 (9.31)	30.33 (10.50)	1.93	.057
Babanın Bağımlı Tutumu	11.98 (4.61)	10.58 (4.18)	1.48	.142

ÇÇSÖ: Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği, DASÖ-21: Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği, AEİÖ: Algılanan Ebeveynler Arası İlişki Ölçeği

3.2.2. Katılımcıların İlişki Doyumu ve DASÖ-21 Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Ebeveyn Çatışmalarına Göre İncelenmesi

Katılımcıların çocukluk dönemlerinde ebeveynlerinin tartışma sıklığı (hakaret içeren, fiziksel şiddet içeren, hakaret veya fiziksel şiddet içermeyen) ve tartışma sonrası küs kalma süresi ‘‘ebeveyn çatışmaları’’ başlığında bir araya getirilmiş, katılımcıların ilişki doyumu ve psikolojik uyumu arasındaki ilişkilere dair korelasyon analizi yapılmıştır. ‘‘Ebeveyn çatışmaları’’ adı altında oluşturulan indeksin Cronbach alfa değeri .79 olarak bulunmuştur. Analiz sonuçları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Ebeveyn Çatışmalarına Dair Özellikler, Katılımcıların İlişki Doyumu ve Psikolojik Uyumları Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5
1. Ebeveyn Çatışmaları	-				
2. İlişki Doyumu	-.06	-			
3. Depresyon	.17*	-.40**	-		
4. Anksiyete	.26**	.11	.68**	-	
5. Stres	.25**	-.25**	.71**	.74**	-

*p < .05, **p < .01

Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre ebeveyn çatışmaları ile katılımcıların ilişki doyumu ($r = -.06$, $p > .05$) arasında ilişki bulunmazken; ebeveyn çatışmaları ile katılımcıların depresyon ($r = .17$, $p < .05$), anksiyete ($r = .26$, $p < .01$) ve stres ($r = .25$, $p < .01$) düzeyleri arasında olumlu ilişki bulunmaktadır. İlişki doyumu ile psikolojik uyum arasındaki ilişkilere bakıldığında ilişki doyumu ile; depresyon ($r = -.40$, $p < .01$) ve stres ($r = -.25$, $p < .01$) arasında olumsuz ilişki gözlenmektedir. Depresyon ile anksiyete ($r = .68$, $p < .01$), depresyon ile stres ($r = .71$, $p < .01$) ve anksiyete ile stres ($r = .74$, $p < .01$) arasında olumlu ilişki tespit edilmiştir.

3.3. Araştırma Değişkenleri Arasında Pearson Momentler arpımı Korelasyon Analizi

Sonuçları

İlişki Doyumu Ölçeği toplam puanı, çatışma özme Stilleri Ölçeği (SÖ) alt boyutları, Depresyon Anksiyete Stres-21 Ölçeği (DASÖ-21) alt boyutları ve Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği (AEİÖ) alt boyutları arasındaki ilişkilere dair korelasyon analizi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Araştırma Değişkenleri Arasında Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1. Yaş																		
2. İlişki Doyumu	-.15																	
3. ÇÇSÖ – Olumlu	-.18*	.31**																
4. ÇÇSÖ – Olumsuz	-.06	.24**	-.20**															
5. ÇÇSÖ – Boyun Eğme	.09	-.10	-.13	-.04														
6. ÇÇSÖ – Geri Çekilme	.01	-.18*	-.23**	.03	.40**													
7. DASÖ–21 – Depresyon	.08	-.40**	-.12	.23**	.12	.13												
8. DASÖ–21 – Anksiyete	-.25**	-.11	-.07	.30**	.01	.08	.68**											
9. DASÖ–21 – Stres	-.11	-.25**	-.20**	.37**	-.02	.03	.71**	.74**										
10. AEİÖ – Anne Otoriter	-.11	-.01	.00	.08	-.01	.09	.18*	.18*	.20**									
11. AEİÖ – Anne İlgisiz	-.03	-.08	-.09	.12	.07	.09	.14	.14	.18*	.34**								
12. AEİÖ – Anne Koruyucu	-.05	-.50	.10	.03	.12	.03	.11	.11	.00	-.11	-.17*							
13. AEİÖ – Anne Demokratik	.03	-.02	.04	-.01	.06	-.06	-.07	-.07	-.12	-.37**	-.42**	.54**						
14. AEİÖ – Anne Bağımlı	.08	-.08	-.17	.15*	.04	.07	.23**	.23**	.15*	.04	.05	.38**	.29**					
15. AEİÖ – Baba Otoriter	-.18*	-.01	.01	-.02	.07	.14	.06	.06	.07	.08	.02	.13	.01	.27**				
16. AEİÖ – Baba İlgisiz	-.10	-.05	-.06	.06	-.04	.12	.10	.10	.08	.15*	.34**	-.08	-.37**	.13	.42**			
17. AEİÖ – Baba Koruyucu	-.08	.15*	.13	.10	.11	-.05	.07	.07	.07	-.03	-.14	.48**	.45**	.12	.00	-.47**		
18. AEİ – Baba Demokratik	.04	.13	.01	.02	.06	-.14	-.09	-.09	-.12	-.13	-.21**	.35**	.62**	.01	-.23**	-.70**	.66**	
19. AEİ – Baba Bağımlı	.18*	-.62	-.13	.20**	.13	.00	.03	.03	.00	.04	.08	.31**	.15	.37**	.00	-.16*	.34**	.36**

*p < .05, **p < .01, ÇÇSÖ: Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği, DASÖ–21: Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği, AEİÖ: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği

Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre ilişki doyumunun; olumlu çatışma çözme stilleri ($r = .31, p < .01$) ve babanın koruyucu tutumu ($r = .15, p < .05$) ile olumlu yönde ilişkili olduğu, olumsuz çatışma çözme stili ($r = -.24, p < .01$), geri çekilme stili ($r = -.18, p < .05$), depresyon düzeyi ($r = -.40, p < .01$) ve stres düzeyi ($r = -.25, p < .01$) ile olumsuz yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların depresyon düzeyi ile olumsuz çatışma çözme stili ($r = .23, p < .01$), anksiyete düzeyi ($r = .68, p < .01$), stres düzeyi ($r = .71, p < .01$), annenin otoriter tutumu ($r = .18, p < .05$) ve annenin bağımlı tutumu ($r = .23, p < .01$) arasında olumlu ilişki olduğu bulunmuştur. Anksiyete düzeyi ile olumsuz çatışma çözme stili ($r = .30, p < .01$), stres düzeyi ($r = .74, p < .01$), annenin otoriter tutumu ($r = .21, p < .01$), annenin bağımlı tutumu ($r = .19, p < .05$) arasında olumlu ilişkiler bulunmuştur. Stres düzeyi ise olumsuz çatışma çözme stili ($r = .37, p < .01$), annenin otoriter tutumu ($r = .20, p < .01$), annenin ilgisiz tutumu ($r = .18, p < .05$) ve annenin bağımlı tutumu ($r = .19, p < .05$) ile olumlu ilişkili, olumlu çatışma çözme stili ($r = -.20, p < .01$) ile olumsuz ilişkilidir.

Olumsuz çatışma çözme stili ile annenin bağımlı tutumu ($r = -.15, p < .05$) ve babanın bağımlı tutumu ($r = -.20, p < .01$) arasında olumsuz ilişkiler tespit edilmiştir.

Annenin demokratik tutumunun, babanın ilgisiz tutumu ($r = -.37, p < .01$) ile olumsuz yönde, babanın koruyucu ($r = .45, p < .01$) ve demokratik tutumları ($r = .62, p < .01$) ile olumlu ilişkili olduğu bulunmuştur. Annenin koruyucu tutumu ile babanın demokratik tutumu ($r = .48, p < .01$), babanın demokratik tutumu ($r = .35, p < .01$) ve babanın bağımlı tutumu ($r = .31, p < .01$) arasında olumlu ilişki vardır. Annenin ve babanın otoriter tutumları ($r = .15, p < .05$) arasında da olumlu ilişki tespit edilmiştir. Annenin ilgisiz tutumunun, babanın ilgisiz tutumu ($r = .34, p < .01$) ile olumlu, babanın demokratik tutumu ($r = -.21, p < .01$) ile olumsuz ilişkili olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların yaşları arttıkça anksiyete düzeyleri ($r = -.25, p < .01$), olumlu çatışma çözme stili alt boyutundan aldıkları puanlar ($r = -.18, p < .05$) ve babalarının otoriter tutumlarına dair puanları ($r = -.18, p < .01$) azalmakta, babalarının bağımlı tutumlarına ilişkin puanları ($r = .18, p < .05$) artmaktadır.

3.4. Romantik İlişki Doyumunun Ebeveyn Tutumları, Psikolojik Uyum ve Çatışma Çözme Stilleri Tarafından Yordanması

Araştırmanın ilk sorusu kapsamında genç yetişkinlerin ebeveynleri arasındaki ilişkide algıladıkları tutumların (otoriter, demokratik, bağımlı, koruyucu, ilgisiz), psikolojik uyumlarının (depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin) ve çatışma çözme stillerinin (olumlu, olumsuz, geri çekilme, boyun eğme) romantik ilişki doyumlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Analize yalnızca, Pearson korelasyon analizinde ilişki doyumunu ile korelasyonu istatistiksel olarak anlamlı bulunan değişkenler dâhil edilmiştir. Buna göre, analize ilk adımda babanın algılanan koruyucu tutumları, ikinci adımda genç yetişkinlerin depresyon ve stres düzeyleri ve son adımda çatışma çözme stilleri girilmiştir.

Üç aşamada analiz edilen değişkenlerin, ilişki doyumunda gözlenen toplam varyansın %26'sını açıkladığı görülmüştür ($F(6, 164) = 11.07; p < .001$). Yapılan analiz sonuçları incelendiğinde babanın algılanan ebeveyn tutumlarından koruyucu tutumların ($t = 2.00; p < .05$), ikinci aşamada analize dâhil edilen depresyon düzeyinin ($t = -4.96; p < .001$), son aşamada analize alınan olumlu ($t = 3.08; p < .01$) ve olumsuz ($t = -2.48; p < .05$) çatışma çözme stillerinin, ilişki doyumunu anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Hiyerarşik regresyon analizine dair bulgular Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Romantik İlişki Doyumunun Ebeveyn Tutumları, Psikolojik Uyum ve Çatışma Çözme Stilleri Tarafından Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

Aşama	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	R	R ²	Uyarlanmış R ²	R ² Değişim	β	F	p
1	İlişki Doyumu	Baba Koruyucu Tutum	.15	.02	.02	.02	.15	4.016*	.047
2	İlişki Doyumu	Baba Koruyucu Tutum	.44	.20	.18	.17	.18	13.48**	.010
		Depresyon					-.47		.000
		Stres					.08		.452
3	İlişki Doyumu	Baba Koruyucu Tutum	.57	.29	.26	.09	.16	11.07**	.018
		Depresyon					-.47		.000
		Stres					.19		.055
		Olumlu ÇÇS					.22		.002
		Olumsuz ÇÇS					-.18		.014
		Geri Çekilme Stili					-.06		.357

3.5. Aracı Değişken Analizleri

3.5.1. Psikolojik Uyumun Aracı Rolünün İncelenmesi

Araştırmanın ikinci sorusu kapsamında genç yetişkinlerin ebeveynleri arasındaki ilişkide algıladıkları tutumlar (otoriter, demokratik, bağımlı, koruyucu, ilgisiz) ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide kendi psikolojik uyumlarının aracı rol oynayıp oynamadığını belirlemek için her bir algılanan ebeveynlik tutumu (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik, bağımlı) ve psikolojik uyum değişkenleri (depresyon, stres, anksiyete) için process aracılık analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda analiz sonuçları Tablo 8’de özetlenmiştir.

Tablo 8. Psikolojik Uyum Değişkenlerine Dair Process Aracılık Analizleri

Analiz No	Bağımsız Değişken	Aracı Değişken	Bağımlı Değişken	Analiz Sonucu
1	Annenin otoriter tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
2	Annenin otoriter tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
3	Annenin otoriter tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamsız
4	Annenin ilgisiz tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
5	Annenin ilgisiz tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
6	Annenin ilgisiz tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamlı
7	Annenin koruyucu tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
8	Annenin koruyucu tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
9	Annenin koruyucu tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamsız
10	Annenin demokratik tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
11	Annenin demokratik tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
12	Annenin demokratik tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamsız
13	Annenin bağımlı tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamlı
14	Annenin bağımlı tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
15	Annenin bağımlı tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamlı
16	Babanın otoriter tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
17	Babanın otoriter tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
18	Babanın otoriter tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamsız
19	Babanın ilgisiz tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
20	Babanın ilgisiz tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız

21	Babanın ilgisiz tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamsız
22	Babanın koruyucu tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
23	Babanın koruyucu tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
24	Babanın koruyucu tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamsız
25	Babanın demokratik tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
26	Babanın demokratik tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
27	Babanın demokratik tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamsız
28	Babanın bağımlı tutumu	Depresyon	İlişki doyumu	Anlamsız
29	Babanın bağımlı tutumu	Anksiyete	İlişki doyumu	Anlamsız
30	Babanın bağımlı tutumu	Stres	İlişki doyumu	Anlamsız

Anlamlı bulunan aracılık ilişkilerine ilişkin detaylı analiz sonuçları aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

3.5.1.1. Annenin bağımlı tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide depresyon düzeyinin aracılık rolü

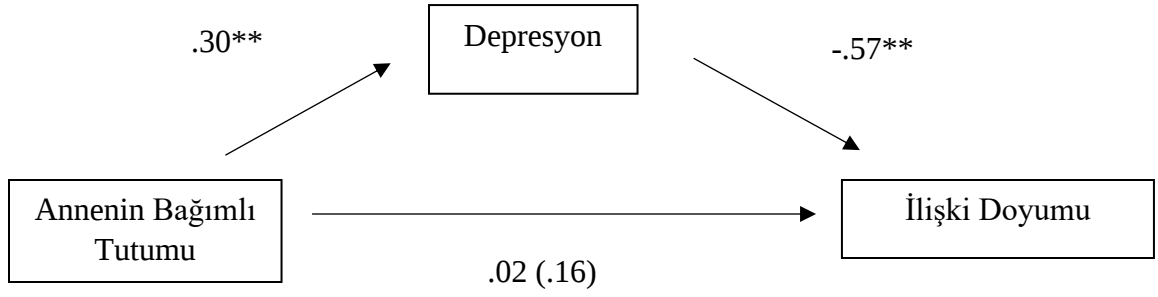
Yukarıda özetlenen aracılık analizleri kapsamında ilk olarak annenin bağımlı tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide depresyon düzeyinin aracı rolüne dair regresyon analizi sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Annenin Bağımlı Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Depresyon Düzeyinin Aracılık Rolüne Dair Regresyon Analizi

	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	R^2	F	p
1. Aşama	İlişki Doyumu	Annenin Bağımlı Tutumu	-.08	-1.08	.01	1.16	.282
2. Aşama	Depresyon	Annenin Bağımlı Tutumu	.23	3.01	.05	9.06	.003
3. Aşama	İlişki Doyumu	Depresyon	-.40	-5.52	.16	15.94	.000
		Annenin Bağımlı Tutumu	.01	.11			

Regresyon analizinin ilk adımında annenin bağımlı tutumunun, bireylerin ilişki doyumunu anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir ($b = -.16$, $s.e. = .14$, $p > .05$, $CI = -.44 \sim .13$). İkinci adımda annenin bağımlı tutumu, aracı değişken depresyon düzeyini yordamaktadır ($b = .30$, $s.e. = .10$, $p < .001$, $CI = .10 \sim .49$) ve annenin bağımlı tutumu, depresyon düzeyindeki %5’lik varyansı açıklamaktadır (Uyarlanmış $R^2 = .05$). Son adımda, depresyon düzeyi ($b = -.57$, $s.e. = .10$, $p < .001$, $CI = -.7 \sim -.37$) ilişki doyumunu yordamakta, annenin bağımlı tutumu ($b = .02$, $s.e. = .14$, $p > .05$, $CI = -.25 \sim .28$) ise ilişki doyumunu yordamamaktadır. Model, ilişki doyumunun %16’lık varyansını açıklamaktadır (Uyarlanmış $R^2 = .16$). Hayes Process analizi sonucunda güven aralıklarının alt ve üst sınırlarının aynı yönlü olduğu gözlenmiştir ($LLCI = -.307$, $ULCI = -.057$).

Annenin bağımlı tutumunun son aşamadaki regresyon katsayısının, ilk aşamadakinden daha düşük olması, tam aracılığı desteklemektedir. Tam aracılık ilişkisinde yer alan regresyon katsayıları Şekil 1’de yer almaktadır.

**p < .01

Şekil 1. Annenin bağımlı tutumu, kişinin depresyon düzeyi ve ilişki doyumu ilişkisinde hesaplanan regresyon katsayıları

3.5.1.2. Annenin ilgisiz tutumu ile kişinin ilişki doyumu arasındaki ilişkide stres düzeyinin aracılık rolü

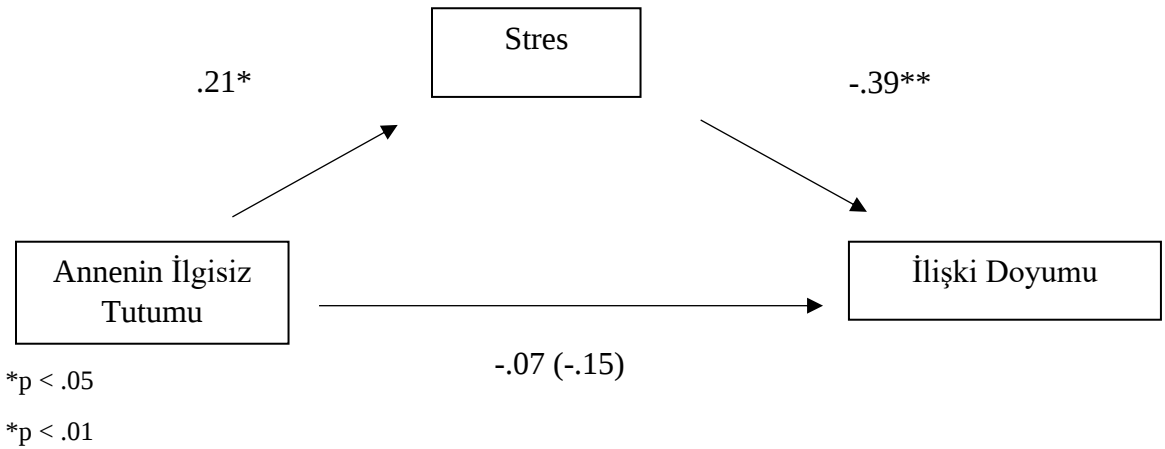
Annenin ilgisiz tutumu ile kişinin ilişki doyumu arasındaki ilişkide stres düzeyinin aracılık rolüne dair regresyon analizi sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Annenin İlgisiz Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Stres Düzeyinin Aracılık Rolüne Dair Regresyon Analizi

	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	R^2	F	p
1. Aşama	İlişki Doyumu	Annenin İlgisiz Tutumu	-.08	-1.00	.01	1.00	.320
2. Aşama	Stres	Annenin İlgisiz Tutumu	.18	2.33	.03	5.41	.021
3. Aşama	İlişki Doyumu	Stres	-.24	-3.16	.06	5.50	.005
		Annenin İlgisiz Tutumu	-.03	-.45			

Regresyon analizinin ilk adımında annenin ilgisiz tutumunun, bireylerin ilişki doyumunu anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir ($b = -.15$, $s.e. = .15$, $p > .05$, $CI = -.45 \sim .15$). İkinci adımda annenin ilgisiz tutumu, kişinin stres düzeyini yordamaktadır ($b = .21$, $s.e. = .09$, $p < .05$, $CI = .03 \sim .39$) ve annenin ilgisiz tutumu, kişinin stres düzeyindeki %3'lük varyansı açıklamaktadır (Uyarlanmış $R^2 = .03$). Son adımda, stres düzeyi ($b = -.39$, $s.e. = .12$, $p < .01$, $CI = -.64 \sim -.15$) ilişki doyumunu yordamakta, annenin ilgisiz tutumu ($b = -.07$, $s.e. = .15$, $p > .05$, $CI = -.36 \sim .23$) ise ilişki doyumunu yordamamaktadır. Model, ilişki doyumunun %6'luk varyansını açıklamaktadır (Uyarlanmış $R^2 = .06$). Hayes Process analizi sonucunda güven aralıklarının alt ve üst sınırlarının aynı yönlü olduğu gözlenmiştir (LLCI = $-.197$, ULCI = $-.010$).

Annenin ilgisiz tutumunun son aşamadaki regresyon katsayısının, ilk aşamadakinden daha düşük olması, tam aracılığı desteklemektedir. Tam aracılık ilişkisinde yer alan regresyon katsayıları Şekil 2'de yer almaktadır.

Şekil 2. Annenin ilgisiz tutumu, kişinin stres düzeyi ve ilişki doyumu ilişkisinde hesaplanan regresyon katsayıları

3.5.1.3. Annenin bağımlı tutumu ile kişinin ilişki doyumu arasındaki ilişkide stres düzeyinin aracılık rolü

Annenin bağımlı tutumu ile kişinin ilişki doyumu arasındaki ilişkide stres düzeyinin aracılık rolüne dair regresyon analizi sonuçları Tablo 11’de yer almaktadır.

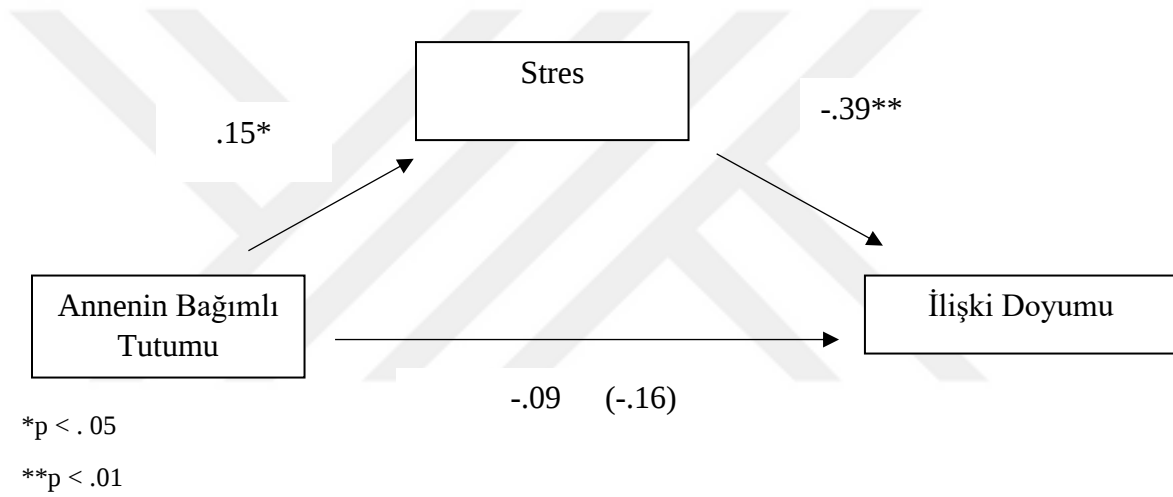
Tablo 11. Annenin Bağımlı Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Stres Düzeyinin Aracılık Rolüne Dair Regresyon Analizi

	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	R^2	F	p
1. Aşama	İlişki Doyumu	Annenin Bağımlı Tutumu	-.08	-1.08	.01	1.16	.282
2. Aşama	Stres	Annenin Bağımlı Tutumu	.15	2.01	.02	4.02	.047
3. Aşama	İlişki Doyumu	Stres	-.24	-3.16	.06	5.60	.004
		Annenin Bağımlı Tutumu	-.05	-.61			

Regresyon analizinin ilk adımında annenin bağımlı tutumunun, bireylerin ilişki doyumunu anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir ($b = -.16$, $s.e. = .15$, $p > .05$, $CI = -.44 \sim .13$). İkinci adımda annenin bağımlı tutumu, kişinin stres düzeyini yordamaktadır ($b = .18$, $s.e. = .09$, $p < .05$, $CI = .00 \sim .35$) ve annenin bağımlı tutumu, kişinin stres düzeyindeki %2’lik varyansı açıklamaktadır (Uyarlanmış $R^2 = .02$). Son adımda, stres düzeyi ($b = -.39$, $s.e. = .12$, $p < .01$, $CI = -.63 \sim -.15$) ilişki doyumunu yordamakta, annenin bağımlı tutumu ($b = -.09$, $s.e. = .14$, $p > .05$, $CI = -.37 \sim .19$) ise ilişki doyumunu yordamamaktadır. Model, ilişki doyumunun %6’lık varyansını

açıklamaktadır (Uyarlanmış $R^2 = .06$). Hayes Process analizi sonucunda güven aralıklarının alt ve üst sınırlarının aynı yönlü olduğu gözlenmiştir (LLCI = -.164, ULCI = -.007).

Annenin bağımlı tutumunun son aşamadaki regresyon katsayısının, ilk aşamadakinden daha düşük olması, tam aracılığı desteklemektedir. Tam aracılık ilişkisinde yer alan regresyon katsayıları Şekil 3'te yer almaktadır.

Şekil 3. Annenin bağımlı tutumu, kişinin stres düzeyi ve ilişki doyumu ilişkisinde hesaplanan regresyon katsayıları

3.5.2. Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi

Araştırmanın üçüncü sorusu kapsamında genç yetişkinlerin ebeveynleri arasındaki ilişkide algıladıkları tutumlar (otoriter, demokratik, bağımlı, koruyucu, ilgisiz) ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide kendi çatışma çözme stillerinin (olumlu, olumsuz, boyun eğme, geri çekilme), aracı rol oynayıp oynamadığını belirlemek için her bir algılanan ebeveynlik tutumu ve romantik ilişkide çatışma çözme stilleri için process aracılık analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda analiz sonuçları Tablo 12'de özetlenmiştir.

Tablo 12. Çatışma Çözme Stillerine Dair Process Aracılık Analizleri

Analiz No	Bağımsız Değişken	Aracı Değişken	Bağımlı Değişken	Analiz Sonucu
1	Annenin otoriter tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
2	Annenin otoriter tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
3	Annenin otoriter tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
4	Annenin otoriter tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
5	Annenin ilgisiz tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
6	Annenin ilgisiz tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
7	Annenin ilgisiz tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
8	Annenin ilgisiz tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
9	Annenin koruyucu tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
10	Annenin koruyucu tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
11	Annenin koruyucu tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
12	Annenin koruyucu tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
13	Annenin demokratik tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
14	Annenin demokratik tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
15	Annenin demokratik tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
16	Annenin demokratik tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
17	Annenin bağımlı tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
18	Annenin bağımlı tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
19	Annenin bağımlı tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız

20	Annenin bağımlı tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
21	Babanın otoriter tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
22	Babanın otoriter tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
23	Babanın otoriter tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
24	Babanın otoriter tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
25	Babanın ilgisiz tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
26	Babanın ilgisiz tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
27	Babanın ilgisiz tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
28	Babanın ilgisiz tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
29	Babanın koruyucu tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
30	Babanın koruyucu tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
31	Babanın koruyucu tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
32	Babanın koruyucu tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
33	Babanın demokratik tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
34	Babanın demokratik tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
35	Babanın demokratik tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
36	Babanın demokratik tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız
37	Babanın bağımlı tutumu	Olumlu ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamsız
38	Babanın bağımlı tutumu	Olumsuz ÇÇS	İlişki doyumu	Anlamlı
39	Babanın bağımlı tutumu	Boyun Eğme	İlişki doyumu	Anlamsız
40	Babanın bağımlı tutumu	Geri Çekilme	İlişki doyumu	Anlamsız

3.5.2.1. Olumsuz çatışma çözme stilinin, babanın bağımlı tutumu ile bireyin romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkideki aracılık rolünün incelenmesi

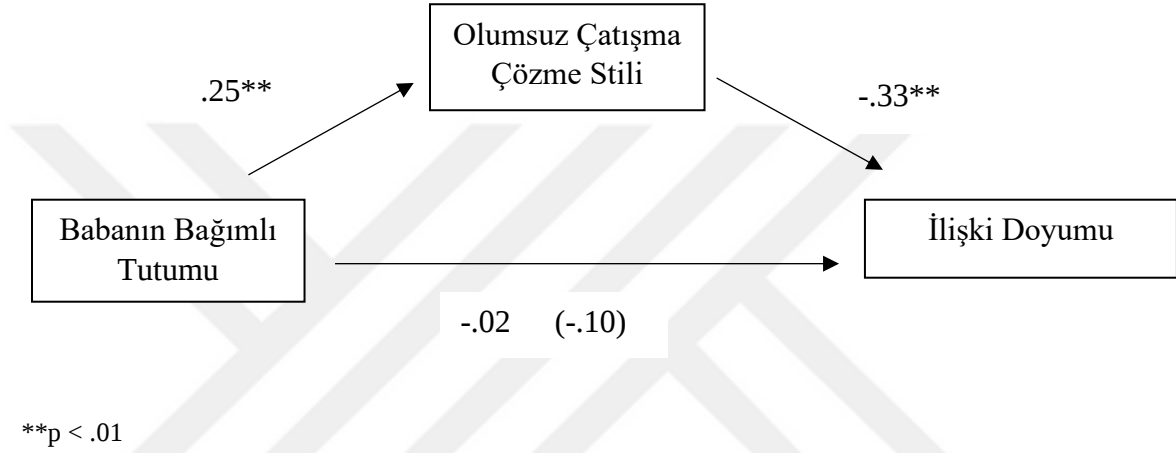
Yukarıda özetlenen aracılık analizleri kapsamında anlamlı bulunan aracılık ilişkilerine aşağıda detaylı olarak yer verilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak babanın anneye yönelik bağımlı tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide olumsuz çatışma çözme stilinin aracılık rolüne dair regresyon analizi sonuçları Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13. Babanın Bağımlı Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Olumsuz Çatışma Çözme Stilinin Aracılık Rolüne Dair Regresyon Analizi

	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	R^2	F	p
1. Aşama	İlişki Doyumu	Babanın Bağımlı Tutumu	-.06	-.81	.00	.65	.421
2. Aşama	Olumsuz Çatışma Çözme Stili	Babanın Bağımlı Tutumu	.20	2.70	.04	7.30	.008
3. Aşama	İlişki Doyumu	Olumsuz Çatışma Çözme Stili	-.24	-3.14	.06	5.28	.006
		Babanın Bağımlı Tutumu	-.01	-.17			

Regresyon analizinin ilk adımında babanın bağımlı tutumunun, bireylerin ilişki doyumunu anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir ($b = -.10$, $s.e. = .13$, $p > .05$, $CI = -.36 \sim .15$). İkinci adımda babanın bağımlı tutumu, kişinin olumsuz çatışma çözme stilini yordamaktadır ($b = .25$, $s.e. = .09$, $p < .01$, $CI = .07 \sim .43$) ve babanın bağımlı tutumu, olumsuz çatışma çözme stiline %4'lük varyansı açıklamaktadır (Uyarlanmış $R^2 = .04$). Son adımda, babanın bağımlı tutumu ($b = -.02$, $s.e. = .13$, $p > .05$, $CI = -.28 \sim .23$) ve olumsuz çatışma çözme stili ($b = -.33$, $s.e. = .11$, $p < .01$, $CI = -.53 \sim -.12$) ilişki doyumunu yordamakta ve ilişki doyumuna ait varyansın %6'sını açıklamaktadır.

(Uyarlanmış $R^2 = .06$). Hayes Process analizi sonucunda güven aralıklarının alt ve üst sınırlarının aynı yönlü olduğu gözlenmiştir (LLCI = $-.189$, ULCI = $-.006$). Babanın bağımlı tutumunun son aşamadaki regresyon katsayısının, ilk aşamadakinden daha düşük olması, tam aracılığı desteklemektedir. Tam aracılık ilişkisinde yer alan regresyon katsayıları Şekil 4'te yer almaktadır.

Şekil 4. Babanın bağımlı tutumu ile kişilerin ilişki doyumu arasındaki ilişkide olumsuz çatışma çözme stiliinin aracı rolüne dair regresyon katsayıları

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırmada, genç yetişkinlerin ebeveynlerinin birbirlerine yönelik tutumlarının, kendi romantik ilişkilerindeki çatışma çözme stillerinin ve psikolojik uyumlarının, romantik ilişki doyumlarını yordayıp yordamadığını ve ebeveynler arasındaki ilişkiye dair algı ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkide romantik ilişkilerde çatışma çözme stillerinin ve psikolojik uyumun (depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin) aracı rol oynayıp oynamadığını incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan analizlerin ardından ilk olarak, katılımcıların sosyodemografik özelliklerine (cinsiyet, yaş ve ebeveyn çatışmalarına) dair bulgular literatüre dayandırılarak tartışılmıştır. Daha sonra, araştırmanın ilk amacı doğrultusunda, romantik ilişki içerisinde bulunan genç yetişkinlerin (20 – 39 yaş) ilişki doyumlarının; ebeveynlerinin birbirlerine yönelik tutumları, kendi romantik ilişkilerindeki çatışma çözme stilleri ve psikolojik uyumları (depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri) tarafından yordanıp yordanmadığını incelemek için yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçları tartışılmıştır. Son olarak, araştırmanın ikinci amacı doğrultusunda, genç yetişkinlerin psikolojik uyumlarının ve romantik ilişkilerde çatışma çözme stillerinin, ebeveyn tutumları ile kendi romantik ilişki doyumları arasında aracı rol oynayıp oynamadıklarını belirlemek amacıyla yürütülen aracılık analizlerinin sonuçları literatüre dayandırılarak tartışılmıştır.

4.1.Sosyodemografik Özelliklere İlişkin Değerlendirmeler

4.1.1. Cinsiyete Dair Bulguların Tartışılması

Kadın ve erkek katılımcılar araştırma değişkenleri açısından karşılaştırılmışlardır. Bu kapsamda ilişki doyumuna dair betimsel bulgulara bakıldığında kadınlar ve erkekler arasında ilişki doyumu açısından farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu sonuç, kadınların erkeklerden daha düşük

düzeyde (Curtis ve ark., 2017; Çağ, 2011; Fowers, 1991; Güleç, 2014) ya da daha yüksek düzeyde (Kaplan, 2016) ilişki doyumuna sahip olduklarını rapor eden bazı araştırmalarla farklılık gösterse de ilgili literatürde yer alan meta-analiz çalışmalarının (Haylı ve ark. 2017; Jackson ve ark., 2014; Satıcı ve ark., 2018) bulgularıyla tutarlıdır. Bu sonuçlar, ilişki doyumunu değerlendirmede cinsiyetler açısından genel olarak bir farklılık olmadığını düşündürmektedir.

Araştırmada, çatışma çözme stillerinin cinsiyete göre farklılıklar gösterdiği rapor edilmiştir. Buna göre, erkekler boyun eğme stilini kadınlardan daha çok kullanmaktadır. Erkeklerin boyun eğme stilini kadınlardan daha fazla kullanması, pek çok araştırmanın sonuçlarıyla tutarlıdır (Cann ve ark., 2008; Corcoran ve ark. 2000; Tulum, 2014). Araştırmaya katılan erkeklerin, romantik ilişkilerinde bir anlaşmazlık durumunda duygularını ve fikirlerini ifade etmekten kadınlardan daha çok imtina ettikleri, çatışmalardan kaçınmak amacıyla partnerlerinin fikirlerine daha sık boyun eğdikleri söylenebilir. Gbadamosi ve arkadaşlarının (2014) yaptığı araştırmaya göre erkekler, sosyal yaşamlarında da kadın akranlarıyla çatışma yaşamaktan kaçınmakta, hemcinsleriyle yaşadıkları sorunlarda ise olumsuz çatışma çözme stiline daha sık başvurmaktadırlar. Steen ve Shinkai'ye göre (2019), kadınlar romantik ilişkilerini diğer hususlardan daha öncelikli yere konumlandırmaktadırlar. Boyun eğme stilini kullanmak da bir problem karşısında kendi ihtiyaçlarını ve mevcut problemi, partnerin ihtiyaçlarından daha az önemsemek ile tanımlanmaktadır (Rahim, 1983), Bu sebeple, bu araştırmaya katılan kadınların, romantik ilişkilerinde bir anlaşmazlıkla karşılaştıklarında önceliklerinin bu problemi çözmek olduğu tahmin edilebilir ve kadınların, boyun eğme stilini erkeklerden daha az kullanmaları bununla açıklanabilir.

Kadınların, olumsuz çatışma çözme stilini erkeklerden daha çok kullandıkları fakat bu farklılığın anlamlılık düzeyine erişmediği ($p = .058$) görülmüştür. Araştırmada, olumlu ve olumsuz çatışma çözme stillerine dair cinsiyet farklılıklarına rastlanmamıştır. Literatüre bakıldığında ise

kadınların olumlu çatışma çözme stillerini sıklıkla kullandıkları pek çok araştırma tarafından rapor edilmiştir (Akıl, 2019; Cann ark., 2008; Özen, 2006; Shi, 2003; Tulum, 2014, Uğurlu, 2003). Araştırmada, çatışma çözme stillerinden biri olan geri çekilme stiline dair de cinsiyet farklılığına rastlanmamıştır. Bazı araştırmalara göre erkekler, kadınlardan daha çok geri çekilme stilini kullanmaktadır (Cann ve ark., 2008; Shi, 2003). Özen (2006) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre ise bu çatışma stilini kullanmanın cinsiyete göre farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Bu kapsamda yürütülen çalışma, Özen'in araştırmasıyla tutarlılık gösterse de genel olarak literatürden farklılık göstermesi örneklem özelliklerinden (yaş aralığı, ilişki süresi, halihazırda romantik ilişki içerisinde bulunma durumu, kültürel farklılıklar) kaynaklanmış olabilir. Örneğin Cann ve ark. (2008) çalışmasında katılımcıların ilişki sürelerinin yaklaşık 2 yıl, yaşlarının 18-58 aralığında olması ve örneklemin bu araştırmanın katılımcılarınınkinden kültürel olarak farklı olması ve Shi'nin (2003) araştırmasında daha önceden romantik ilişki içerisinde bulunmuş olup halihazırda romantik ilişki içerisinde olmayan katılımcıların (%37) örneklem içerisinde yer alması sebebiyle bu araştırmanın bulgularıyla farklılık göstermiş olabilir. Özen'in (2006) çalışmasında örneklemin yaş ortalaması (ort. 38.09) bu çalışmanınkinden (ort. 27.2) daha yüksek olsa da benzer sonuçlar elde edilmesinin sebebi, çalışmanın Türkiye'de bir büyükşehirde yapılmasına bağlı olarak, örneklemelerin benzerliği olabilir.

Araştırmada yer alan ebeveyn tutumları alt boyutlarından elde edilen verilerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, kadınların, babalarının ilgisiz tutumlarını erkek katılımcılardan daha yüksek puanladıkları görülmüştür. Ebeveynlerin birbirlerine yönelik tutumlarının puanlanmasında cinsiyete dayalı farklılıkların araştırıldığı çalışmalar kısıtlıdır. Bununla birlikte, yurt içinde yapılan üç araştırmada, erkeklerin, babalarının bağımlı tutumlarını kadın katılımcılardan daha yüksek puanladıklarına rastlanmıştır (Gümüş, 2021; Saral, 2018; Tetik,

2018). Bu araştırmada ise babanın bağımlı tutumlarının puanlanmasında cinsiyete dair anlamlı farklılıklar gözlenmemiştir. Yapılan araştırmada babanın demokratik tutumları erkekler tarafından daha yüksek puanlansa da bu farklılık anlamlılık düzeyine erişmemiştir ($p = .057$). Saral'ın (2018) alışmasında erkeklerin, annelerinin koruyucu ve bağımlı tutumlarını kadınlardan daha yüksek; kadınların, annelerinin otoriter tutumlarını erkeklerden daha yüksek puanladıkları bulgulanmıştır. Bu araştırmada ise bu farklılıklara rastlanmamıştır. Saral'ın (2018) alışmasındaki katılımcıların %46'sının ebeveynlerinin görücü usülü evlenmiş olması, Tetik'in (2018) araştırmasının örnekleminin sadece belirli bir ilçede (Sakarya-Sedirvan) yaşayan katılımcılardan oluşması ve katılımcıların eğitim düzeylerinin bu alışmanınkilerden daha düşük olması, bu araştırmanın örneklem özellikleriyle uyum göstermemesi sebebiyle araştırma bulgularının karşılaştırılmasını güçleştirmektedir. Bu sebeplerden dolayı, ebeveyn tutumlarını değerlendirmede cinsiyete dair farklılıkların bahsedilen araştırmalarla tutarlılık göstermemesi katılımcıların eğitim düzeyi, yaşadıkları yere ilişkin faktörler ve ebeveynlerinin evlilik türü (flört/görücü) ile ilgili olabilir.

Araştırmanın diğer bulgularına göre, katılımcıların psikolojik uyumları cinsiyete göre farklılıklar göstermektedir. Buna göre, kadınlar anksiyete belirtilerini erkeklerden daha şiddetli yaşadıklarını rapor etmişlerdir. Bu durum, kaygı bozukluklarının yaşam boyu görölme sıklığının kadınlarda daha fazla olması ile desteklenmektedir (Altemus ve ark., 2014; Grant ve ark., 2009; Jalnapurkar ve ark., 2018). Bunun yanı sıra, araştırmada depresyon ve stres belirtilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görölmüştür ve araştırmanın bu bulguları, kadınların çalışma ortamlarında, stresörlere erkeklerden daha çok maruz kaldıklarını (Michael ve ark., 2009) ve MDB'nin yaşam boyu görölme sıklığının kadınlarda daha fazla olduğunu (Kessler ve ark., 2013, Kuehber, 2003) ortaya koyan çalışmaların sonuçlarıyla tutarlılık göstermemektedir. Bu araştırmada çalışma durumlarına ilişkin soruların katılımcılara yöneltmemesi ve depresyona dair sadece son bir

haftada görülen depresif belirtilerin ölçülmesi, araştırmaların sonuçlarıyla tutarsızlık göstermesine yol açmış olabilir. Araştırmada kaygı belirtilerinin kadınlarda erkeklerden daha fazla olması, kadınların kronik stresörlere erkeklerden daha çok maruz kalmasıyla (Bandelow ve ark., 2015) ve biyolojik faktörlerle (Kendler, Walters ve Neale, 1995) ile açıklanabilir. Bu kapsamda araştırmanın bulguları, kadın olmanın, anksiyete geliştirmede bir risk faktörü olduğuna işaret etmektedir.

4.1.2. Katılımcıların Yaşlarına Dair Bulguların Tartışılması

Katılımcıların yaşlarına dair bulgulara bakıldığında, yaş ile olumlu çatışma çözme stili arasında negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Çalışmanın bulguları, ileri ve orta yaşlı kişilerle yapılan ve bireylerin yaşlarının arttıkça olumlu çözme stillerine daha çok başvurduklarını (Blanchard-Fields, 2007), çatışma esnasında olumsuz duygu ifadelerinin azaldığını (Carstensen ve ark., 1995) rapor eden araştırma bulguları ile farklılık göstermektedir. Bunun sebebi, bu araştırmaya katılan bireylerin yaş aralığının (20 – 39) daha dar olması, bahsedilen çalışmaların örneklemlerine orta ve ileri yaşlı grupların dâhil edilmiş olması olabilir. Bunun yanı sıra, 30’lu yaşların sonunda stres verici yaşam olaylarının arttığı (Mehta, Arnett, Palmer ve Nelson, 2020), romantik ilişkilerde çatışmaların, çocuk yetiştirilen dönemde arttığı (Mackey ve ark., 2000) ve çatışma sıklığı ile olumlu çatışma çözme stili arasında negatif yönlü ilişki olduğu (Tulum, 2014) göz önünde bulundurulduğunda, katılımcıların yaşları arttıkça partnerlerle yaşanan çatışmaların sıklığı artmış; olumsuz çatışma çözme stillerine daha çok başvurmuş olabilirler.

Yaş ile olumsuz ilişkili bulunan bir diğer değişken, katılımcıların anksiyete düzeyleridir; yaş arttıkça katılımcıların anksiyete düzeyleri azalmaktadır. Literatüre bakıldığında, anksiyete belirtilerinin yaş arttıkça kadınlarda azaldığı, erkeklerde ise anlamlı bir azalmanın ya da artışın yaşanmadığı yer almaktadır (Henderson ve ark., 1998). Bu sebeple, katılımcıların yaşlarının

arttıkça anksiyete düzeylerinin azalması, bu araştırmada kadın katılımcı sayısının, erkek katılımcılardan daha fazla olmasından kaynaklanmış olabilir.

4.1.3. Ebeveyn Çatışmalarına (Hakaret İçeren, Fiziksel Şiddet İçeren, Hakaret veya Fiziksel Şiddet İçermeyen Çatışma Sıklığına) Dair Bulguların Tartışılması

Demografik bilgi formunda katılımcılara yöneltilen, ebeveynlerinin çatışmalarına dair sorular tek başlık altında bir araya getirilmiştir: Bu sorular, katılımcıların çocukluk dönemlerinde ebeveynlerinin hakaret içeren, fiziksel şiddet içeren, hakaret veya fiziksel şiddet içermeyen tartışmalarının sıklıklarını ve ebeveynlerinin tartışma sonrası küs kalma sürelerini kapsamaktadır. Ebeveyn çatışmaları başlığında bir araya getirilen bu verilerin, katılımcıların ilişki doyumu ve psikolojik uyumu (depresyon, anksiyete, stres düzeyleri) ile ilişkilerine bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ilgili literatür bulgularıyla paralel bir şekilde (Davies ve ark., 1994; Katz ve ark., 1993; Luk ve ark., 2017; Patterson, 2002), ebeveyn çatışmalarının, katılımcıların depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri ile olumsuz olarak ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Duygusal güvenlik kuramına göre (Davies ve ark., 1994) ebeveyn çatışmaları, çatışmaların sıklığı ve şiddetine bağlı olarak, çocuğun güven duygusuna ve psikolojik uyumuna zarar vermektedir. Ebeveynleri arasındaki uyumu ve ilişkiyi olumsuz değerlendiren çocuklarda olumsuz sağlık davranışları artarken (Luk ve ark., 2017); ebeveynlerin birbirlerine yönelik düşmanca tutumlarının olması çocukta dışsallaştırma, babanın anneye yönelik düşmanca tutumlarının olması ise çocukta içselleştirme problemlerine yol açmaktadır (Katz ve ark., 1993). Ebeveyn çatışmaları sıklaştıkça ebeveynlerin ilgileri evlilik problemleri üzerinde yoğunlaşmakta, çocuğa olan ilgi (çocuğun davranışlarının gözlenmesi, çocuğa uygulanan disiplin) azalmakta ve çocukta problemlerli davranışlar (yalan söylemek gibi) artmaktadır (Patterson, 2002). Krishnakumar ve arkadaşlarına göre (2000) ebeveynler arasında gerçekleşen bu çatışmalar çocuk üzerinde yoğun stres yaratmakta

ve ihmâl edilen çocuğun psikolojik uyumu olumsuz etkilenmektedir. Aynı zamanda, ebeveynlerinin birbirlerine yönelik öfke ifadeleri ve saldırgan davranışları çocuğa da yöneltelebilmektedir (Conger ve ark., 1994). Benzer şekilde Belsky (1984) de süreç modelinde ebeveynliğin, ebeveynlerin evlilik ilişkileri tarafından belirlenebileceğini belirtmiştir. Nitekim Gerard ve ark. (2006) ebeveynler arasında yaşanan çatışmaların, çocukta dışsallaştırma problemlerine sebep olduğunu rapor etmişlerdir. Bu kapsamda ebeveynler arasındaki olumsuz eş ilişkisi hem doğrudan hem de dolaylı olarak çocuğun yetişkinlikteki psikolojik sağlığı açısından olumsuz bir yatkınlık oluşturmuş olabilir.

4.2. Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçlarına İlişkin Değerlendirmeler

Araştırmanın ilk sorusu kapsamında genç yetişkinlerin ebeveynleri arasındaki ilişkide algıladıkları tutumların, psikolojik uyumlarının ve çatışma çözme stillerinin, romantik ilişki doyumlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla üç adımlı hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizde babanın algılanan ebeveyn tutumlarından koruyucu tutumlarının, katılımcıların depresyon düzeylerinin ve son olarak olumlu ve olumsuz çatışma çözme stillerinin, ilişki doyumunu anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Bu bölümde, romantik ilişki doyumunu yordayan faktörler literatüre dayandırılarak değerlendirilecektir.

İlk olarak ebeveyn tutumlarının, katılımcıların ilişki doyumunu yordamasına ilişkin sonuçlara bakıldığında, babanın koruyucu tutumlarının kişilerin romantik ilişki doyumlarını pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Bu bulgu, babanın koruyucu tutumları ile romantik ilişki kalitesini belirleyen faktörlerden biri olan duygusal bağın olumlu ilişkili olduğunu rapor eden araştırmanın sonuçları ile tutarlıdır (Tosun ve Yazıcı, 2021). Koruyucu tutumlar; eşinin incinmesinden kaygılanmak ve zor şeyler yapmasına izin vermemek gibi tutumları içermektedir (Çelik ve ark., 2016). Babalarının sergiledikleri bu tutumları gözlemleyen çocuklar, ileriki yaşamlarında kendileri

de benzer tutumları, davranışları sergilemiş olabilir ya da koruyucu tutumlar sergileyen partnerler seçmiş olabilirler. Ebeveynlerin iletişim kurma ve problem çözme stilleri gibi becerilerini gözlemleyen çocuklar, benzer davranışları ileriki yaşamlarında kendi romantik ilişkilerinde sergileyebilmektedirler (Cui, Fincham ve Pasley, 2008; Cui ve Fincham, 2010). Bu kapsamda özünde bakım ve ilgi vermeyi içeren bu koruyucu tutumların daha olumlu bir romantik ilişkiyi destekleyerek ilişki doyumunu artırması olasıdır.

İkinci olarak ilişki doyumunun, olumlu ve olumsuz çatışma çözme stilleri ile arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu kapsamda olumlu çatışma çözme stili, ilişki doyumunu pozitif olarak yordarken, olumsuz çatışma çözme stili negatif olarak yordamıştır. İlgili literatürde araştırma bulgularıyla paralel şekilde ilişki doyumunun, olumlu çatışma stilleri ile pozitif (Christensen ve ark., 1991; Fincham, 2003; Schneewind ve ark., 2002), olumsuz çatışma çözme stili ile negatif (Greeff ve ark., 2000; Heavey ve ark. 1993; Schneewind ve ark., 2002; Soylu ve Kağnıcı, 2015) yönde ilişkili olduğu rapor edilmiştir. Bunun yanı sıra, araştırmada, çatışmalarda boyun eğme stilini ve geri çekilme stilini kullanmanın romantik ilişki doyumu ile arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, boyun eğme stili ve geri çekilme stili ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların bulgularından farklılık göstermektedir. Buna göre, çatışmalarda boyun eğme stili kullanmanın yüksek ilişki doyumu ile ilişkili olduğunu rapor eden bazı araştırmaların (Okurcan, 2018; Soylu ve ark., 2015) yanı sıra, çatışmalarda partnerlerinin fikirlerine itaat etmenin (Greeff ve Tanya, 2000; Navidian, Bahari ve Kermansaravi; 2014) ve boyun eğici davranışlar sergilemenin (Hünler ve Gençöz, 2003) ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır. Diğer taraftan ilgili literatürde çatışmalardan kaçınan partnerlerin, kaçınmayan partnerlerden daha düşük ilişki doyumuna sahip olduğu (Smith ve ark., 2008) ve çözülmemiş çatışmaların ilişki doyumu ile olumsuz ilişkili olduğu

(Segrin ve ark., 2009) rapor edilmiştir. Geri çekilme çatışma çözme stili korelasyon analizinde ilişki doyumu ile negatif olarak ilişkili olmakla birlikte, regresyon analizinde bu ilişki anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır. Bu kapsamda çalışma örnekleminde olumlu ve olumsuz çatışma çözme stillerinin, boyun eğme ve geri çekilme çatışma çözme stillerine göre, ilişki doyumunu yordamada daha güçlü olduğunu söylemek mümkündür.

İlişki doyumunun, katılımcıların depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri ile ilişkilerine bakıldığında, depresyonun negatif olarak ilişki doyumunu yordadığı bulunmuştur. Depresyonun, düşük ilişki doyumu ile olumlu ilişkili olduğunu pek çok araştırma ortaya koymuştur (Cramer, 2004; Pilkington ve ark., 2015; Whitton ve ark., 2010). Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu, stres ve romantik ilişki doyumu arasında olumsuz ilişki bulunması, ilgili literatürde yer alan meta-analiz çalışması ile tutarlılık göstermektedir (Randall ve ark., 2017). Araştırmada katılımcıların anksiyete düzeyleri ile ilişki doyumları arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu sonuç, Kasalova ve arkadaşlarının (2017) yayımladığı meta-analiz bulgularından farklılık göstermektedir. Bunun olası bir nedeni bireylerin kaygı problemleri, ilişki doyumlarından ziyade ilişkilerinin daha farklı bir yönü ile daha güçlü ilişkili olabilir. Örneğin Leach ve Butterworth (2020) kaygı düzeyinin ilişkilerde daha yüksek oranda çatışma ve daha düşük oranda ilişki desteği ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Campbell, Simpson, Boldry ve Kashy (2005) kaygılı bağlanma tarzına sahip olan kişilerin ilişkilerinde çatışma yaşamalarının daha olası olduğunu rapor etmişlerdir.

4.3. Aracılık Analizleri Sonuçlarına İlişkin Değerlendirmeler

4.3.1. Psikolojik Uyumun Aracı Rolünün İncelenmesi

Araştırmada, algılanan ebeveyn tutumları ile bireylerin ilişki doyumu arasındaki ilişkide psikolojik uyumun aracı rolü incelenmiştir. Yapılan aracılık analizleri sonucunda, annenin babaya yönelik bağımlı tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide depresyon düzeyinin; annenin ilgisiz ve bağımlı tutumları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkilerde stres düzeyinin aracı rolü olduğu görülmüştür.

4.3.1.1. Annenin Bağımlı Tutumu ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Depresyonun Aracı Rolünün Değerlendirilmesi

Yapılan Process analiz sonuçlarına göre, katılımcıların depresyon düzeyi, annenin bağımlı tutumu ile kendi ilişki doyumları arasında tam aracı rol oynamaktadır. Buna göre, annenin bağımlı tutumları, katılımcıların depresyon düzeylerini pozitif olarak yordamakta, bu durum ise ilişki doyumları üzerinde negatif rol oynamaktadır. İlgili literatüre bakıldığında, benzer şekilde Tosun ve Yazıcı (2021) annenin bağımlı tutumu ile kişinin romantik ilişki kalitesi arasında olumsuz bir ilişki olduğu belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu araştırma sonucu, ebeveynlerin birbirlerine yönelik olumsuz tutum ve davranışlarının, çocukta içselleştirme problemlerini olumlu olarak yordadığını rapor eden araştırmanın bulgularını desteklemektedir (Adare, Zhang, Hu ve Wang, 2021; Katz ve ark., 1993). Diğer taraftan Çelik ve Öziş (2016) ise bağımlı tutumu, bireyin kendisinden ziyade eşini öncelikli görmesi olarak tanımlamaktadır. Bu kapsamda bireyin kendi ihtiyaçlarını ve isteklerini ikinci planda tutması depresif belirtileri tetikleyebilir (Fujiwara, 2007). Nitekim pek çok çalışmada depresyonun ilişki doyumu ile olumsuz olarak ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Cramer, 2004; Pilkington ve ark., 2015; Whitton ve ark., 2010). Aynı zamanda otoriter, ilgisiz ve bağımlı

tutumlara sahip annelerin çocuklarının, koruyucu ve demokratik tutumlar sergileyen annelerin çocuklarına kıyasla, ileriki yaşamlarında romantik ilişkilerinde daha sık çatışma yaşadıkları rapor edilmiştir (Tosun ve Yazıcı, 2021). Bu kapsamda bu araştırmanın bulguları ebeveynin tutumları ile bireyin kendi ilişki doyumu arasındaki ilişkide nedenselliği anlamada duygudurumun önemli olabileceğine işaret etmektedir. Çünkü depresif duygudurum ilişkide yaşanan çatışma oranını artırırken (Leach ve Butterworth, 2020), romantik ilişkilerde yaşanan sık çatışmalar ise ilişki doyumu üzerinde bir risk oluşturmaktadır (Cramer, 2000).

4.3.1.2. Annenin İlgisiz ve Bağımlı Tutumları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Stresin Aracı Rolünün Değerlendirilmesi

Ebeveyn tutumları ile bireylerin ilişki doyumları arasındaki ilişkide katılımcıların stres düzeylerinin aracılık rolü değerlendirildiğinde, stresin, annenin bağımlı ve ilgisiz tutumları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkilerde tam aracı rol oynadığı görülmüştür. Annenin bu tutumları ile katılımcıların ilişki doyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, stres değişkeni aracı değişken olarak analize dâhil edildiğinde anlamlı bir ilişki görülmektedir. Buna göre, annenin bağımlı ve ilgisiz tutumları, bireyin stres düzeyini pozitif olarak yordamakta, bu durum ise ilişki doyumu üzerinde negatif rol oynamaktadır. İlgili literatüre bakıldığında hem anne ile baba arasındaki olumsuz ilişkinin (Pendry ve Adam, 2007) hem de ebeveyn ile çocuk arasında güvene dayalı olmayan ilişkinin (Willemsen, Schuengel ve Koot, 2009) çocukların stresle fizyolojik olarak başa çıkmada daha yetersiz olmalarıyla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda annenin ilgisiz ya da bağımlı tutumlarının eşler arasındaki ilişkiyi olumsuz etkileyerek çocuğu stresle yetersiz başa çıkma konusunda daha yatkın hale getirmesi, aynı zamanda ebeveynler arasındaki problemlili ilişkinin çocuğa karşı daha olumsuz yaklaşımla ilişkili olması olasıdır (Belsky, 1984; Conger ve ark., 1994). Nitekim yapılan bir araştırmada eşlerin ilgisiz tutumlarının birbirlerine yönelik

suçlayıcı nitelermelerini artırdığı ve çiftlerin ilişki doyumlarını azalttığı bulunmuştur (Sanford, 2010). Benzer bulgular Öziş (2016) tarafından da rapor edilmiş; çocuğun ileriki yaşamındaki psikolojik dayanıklılığının ve evlilik doyumunun; annesinin babasına yönelik ilgisiz tutumu ile olumsuz olarak ilişkili olduğunu rapor etmiştir. Tosun ve diğerleri (2021) de yaptığı araştırmada, romantik ilişki kalitesini belirleyen faktörlerin anne tutumlarıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlişki kalitesini belirleyen faktörler romantik partner tarafından verilen destek, ilişkiye ve partnere duyulan güven, bağ ve ilişkide yaşadıkları çatışma sıklığı olarak ele alınmıştır. Buna göre annenin ilgisiz tutumları; kişilerin partnerlerinden gördükleri destek ile olumsuz, partnerleriyle yaşadıkları çatışmaların sıklığı ile olumlu ilişkilidir. Aynı zamanda, annenin bağımlı tutumlarının da kişilerin çatışma sıklığı ile olumlu ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, bir diğer araştırmada, annenin babaya yönelik ilgisiz tutumları ile kişinin evlilikte problem çözme becerileri arasında olumsuz ilişki olduğu, annenin bağımlı tutumlarının da bu becerileri olumsuz yönde yordadığı rapor edilmiştir (Tükel, 2018). Evlilikte problem çözme becerileri, ilişki doyumunun yordayıcılarından biridir (Hünler ve ark., 2003; Sullivan, Pasch, Johnson ve Bradbury, 2010). Bu sebeple, annenin ilgisiz ve bağımlı tutumlarının, kişinin problem çözme, stresle başa çıkma gibi sağlıklı ilişkiler kurulmasında önemli olabilecek becerileri üzerinde olumsuz rol oynayarak ilişki doyumunu da dolaylı olarak belirlediği söylenebilir.

4.3.2. Romantik İlişkilerde Çatışma Çözme Stillerinin Aracı Rolünün İncelenmesi

Araştırmanın ikinci amacı doğrultusunda, romantik ilişki içerisinde bulunan katılımcıların çatışma çözme stillerinin, algıladıkları ebeveyn tutumları ile kendi ilişki doyumları arasında aracı rol oynayıp oynamadığı incelenmiştir.

4.3.2.1. Babanın Bağımlı Tutumları ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Olumsuz Çatışma Çözme Stilinin Aracı Rolünün Değerlendirilmesi

Analiz sonuçlarına göre, babanın bağımlı tutumları ile katılımcıların ilişki doyumları arasındaki ilişkide olumsuz çatışma çözme stilinin tam aracı rol oynadığı bulunmuştur. Buna göre babanın bağımlı tutumu, bireyin olumsuz çatışma çözme stilini pozitif olarak yordarken, bu durum ilişki doyumu üzerinde negatif bir rol oynamaktadır. İlgili literatürde, ebeveynler arası tutumlar ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide çatışma çözme stillerinin aracı rolünü araştıran çalışma bulunmamaktadır. Ancak, ebeveynlerin özellikleri (ebeveyn çatışma sıklığı, ebeveynlerin boşanması gibi) ile kişilerin ilişki doyumu arasındaki ilişkide çatışma çözme stillerinin kısmi aracı rolü olduğuna dair çalışma bulunmaktadır (Dennison ve ark., 2014). Bununla birlikte, Bandura (1977) çocuğun ebeveynlerinin davranışlarına ilişkin gözlemlerinin kendi davranışlarının oluşmasında önemli rol oynadığını belirtmiş; daha sonraki yapılan çalışmalarda da ebeveynler arası ilişkinin, bireyin daha sonraki yıllardaki ilişkileri üzerinde belirleyici rol oynadığını göstermiştir (Amato ve Booth, 2001; Cui ve ark., 2010). Örneğin Amato ve Cheadle (2005) ebeveynler arası ilişki kalitesinin, bireylerin kendi romantik ilişki kalitesiyle olumlu yönde ilişkili olduğunu rapor etmişlerdir. Bu kapsamda babanın, anneye karşı bağımlı tutumları çocuğun ilişkilerinde daha olumsuz bir yaklaşıma sahip olması üzerinde rol oynayabilir. Aynı zamanda babanın bağımlı tutumu sebebiyle yaşanan eşler arası çatışmalar da olumlu başa çıkma, olumlu çatışma çözme gibi çocuğun psikolojik uyumunda temel role sahip becerilerini olumsuz etkileyebilir. Nitekim yapılan bir çalışmada eşler arasındaki çatışmanın, çocuklarının akranlarıyla çatışma durumunda daha daha olumsuz ve saldırgan bir yaklaşıma sahip olmalarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (Rocher-Schudlich, Shamir ve Cummings, 2004). Dolayısıyla bireylerin olumsuz çatışma çözme stillerinin ilişki üzerinde de olumsuz sonuçları olması olasıdır. İlgili literatürde olumsuz çatışma çözme

stilinin, ilişki doyumunu olumsuz olarak yordadığı (Greef ve ark., 2000; Soylu ve ark., 2015); bu iki değişken arasındaki ilişkinin, ilişki doyumunun olumlu çatışma çözme stilleri ile ilişkisinden daha güçlü olduğu rapor edilmiştir (Gottman ve ark., 1989; Heavey ve ark., 1993). Bu bulguların yanı sıra bu araştırmanın sonuçlarını destekler şekilde, Tosun ve ark. (2021) babanın anneye yönelik bağımlı tutumlarının, kişinin romantik ilişkisinde yaşadığı çatışmaların sıklığı ile olumlu ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

4.4. Sonuç

Araştırmada romantik ilişki doyumu, romantik ilişkilerde çatışma çözüm stilleri (olumlu, olumsuz, boyun eğme, geri çekilme), psikolojik uyum (depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri) ve ebeveynlerin birbirlerine yönelik tutumları (demokratik, koruyucu, otoriter, ilgisiz, bağımlı) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu doğrultuda genç yetişkinlerin ilişki doyumunun; demografik özellikler, çatışma çözüm stilleri, psikolojik uyumları ve ebeveynlerinin tutumlarına göre farklılık gösterip göstermediği ve katılımcıların psikolojik uyumları ile ebeveynlerinin çatışmaları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Son olarak, katılımcıların psikolojik uyumlarının ve çatışma çözme stillerinin, ebeveyn tutumları ile kendi ilişki doyumları arasında aracı rol oynayıp oynamadıkları araştırılmıştır.

Araştırma bulguları erkeklerin, kadınlara göre romantik ilişkilerindeki çatışmalarda boyun eğme stiline daha sık başvurduklarını; kadınların ise daha yüksek anksiyete düzeyine sahip olduğunu; kadınların, erkeklere göre daha fazla oranda babalarının annelerine yönelik ilgisiz tutumlara sahip olduğunu ve erkeklerin ise babalarını daha fazla demokratik olarak değerlendirdiğini ortaya koymuştur. İlişki doyumu açısından bakıldığında, olumlu çatışma çözme stilleri ve babanın koruyucu tutumu, ilişki doyumu ile olumlu yönde ilişkiliyken, olumsuz çatışma çözme stili, geri çekilme stili, depresyon düzeyi ve stres düzeyi ise olumsuz olarak ilişkilidir. Aynı

zamanda annenin bağımlı tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide depresyon ve stres düzeyinin; annenin ilgisiz tutumu ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide stres düzeyinin ve babanın bağımlı tutumu ile bireylerin ilişki doyumu arasındaki ilişkide olumsuz çatışma çözme stiline aracı rol oynadığı görülmüştür.

Sonuç olarak araştırma bulguları özellikle ebeveynler arası ilişkilerde babanın eşine karşı tutumunun bireylerin ilişki doyumu üzerinde belirleyici rol oynadığını göstermiş; annenin tutumlarının ise doğrudan olmasa da psikolojik uyumu olumsuz olarak yordayarak ilişki doyumu üzerinde negatif bir role sahip olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda özellikle depresyon ve stres olmak üzere bireyin psikolojik uyumu ile olumlu ve olumsuz çatışma çözme stilleri de ilişki doyumu ile ilişkilidir. Bu kapsamda araştırma bulguları genç yetişkin bireylerin romantik ilişkilerinde kendi geçmiş yaşantılarının yanı sıra bireysel özelliklerinin de etkili olabileceğini göstermiştir. Aynı zamanda uygulamalı çalışmalar açısından hem bireylerin ilişki uyumunu artırmayı hem de ilişki doyumundan kaynaklanan problemleri çözmeyi hedefleyen psikolojik müdahalelerde bireyin anne-baba arası ilişkilerin ve bireyin kendi psikolojik özelliklerinin göz önünde bulundurulmasının yararlı sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

4.5. Araştırmanın Klinik Açıdan Önemi

İlgili literatürde, ebeveynler arası tutumlar ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide psikolojik uyumun ve çatışma çözme stillerinin aracı rolünü araştıran çalışma bulunmamaktadır. Ancak, araştırmanın bulguları diğer araştırmalarla büyük oranda benzerlik göstermektedir. Bu çalışmanın, annenin ilgisiz ve bağımlı tutumları sonucunda şekillenen psikolojik uyumun ve babanın bağımlı tutumları sonucu şekillenen olumsuz çatışma çözme stiline, kişilerin ilişki doyumlarını açıklama konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Romantik ilişki problemleriyle karşılaşan genç yetişkinlerin terapilerinde, ebeveynlerinin sadece danışanlara yönelik davranışlarının değil; birbirlerine yönelik tutumlarının da danışanların romantik ilişkilerini etkileyebileceği göz önünde bulundurulabilir (Cartwright, 2006; Dennison ve ark., 2014; Feng ve ark., 1999; Gottman, 1999). Çalışmada, bireylerin psikolojik uyumu ve çatışma çözme stilleri üzerinde ebeveynler arası tutumların rol oynadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple, bireylerin ilişki doyumları, psikolojik uyumları ve çatışma çözme stilleri incelenirken, algıladıkları ebeveynler arası tutumların da değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Aynı zamanda, anne-babasında gözlemlediği davranışları kendi romantik ilişkilerinde de sergileyebileceği (Bandura, 1977) ve ebeveynlerinin birbirlerine yönelik davranışlarının, çocuğun büyüdüğü ortamı ve psikolojik uyumunu etkilediği (Burman ve ark., 1987; Van Eldik ve ark., 2020) göz önünde bulundurulmalıdır.

4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Yapılacak Araştırmalar İçin Öneriler

1. Bu araştırmada temel olarak bireylerin çocukluk döneminden itibaren maruz kaldıkları anne-baba arasındaki ilişkilerin, kendi romantik ilişkileri ile bağlantıları incelenmiştir ve bağlantı enlemesine-kesitsel yöntem kullanılarak ele alınmıştır. Retrospektif temelleri olan bu ilişkinin boylamsal olarak incelenmesi durumunda çok daha farklı sonuçlarla karşılaşılabilir. Bu kapsamda çalışmanın en önemli sınırlılıklarından biri budur ve gelecek çalışmalarda boylamsal olarak anne-baba ilişkisi ve yetişkinlikteki romantik ilişkilerin incelenmesi çok daha zengin bilgiler sunabilir.

2. Araştırmada katılımcı sayıları cinsiyete göre eşit dağılım göstermemektedir. Kadın (n = 126), erkek (n = 42), diğer (n = 3) katılımcının verileri analiz edilmiştir. Cinsiyete dair farklılıkların analiz edilmesi için, cinsiyetini “diğer” olarak belirten 3 katılımcı ve seçkisiz olarak 81 kadın katılımcı veri setinden çıkartılırken, diğer analizlerde 171 katılımcının verileri kullanılmıştır.

Gelecek çalışmalarda cinsiyet açısından daha dengeli bir katılımcı grubuna ulaşılması sonuçlarda anlamlı değişikliklere yol açabilir.

3. Araştırmanın rneklemi romantik ilişki içerisinde bulunan 20 – 39 yaşları arasındaki genç yetişkinlerle sınırlıdır. Bu kapsamda gelecek araştırmalarda ergenlik ya da orta-ileri yetişkinlik dönemindeki bireylerle çalışılması daha farklı bulgular sunabilir.

4. Katılımcılar eğitim ve medeni durumlarına göre eşit dağılım göstermemektedir. Araştırmada niversite ve daha st eğitim düzeyine sahip 165 kişi bulunurken, lise ve daha alt eğitim düzeyine sahip katılımcı sayısı ise yalnızca 6’dır. Benzer şekilde, bekr birey sayısı, evli birey sayısının iki katıdır. Gelecek çalışmalarda eğitim ve medeni durumun dengelenmesi, bu iki temel sosyodemografik özelliğinin araştırma değişkenleri açısından bir farklılık yaratıp yaratmadığını anlamaya imkn verebilir.

5. Örneklem, İşstanbul, İşmir, Bursa gibi büyükşehirlerde ikmet etmekte olan katılımcılardan oluşmaktadır ve araştırmanın lekleri Qualtrics yazılımı aracılığıyla evrimii olarak doldurulmuştur. Veriler evrimii elde edildiği için, katılımcıların ölçek maddelerini hangi koşullarda doldurdukları bilinmemektedir. Bu durum veriler üzerinde karıştırıcı etki oluşturmuş olabilir.

6. Demografik bilgi formunda katılımcıların cinsel yönelimlerine dair soru bulunmamaktadır. Araştırmanın sonuçları, belirli bir cinsel yönelime dair yapılan araştırmaların sonuçlarına katkı sağlayamamaktadır.

7. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, katılımcıların öz bildirime dayalı ölçeklere verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda yanlı sonuçların önüne geçebilmek için, araştırmaya tüm katılımcıların partnerleriyle birlikte katılmaları yararlı sonuçlar sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Adare, A. A., Zhang, Y., Hu, Y. ve Wang, Z. (2021). Relationship between parental marital conflict and social anxiety symptoms of Chinese college students: mediation effect of attachment. *Frontiers in Psychology*, 12: 640770, 1-10.
- Akıl, E. (2019). *Ebeveynlerin evlilik çatışması çatışma çözüm stilleri ve çocuklarının algıladıkları kaygı düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Albert, P. R. (2015). Why is depression more prevalent in women?. *Journal of Psychiatry & Neuroscience*, 40(4), 219-221.
- Altemus, M., Sarvaiya, N. ve Epperson, C. N. (2014). Sex differences in anxiety and depression clinical perspectives. *Frontiers in Neuroendocrinology*, 35(3), 320-330.
- Amato, P. R. (1996). Explaining the intergenerational transmission of divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 58(3), 628-640.
- Amato, P. R. ve Booth, A. (2001). The legacy of parents' marital discord: Consequences for children's marital quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(4), 627-638.
- Amato, P. R. ve Cheadle, J. (2005). The long reach of divorce: Divorce and child well-being across three generations. *Journal of Marriage and Family*, 67(1), 191-206.
- Amato, P. R. ve Rogers, S. J. (1997). A longitudinal study of marital problems and subsequent divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 59(3), 612-624.
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th edition). Washington, DC: American Psychiatric Association.

- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). *Ruhsal bozuklukların tanısıal ve sayımsal elkitabı* (5. baskı). (E. Köroğlu, Çev.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Andreasen, N. C., Rice, J., Endicott, J., Coryell, W., Grove, W. M. ve Reich, T. (1987). Familial rates of affective disorder: a report from the National Institute of Mental Health Collaborative Study. *Archives of General Psychiatry*, 44(5), 461-469.
- Bandelow, B. ve Michaelis, S. (2015). Epidemiology of anxiety disorders in the 21st century. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 17(3), 327-335.
- Bandelow, B., Baldwin, D., Abelli, M., Bolea-Alamanac, B., Bourin, M., Chamberlain, S. R., ... ve Riederer, P. (2017). Biological markers for anxiety disorders, OCD and PTSD: A consensus statement. Part II: Neurochemistry, neurophysiology and neurocognition. *The World Journal of Biological Psychiatry*, 18(3), 162-214.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Barlow, D. H. (2000). Unraveling the mysteries of anxiety and its disorders from the perspective of emotion theory. *American Psychologist*, 55(11), 1247–1263.
- Barlow, D.H. (2002). *Anxiety and its disorders: The nature and treatment of anxiety and panic* (2nd edition). New York: Guildford Press.
- Basco, M. R., Prager, K. J., Pita, J. M., Tamir, L. M. ve Stephens, J. J. (1992). Communication and intimacy in the marriages of depressed patients. *Journal of Family Psychology*, 6(2), 184-194.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 56(1), 83-96.

- Bergin, A. ve Pakenham, K. (2015). Law student stress: Relationships between academic demands, social isolation, career pressure, study/life imbalance and adjustment outcomes in law students. *Psychiatry, Psychology and Law*, 22(3), 388-406.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. ve Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied Psychology*, 55(3), 303-332.
- Bertoni, A. ve Bodenmann, G. (2010). Satisfied and dissatisfied couples. *European Psychologist*, 15(3), 175-184.
- Bilecen, N. (2007). *Yakın ilişkilerde stres ve stresle başa çıkma: Yatırım modeline göre bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Blanchard-Fields, F. (2007). Everyday problem solving and emotion: An adult developmental perspective. *Current Directions in Psychological Science*, 16(1), 26-31.
- Bowman, M. L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction: Measuring marital coping and its correlates. *Journal of Marriage and Family*, 52(2), 463-474.
- Bonache, H., Gonzalez-Mendez, R. ve Krahé, B. (2019). Adult attachment styles, destructive conflict resolution, and the experience of intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(2), 287-309.
- Brown, T. A. ve Barlow, D. H. (2009). A proposal for a dimensional classification system based on the shared features of the DSM-IV anxiety and mood disorders: implications for assessment and treatment. *Psychological Assessment*, 21(3), 256-271.
- Buck, A. A. ve Neff, L. A. (2012). Stress spillover in early marriage: the role of self-regulatory depletion. *Journal of Family Psychology*, 26(5), 698-708.
- Bulloch, A. G., Williams, J. V., Lavorato, D. H. ve Patten, S. B. (2009). The relationship between major depression and marital disruption is bidirectional. *Depression and Anxiety*, 26(12), 1172-1177.

- Bulloch, A. G., Williams, J. V., Lavorato, D. H. ve Patten, S. B. (2017). The depression and marital status relationship is modified by both age and gender. *Journal of Affective Disorders*, 223(1), 65-68.
- Burman, B., John, R. S. ve Margolin, G. (1987). Effects of marital and parent-child relations on children's adjustment. *Journal of Family Psychology*, 1(1), 91.
- Butzer, B. ve Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships*, 15(1), 141-154.
- Büyükaşahin, A. ve Hovardaoğlu, S. (2007). Yatırım modelinin bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(59), 69-86.
- Campbell, L., Simpson, J. A., Boldry, J. ve Kashy, D. A. (2005). Perceptions of conflict and support in romantic relationships: the role of attachment anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3), 510-531.
- Cann, A., Norman, M. A., Welbourne, J. L. ve Calhoun, L. G. (2008). Attachment styles, conflict styles and humour styles: Interrelationships and associations with relationship satisfaction. *European Journal of Personality: Published for the European Association of Personality Psychology*, 22(2), 131-146.
- Carstensen, L. L., Gottman, J. M. ve Levenson, R. W. (1995). Emotional behavior in long-term marriage. *Psychology and Aging*, 10(1), 140-149.
- Cartwright, C. (2006). You want to know how it affected me? Young adults' perceptions of the impact of parental divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 44(3-4), 125-143.
- Charlson, F., van Ommeren, M., Flaxman, A., Cornett, J., Whiteford, H. ve Saxena, S. (2019). New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet*, 394(10194), 240-248.

- Christensen, A. ve Shenk, J. L. (1991). Communication, conflict, and psychological distance in nondistressed, clinic, and divorcing couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(3), 458–463.
- Conger, R. D., Ge, X., Elder Jr, G. H., Lorenz, F. O. ve Simons, R. L. (1994). Economic stress, coercive family process, and developmental problems of adolescents. *Child Development*, 65(2), 541-561.
- Corcoran, K. O. C. ve Mallinckrodt, B. (2000). Adult attachment, self-efficacy, perspective taking, and conflict resolution. *Journal of Counseling & Development*, 78(4), 473-483.
- Coşkun, Z.İ. (2021). *The predictive role of self-control and interpersonal relationship style in explaining relationship satisfaction in emerging adulthood* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Cramer, D. (2000). Relationship satisfaction and conflict style in romantic relationships. *The Journal of Psychology*, 134(3), 337-341.
- Cramer, D. (2004). Satisfaction with a romantic relationship, depression, support and conflict. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 77(4), 449-461.
- Craske, M. G., Rauch, S. L., Ursano, R., Prenoveau, J., Pine, D. S. ve Zinbarg, R. E. (2011). What is an anxiety disorder?. *Focus*, 9(3), 369-388.
- Cui, M. ve Fincham, F. D. (2010). The differential effects of parental divorce and marital conflict on young adult romantic relationships. *Personal Relationships*, 17(3), 331–343.
- Cui, M., Fincham, F. D. ve Pasley, B. K. (2008). Young adult romantic relationships: The role of parents' marital problems and relationship efficacy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(9), 1226-1235.

- Cummings, E. M., Schermerhorn, A. C., Davies, P. T., Goeke-Morey, M. C. ve Cummings, J. S. (2006). Interparental discord and child adjustment: Prospective investigations of emotional security as an explanatory mechanism. *Child Development*, 77(1), 132-152.
- Curtis, D. S., Epstein, N. B. ve Wheeler, B. (2017). Relationship satisfaction mediates the link between partner aggression and relationship dissolution: The importance of considering severity. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(8), 1187-1208.
- Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientaion on romantic relationship satisfaction* (Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çelik, E. ve Öziş, G. (2016). Ebeveyn İlişki Tutumu Algısı Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2), 50-64.
- Davies, P. T. ve Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411.
- Davis, M. H. ve Oathout, H. A. (1987). Maintenance of satisfaction in romantic relationships: Empathy and relational competence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(2), 397-410.
- Dehle, C. ve Weiss, R. L. (2002). Associations between anxiety and marital adjustment. *The Journal of Psychology*, 136(3), 328-338.

- Dennison, R. P., Koerner, S. S. ve Segrin, C. (2014). A dyadic examination of family-of-origin influence on newlyweds' marital satisfaction. *Journal of Family Psychology*, 28(3), 429–435.
- Du Rocher Schudlich, T. D., Papp, L. M. ve Cummings, E. M. (2011). Relations between spouses' depressive symptoms and marital conflict: a longitudinal investigation of the role of conflict resolution styles. *Journal of Family Psychology*, 25(4), 531-540.
- Ellison, J. K., Kouros, C. D., Papp, L. M. ve Cummings, E. M. (2016). Interplay between marital attributions and conflict behavior in predicting depressive symptoms. *Journal of Family Psychology*, 30(2), 286-295.
- Erdinç, İ. (2018). *Evli çiftlerde, evlilik uyumu, cinsel yaşam doyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Erol, S. (2021). *Çocuk ve ergenlerde okul reddi ile kişilik yapısı ve psikolojik uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Falconier, M. K., Nussbeck, F., Bodenmann, G., Schneider, H. ve Bradbury, T. (2015). Stress from daily hassles in couples: Its effects on intradyadic stress, relationship satisfaction, and physical and psychological well-being. *Journal of Marital and Family Therapy*, 41(2), 221-235.
- Fava, M., Rankin, M. A., Wright, E. C., Alpert, J. E., Nierenberg, A. A., Pava, J. ve Rosenbaum, J. F. (2000). Anxiety disorders in major depression. *Comprehensive Psychiatry*, 41(2), 97-102.

- Feng, D., Giarrusso, R., Bengtson, V. L. ve Frye, N. (1999). Intergenerational transmission of marital quality and marital instability. *Journal of Marriage and the Family*, 61(2), 451-463.
- Fincham, F. D. (2003). Marital conflict: Correlates, structure, and context. *Current Directions in Psychological Science*, 12(1), 23-27.
- Folkman, S. ve Lazarus, R. S. (1986). Stress processes and depressive symptomatology. *Journal of Abnormal Psychology*, 95(2), 107-113.
- Fowers, B. J. (1991). His and her marriage: A multivariate study of gender and marital satisfaction. *Sex Roles*, 24(3), 209-221.
- Friedman, M. A., Dixon, A. E., Brownell, K. D., Whisman, M. A. ve Wilfley, D. E. (1999). Marital status, marital satisfaction, and body image dissatisfaction. *International Journal of Eating Disorders*, 26(1), 81-85.
- Fujiwara, T. (2007). The role of altruistic behavior in generalized anxiety disorder and major depression among adults in the United States. *Journal of Affective Disorders*, 101(1-3), 219-225.
- Gardner, M. J., Thomas, H. J. ve Erskine, H. E. (2019). The association between five forms of child maltreatment and depressive and anxiety disorders: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 96, 104082.
- Garrison, A. M., Kahn, J. H., Sauer, E. M. ve Florczak, M. A. (2012). Disentangling the effects of depression symptoms and adult attachment on emotional disclosure. *Journal of Counseling Psychology*, 59(2), 230-239.
- Gbadamosi, O., Baghestan, A. G. ve Al-Mabrouk, K. (2014). Gender, age and nationality: Assessing their impact on conflict resolution styles. *Journal of Management Development*, 33(3), 245-257.

- Gerard, J. M., Krishnakumar, A. ve Buehler, C. (2006). Marital conflict, parent-child relations, and youth maladjustment: A longitudinal investigation of spillover effects. *Journal of Family Issues*, 27(7), 951-975.
- Gottman, J. M. ve Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: a longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47-52.
- Grant, B. F., Goldstein, R. B., Chou, S. P., Huang, B., Stinson, F. S., Dawson, D. A., ... ve Compton, W. M. (2009). Sociodemographic and psychopathologic predictors of first incidence of DSM-IV substance use, mood and anxiety disorders: results from the Wave 2 National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *Molecular Psychiatry*, 14(11), 1051-1066.
- Greeff, A.P. ve Bruyne, T. (2000). Conflict management style and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 26(4), 321-334.
- Greenberger, D. ve Padesky, C. A. (2019). *Evinizdeki Terapist* (26. Baskı). (D. Dağyaran, Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Grych, J. H. ve Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: a cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267-290.
- Güleç, S. (2014). *Evlilik memnuniyetini yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Gümüş, R. (2021). *Üniversite öğrencilerinde flört şiddetinin öz anlayış ve algılanan ebeveyn ilişkisinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality: an International Journal*, 33(4), 313-328.

- Hammen, C. (2005). Stress and depression: *Annual Review of Clinical Psychology*, 1(1), 293-319.
- Harter, M. C., Conway, K. P. ve Merikangas, K. R. (2003). Associations between anxiety disorders and physical illness. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 253(6), 313-320.
- Hayes, A. F. (2017). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford publications.
- Haylı, R. G., Durmuş, E. ve Kış, A. (2017). Investigating the marital satisfaction in terms of gender: A meta-analysis study. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3328-3342.
- Heavey, C. L., Layne, C. ve Christensen, A. (1993). Gender and conflict structure in marital interaction: a replication and extension. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 16-27.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50(1), 93-98.
- Hettema, J. M., Prescott, C. A., Myers, J. M., Neale, M. C. ve Kendler, K. S. (2005). The structure of genetic and environmental risk factors for anxiety disorders in men and women. *Archives of General Psychiatry*, 62(2), 182-189.
- Higgins, A., Nash, M. ve Lynch, A. M. (2010). Antidepressant-associated sexual dysfunction: impact, effects, and treatment. *Drug, Healthcare and Patient Safety 2010*: 2, 141-150.
- Holland, A. S. ve McElwain, N. L. (2013). Maternal and paternal perceptions of coparenting as a link between marital quality and the parent-toddler relationship. *Journal of Family Psychology*, 27(1), 117-126.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.

- Hyde, J. S., Mezulis, A. H. ve Abramson, L. Y. (2008). The ABCs of depression: integrating affective, biological, and cognitive models to explain the emergence of the gender difference in depression. *Psychological Review*, 115(2), 291-313.
- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M. ve Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76(1), 105-129.
- Jacobson, N. C. ve Newman, M. G. (2017). Anxiety and depression as bidirectional risk factors for one another: A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 143(11), 1155-1200.
- Jalnapurkar, I., Allen, M. ve Pigott, T. (2018). Sex differences in anxiety disorders: A review. *J Psychiatry Depress Anxiety*, 4(12), 3-16.
- Jang, S. N., Kawachi, I., Chang, J., Boo, K., Shin, H. G., Lee, H. ve Cho, S. I. (2009). Marital status, gender, and depression: Analysis of the baseline survey of the Korean Longitudinal Study of Ageing (KLoSA). *Social Science & Medicine*, 69(11), 1608-1615.
- Johnson, D. P. ve Whisman, M. A. (2013). Gender differences in rumination: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 55(4), 367-374.
- Jose, P. E. ve Brown, I. (2008). When does the gender difference in rumination begin? Gender and age differences in the use of rumination by adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 37(2), 180-192.
- Kabasakal, Z. ve Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 208-214.
- Kaplan, K. (2016). *Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların, evlilik doyumuna ve psikolojik iyi oluş durumuna etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.

- Karadağ, E. ve Sölpük, N. (2018). Relationship between depression and anxiety symptoms in studies conducted in Turkey: a meta-analysis study. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry & Nuerological Sciences*, 31(2), 163-176.
- Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34.
- Kasalova, P., Prasko, J., Holubová, M., Vrbova, K., Zmeskalova, D., Slepecky, M. ve Grambal, A. (2017). Anxiety disorders and marital satisfaction. *Neuroendocrinology Letters*, 38(8), 555-564.
- Katz, L. F. ve Gottman, J. M. (1993). Patterns of marital conflict predict children's internalizing and externalizing behaviors. *Developmental Psychology*, 29(6), 940-950.
- Kaya, B. (2007). Depresyon: Sosyo-ekonomik ve kültürel pencereden bakış. *Klinik Psikiyatri*, 10(6), 11-20.
- Kendler, K. S., Bulik, C. M., Silberg, J., Hettema, J. M., Myers, J. ve Prescott, C. A. (2000). Childhood sexual abuse and adult psychiatric and substance use disorders in women: an epidemiological and cotwin control analysis. *Archives of General Psychiatry*, 57(10), 953-959.
- Kendler, K. S., Walters, E. E., Neale, M. C., Kessler, R. C., Heath, A. C. ve Eaves, L. J. (1995). The structure of the genetic and environmental risk factors for six major psychiatric disorders in women: Phobia, generalized anxiety disorder, panic disorder, bulimia, major depression, and alcoholism. *Archives of General Psychiatry*, 52(5), 374-383.
- Kendler, K. S. ve Gardner, C. O. (2014). Sex differences in the pathways to major depression: a study of opposite-sex twin pairs. *American Journal of Psychiatry*, 171(4), 426-435.

- Kessler, R. C. (1997). The effects of stressful life events on depression. *Annual Review of Psychology*, 48(1), 191-214
- Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R. ve Walters, E. E. (2005). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, 62(6), 593-602.
- Kessler, R. C. ve Bromet, E. J. (2013). The epidemiology of depression across cultures. *Annual Review of Public Health*, 34(1), 119-138.
- Krasucki, C., Howard, R. ve Mann, A. (1998). The relationship between anxiety disorders and age. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 13(2), 79-99.
- Krishnakumar, A. ve Buehler, C. (2000). Interparental conflict and parenting behaviors: A meta-analytic review. *Family Relations*, 49(1), 25-44.
- Kuehner, C. (2003). Gender differences in unipolar depression: an update of epidemiological findings and possible explanations. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 108(3), 163-174.
- Kurdek, L. A. (1994). Conflict resolution styles in gay, lesbian, heterosexual nonparent, and heterosexual parent couples. *Journal of Marriage and Family*, 56(4), 705-722.
- Kurdek, L. A. (1995). Predicting change in marital satisfaction from husbands' and wives' conflict resolution styles. *Journal of Marriage and Family*, 57(1), 153-164.
- Lantagne, A., Furman, W. ve Novak, J. (2017). “Stay or Leave” predictors of relationship dissolution in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 5(4), 241-250.
- LaPierre, T. A. (2009). Marital status and depressive symptoms over time: age and gender variations. *Family Relations*, 58(4), 404-416.

- Lardinois, M., Lataster, T., Mengelers, R., Van Os, J. ve Myin-Germeys, I. (2011). Childhood trauma and increased stress sensitivity in psychosis. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 123(1), 28-35.
- Lawrence, P. J., Murayama, K. ve Creswell, C. (2019). Systematic review and meta-analysis: anxiety and depressive disorders in offspring of parents with anxiety disorders. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 58(1), 46-60.
- Lazarus, R. S. (1993). Coping theory and research: Past, present, and future. *Psychosomatic Medicine*, 55(3), 234-247.
- Leach, L. S. ve Butterworth, P. (2020). Depression and anxiety in early adulthood: consequences for finding a partner, and relationship support and conflict. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 29(141), 1-9.
- Luk, T. T., Wang, M. P., Leung, L. T., Wu, Y., Chen, J., ... Ho, S. Y. (2017). Associations of perceived interparental relationship, family harmony and family happiness with smoking intention in never-smoking Chinese children and adolescents: a cross-sectional study. *BMJ Open*, 7(10), 1-9.
- Mackey, R. A., Diemer, M. A. ve O'Brien, B. A. (2000). Conflict-management styles of spouses in lasting marriages. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 37(2), 134-148.
- Mackinnon, S. P., Sherry, S. B., Antony, M. M., Stewart, S. H., Sherry, D. L. ve Hartling, N. (2012). Caught in a bad romance: perfectionism, conflict, and depression in romantic relationships. *Journal of Family Psychology*, 26(2), 215-225.
- Maisel, N. C. ve Karney, B. R. (2012). Socioeconomic status moderates associations among stressful events, mental health and relationship satisfaction. *Journal of Family Psychology*, 26(4), 654-660.

- Marcus, S. M., Young, E. A., Kerber, K. B., Kornstein, S., Farabaugh, A. H., Mitchell, J., ... ve Rush, A. J. (2005). Gender differences in depression: findings from the STAR* D study. *Journal of Affective Disorders*, 87(2), 141-150.
- Marcus, S. M., Kerber, K. B., Rush, A. J., Wisniewski, S. R., Nierenberg, A., Balasubramani, G. K., ... ve Trivedi, M. H. (2008). Sex differences in depression symptoms in treatment-seeking adults: confirmatory analyses from the Sequenced Treatment Alternatives to Relieve Depression study. *Comprehensive Psychiatry*, 49(3), 238-246.
- Matud, M. P. (2004). Gender differences in stress and coping styles. *Personality and Individual Differences*, 37(7), 1401-1415.
- McLean, C. P., Asnaani, A., Litz, B. T. ve Hofmann, S. G. (2011). Gender differences in anxiety disorders: prevalence, course of illness, comorbidity and burden of illness. *Journal of Psychiatric Research*, 45(8), 1027-1035.
- Mehta, C. M., Arnett, J. J., Palmer, C. G. Ve Nelson, L. J. (2020). Established adulthood: a new conception of ages 30 to 45. *American Psychologist*, 75(4), 431-444.
- Michael, G., Anastasios, S., Helen, K., Catherine, K. ve Christine, K. (2009). Gender differences in experiencing occupational stress: the role of age, education and marital status. *Stress and Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 25(5), 397-404.
- Minuchin, P. (1985). Families and individual development: Provocations from the field of family therapy. *Child Development*, 56(2), 289-302.
- Moore, K. A., McCabe, M. P. ve Brink, R. B. (2001). Are married couples happier in their relationships than cohabiting couples? Intimacy and relationship factors. *Sexual and Relationship Therapy*, 16(1), 35-46.

- Navidian, A., Bahari, F. ve Kermansaravi, F. (2014). The relationship of interpersonal conflict handling styles and marital conflicts among iranian divorcing couples. *Global Journal of Health Science*, 6(6), 245-251.
- Neff, L. A. ve Karney, B. R. (2004). How does context affect intimate relationships? Linking external stress and cognitive processes within marriage. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(2), 134-148.
- Noller, P. ve White, A. (1990). The validity of the Communication Patterns Questionnaire. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 2(4), 478-482.
- Okurcan, M. (2018). *Evlilikte çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyum ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Olderbak, S. ve Figueredo, A. J. (2009). Predicting romantic relationship satisfaction from life history strategy. *Personality and Individual Differences*, 46(5-6), 604-610.
- Orbuch, T. L., Veroff, J., Hassan, H. ve Horrocks, J. (2002). Who will divorce: A 14-year longitudinal study of black couples and white couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(2), 179-202.
- Özen, A. (2006). *Evlilik uyumunun yordayıcıları olarak karı ve kocaların değer uyumları ve eşlerin çatışma çözüm stilleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Östman, M. (2008). Severe depression and relationships: The effect of mental illness on sexuality. *Sexual and Relationship Therapy*, 23(4), 355-363.
- Özen, A., Salman-Engin, S. ve Sakallı-Uğurlu, N. (2016). Romantik ilişkilerde çatışma çözüm stilleri ölçeği: Geçerlik güvenirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 4(7), 1-19.

- Özgüç, S. ve Tanrıverdi, D. (2018). Relations between depression level and conflict resolution styles, marital adjustments of patients with major depression and their spouses. *Archives of Psychiatric Nursing*, 32(3), 337-342.
- Öziş, G. (2016). *Evlilik yaşam doyumunun algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Park, C. L., Edmondson, D. ve Lee, J. (2012). Development of self-regulation abilities as predictors of psychological adjustment across the first year of college. *Journal of Adult Development*, 19(1), 40-49.
- Patterson, G. R. (2002). The early development of coercive family process. In J. B. Reid, G. R. Patterson ve J. Snyder (Ed.), *Antisocial behavior in children and adolescents: A developmental analysis and model for intervention* (s. 25–44). American Psychological Association.
- Pendry, P. ve Adam, E. K. (2007). Associations between parents' marital functioning, maternal parenting quality, maternal emotion and child cortisol levels. *International Journal of Behavioral Development*, 31(3), 218-231.
- Pettit, G. S., Laird, R. D., Dodge, K. A., Bates, J. E. ve Criss, M. M. (2001). Antecedents and behavior-problem outcomes of parental monitoring and psychological control in early adolescence. *Child Development*, 72(2), 583-598.
- Pilkington, P. D., Milne, L. C., Cairns, K. E., Lewis, J. ve Whelan, T. A. (2015). Modifiable partner factors associated with perinatal depression and anxiety: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 178(1), 165-180.

- Postler, K. B., Helms, H. M. ve Anastopoulos, A. D. (2022). Examining the linkages between marital quality and anxiety: A meta-analytic review. *Family Process*, e12798.
- Rahim, M. A. (1983). A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Academy of Management Journal*, 26(2), 368-376.
- Rahmani, A., Khoei, E. M. ve Gholi, L. A. (2009). Sexual satisfaction and its relation to marital happiness in Iranians. *Iranian Journal of Public Health*, 38(4), 77-82.
- Randall, A. K. ve Bodenmann, G. (2017). Stress and its associations with relationship satisfaction. *Current Opinion in Psychology*, 13(1), 96-106.
- Reisoğlu, G. (2020). *Romantik ilişki doyumuyla affetmeye ilişkin inançlar ve affetme arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Repetti, R. L. (1989). Effects of daily workload on subsequent behavior during marital interaction: the roles of social withdrawal and spouse support. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(4), 651-659.
- Rudolph, K. E. ve Eaton, W. W. (2016). Previous anxiety and depression as risk factors for early labour force exit. *J Epidemiol Community Health*, 70(4), 390-395.
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172-186.
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101-117.
- Sabatelli, R. M. (1988). Exploring relationship satisfaction: A social exchange perspective on the interdependence between theory, research, and practice. *Family Relations*, 37(2), 217-222.

- Sağaltıcı, S. (2019). *Çukurova Üniversitesi'nde öğrenim gören uluslararası üniversite öğrencilerinin sosyokültürel ve psikolojik uyum düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Sanford, K. (2010). Perceived threat and perceived neglect: Couples' underlying concerns during conflict. *Psychological Assessment*, 22(2), 288–297.
- Sarıçam, H. (2018). The psychometric properties of Turkish version of Depression Anxiety Stress Scale-21 (DASS-21) in health control and clinical samples. *Journal of Cognitive Behavioral Psychotherapy and Research*, 7(1), 19-30.
- Salleh, M. R. (2008). Life event, stress and illness. *The Malaysian Journal of Medical Sciences*, 15(4), 9–18.
- Saraç, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunu yordamada akılcı olmayan inançlar ve evlilik öncesi ilişki algılarının rolü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Saral, E. (2018). *Yetişkinlerde cinsiyet algısı ile algılanan ebeveyn ilişkisinin ve çocukluk çağı ebeveyn tutumu ilişkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Satıcı, B. ve Deniz, M. (2018). Cinsiyetin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi: bir meta-analiz çalışması. *Ilkogretim Online*, 17(2), 1077-1095.
- Schneewind, K. A. ve Gerhard, A. K. (2002). Relationship personality, conflict resolution, and marital satisfaction in the first 5 years of marriage. *Family Relations*, 51(1), 63-71.
- Selye, H. (1946). The general adaptation syndrome and the diseases of adaptation. *The Journal of Clinical Endocrinology*, 6(2), 117-230.

- Selye, H. (1976). Stress without distress. *Psychopathology of Human Adaptation* (s. 137-146). Springer, Boston, MA.
- Segrin, C. ve Fitzpatrick, M. A. (1992). Depression and verbal aggressiveness in different marital couple types. *Communication Studies*, 43(2), 79-91.
- Segrin, C., Hanzal, A. ve Domschke, T. J. (2009). Accuracy and bias in newlywed couples' perceptions of conflict styles and the association with marital satisfaction. *Communication Monographs*, 76(2), 207-233.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143-157.
- Simmons, W. K., Burrows, K., Avery, J. A., Kerr, K. L., Taylor, A., Bodurka, J., ... ve Drevets, W.C. (2020). Appetite changes reveal depression subgroups with distinct endocrine, metabolic, and immune states. *Molecular Psychiatry*, 25(7), 1457-1468.
- Simon, V. A. ve Furman, W. (2010). Interparental conflict and adolescents' romantic relationship conflict. *Journal of Research on Adolescence*, 20(1), 188-209.
- Smith, C. L. (2010). Multiple determinants of parenting: Predicting individual differences in maternal parenting behaviour with toddlers. *Parenting: Science and Practice*, 10(1), 1-17.
- Smith, L., Heaven, P. C. ve Ciarrochi, J. (2008). Trait emotional intelligence, conflict communication patterns, and relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 44(6), 1314-1325.
- Soylu, Y. ve Kağnıcı, D. Y. (2015). Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 44-54.
- Stein, D. J., Scott, K. M., de Jonge, P. ve Kessler, R. C. (2017). Epidemiology of anxiety disorders: from surveys to nosology and back. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 19(2), 127-136.

- Story, L. B. ve Bradbury, T. N. (2004). Understanding marriage and stress: Essential questions and challenges. *Clinical Psychology Review*, 23(8), 1139-1162.
- Story, L. B. ve Repetti, R. (2006). Daily occupational stressors and marital behavior. *Journal of Family Psychology*, 20(4), 690-700.
- Sullivan, K. T., Pasch, L. A., Johnson, M. D. ve Bradbury, T. N. (2010). Social support, problem solving, and the longitudinal course of newlywed marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(4), 631.
- Şener, A. ve Terzioğlu G. (2008). Bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Aile ve Toplum Dergisi*, 13(4), 7-20.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. ve Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Tavakol, Z., Nikbakht Nasrabadi, A., Behboodi Moghadam, Z., Salehiniya, H. ve Rezaei, E. (2017). A review of the factors associated with marital satisfaction. *Galen Medical Journal*, 6(3), 197-207.
- Tetik, S. (2018). *Yetişkinlerde algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile aşka dair görüşler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Thibaut, F. (2017). Anxiety disorders: a review of current literature. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 19(2), 87-88.
- Tibubos, A. N., Burghardt, J., Klein, E. M., Brähler, E., Jünger, C., Michal, M., ... ve Beutel, M. E. (2021). Frequency of stressful life events and associations with mental health and general subjective health in the general population. *Journal of Public Health*, 29(5), 1071-1080.

- Tosun, C. ve Yazıcı, H. (2021). Perceived parental relationship behaviors, dyadic perfectionism in romantic relationships and relationship quality among college students. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(1), 158-165.
- Tulum, S. (2014). *Yeni evli bireylerde bağlanma boyutlarının evlilik uyumu üzerindeki etkisi: Çatışma çözüm stillerinin aracı rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Tutarel-Kışlak, S. ve Göztepe, I. (2012). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 27-46.
- Tükel, M. (2018). *Evli bireylerin evlilikte problem çözme becerilerinin duygusal zeka ve algılanan ebeveyn ilişkisi yönünden incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. ve Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 574-583.
- Uğurlu, O. (2003). *Evli çiftlerde cinsiyet ayrımına ilişkin tutumlar, çatışma yönetimi biçimleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ünal, Ö. ve Akgün, S. (2022). Conflict resolution styles as predictors of marital adjustment and marital satisfaction: An actor-partner interdependence model. *Journal of Family Studies*, 28(3), 898-913.
- Ünal, S. ve Özcan, E. (2000). Depresyonda hazırlayıcı, ortaya çıkarıcı ve koruyucu etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(1), 41-48.
- van Eldik, W. M., de Haan, A. D., Parry, L. Q., Davies, P. T., Luijk, M. P., Arends, L. R. ve Prinzie, P. (2020). The interparental relationship: Meta-analytic associations with children's

- maladjustment and responses to interparental conflict. *Psychological Bulletin*, 146(7), 553-594.
- Volkema, R. J. ve Bergmann, T. J. (1995). Conflict styles as indicators of behavioral patterns in interpersonal conflicts. *The Journal of Social Psychology*, 135(1), 5-15.
- Waraich, P., Goldner, E. M., Somers, J. M. ve Hsu, L. (2004). Prevalence and incidence studies of mood disorders: a systematic review of the literature. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 49(2), 124-138.
- Wheeler, L. A., Updegraff, K. A. ve Thayer, S. M. (2010). Conflict resolution in Mexican-origin couples: Culture, gender, and marital quality. *Journal of Marriage and Family*, 72(4), 991-1005.
- Whisman, M. A., Uebelacker, L. A. ve Weinstock, L. M. (2004). Psychopathology and marital satisfaction: the importance of evaluating both partners. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 72(5), 830-838.
- Whitton, S. W. ve Whisman, M. A. (2010). Relationship satisfaction instability and depression. *Journal of Family Psychology*, 24(6), 791-794.
- Willemen, A. M., Schuengel, C. ve Koot, H. M. (2009). Physiological regulation of stress in referred adolescents: The role of the parent-adolescent relationship. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 50(4), 482-490.
- Yiğit, İ. ve Çelik, C. (2016). İlişki doyumunun erken dönem uyum bozucu şemalar, kişilerarası ilişki tarzları ve kendilik algısı açısından değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(38), 77-87.
- Yüceol, G.P. (2016). *Ebeveynliğin belirleyicileri modeli temelinde evlilik uyumu, algılanan sosyal destek, çalışma durumu, değerler ve çocuk ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Zagefka, H. (2022). Lay beliefs about the possibility of finding enduring Love: a mediator of the effect of parental relationship quality on own romantic relationship quality. *The American Journal of Family Therapy*, 1-18.

EKLER

Ek A: Aydınlatılmış Onam Formu

Bu araştırma, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı kapsamında yürütülmektedir. Araştırma kapsamında, bireylerin aile ve sosyal ilişkileri ile çeşitli psikolojik özellikleri incelenmektedir.

Katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmadan herhangi bir zamanda, bir gerekçe belirtmeksizin çekilebilirsiniz. Yürütülen çalışmada sizden herhangi bir kimlik bilgisi istenmeyecek ve araştırmanın verileri yalnızca bilimsel çalışma kapsamında kullanılacaktır. Cevaplar araştırmacı tarafından toplu bir şekilde analiz edilip raporlanacaktır. Hiçbir kişi veya kurumla bilgileriniz paylaşılmayacaktır. Yanıtlarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece bu araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacaktır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar bilimsel kongrelerde veya dergilerde yayımlandığı takdirde yalnızca genel sonuçlardan bahsedilecektir. Araştırma hakkında sorularınız varsa sayfanın sonunda belirtilen e-posta adresi üzerinden bizlere ulaşabilirsiniz.

Çalışma yaklaşık 15 – 20 dakika sürmektedir. Soruların doğru ya da yanlış yanıtları yoktur. Bizim için önemli olan sizin gerçek düşünce ve duygularınızı yansıtan en uygun yanıtları seçmenizdir.

Bu tez çalışmasının tamamen gönüllülük esasına dayandığını ve çalışmayı bırakmak istediğim takdirde bırakabileceğimi biliyorum. Çalışma esnasında vereceğim bilgilerin **bilimsel amaçlı yayımlarda** kullanılmasını kabul ediyorum.

☐ Tez çalışmasına katılmayı kabul ediyorum.

Canberk Gelir	Doç. Dr. Nilay Pekel Uludağlı (Tez Danışmanı)
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi	Acıbadem Üniversitesi Psikoloji Bölümü
İletişim:	İletişim:

Ek B: Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyet: Erkek ☐ Kadın ☐ Diğer ☐

2. Yaş:

3. Medeni Durum: Bekâr ☐ Birlikte Yaşıyor ☐ Evli ☐
Boşanmış ☐ Dul ☐

4. Eğitim Durumu: İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐
Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐

5. Toplam Aile Geliriniz (Evinize giren toplam gelir):

☐ 2000 TL altı ☐ 8001 – 11000 TL
☐ 2000 – 5000 TL ☐ 11001 – 14000 TL
☐ 5001 – 8000 TL ☐ 14000 TL ve üzeri

6. Kiminle yaşıyorsunuz? : Yalnız ☐ Ebeveynlerimle ☐ Partnerimle ☐
Ev arkadaşım/arkadaşlarımla ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz)

7. Ebeveynlerinizin Medeni Durumu: Evli ☐ Boşanmış ☐ Ayrı yaşıyor ☐
Eşlerden biri veya ikisi vefat etmiş ☐

7. **Anneniz:** Öz/Sağ ☐ Öz/Sağ Değil ☐
Üvey/Sağ ☐ Üvey/Sağ Değil ☐
8. **Babanız:** Öz/Sağ ☐ Öz/Sağ Değil ☐
Üvey/Sağ ☐ Üvey/Sağ Değil ☐

9. **Annenizin Eğitim Durumu:** İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐
Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐

10. **Babanızın Eğitim Durumu:** İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐
Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐

11. **Çocukluk döneminizde anne ve babanız ne kadar sıklıkta tartışma yaşarlardı?**

Hiçbir zaman ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sık sık ☐ Her zaman ☐

12. **Çocukluk döneminizde anne ve babanız ne kadar sıklıkta hakaret içeren tartışma yaşarlardı?**

Hiçbir zaman ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sık sık ☐ Her zaman ☐

13. **Çocukluk döneminizde anne ve babanız ne kadar sıklıkta fiziksel şiddet içeren kavga ederlerdi?**

Hiçbir zaman ☐ Nadiren ☐ Bazen ☐ Sık sık ☐ Her zaman ☐

14. **Şu anda devam eden romantik ilişkiniz var mı?** Evet ☐ Hayır ☐

15. **Romantik ilişkiniz varsa partnerinizle ne kadar süredir birliktesiniz?**

Ek C: Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği Örnek Maddeler

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Her sorunun karşısında bulunan; (0) Kesinlikle katılmıyorum (1) Katılmıyorum (2) Katılıyorum ve (3) Tamamen Katılıyorum anlamına gelmektedir.	Annem				Babam			
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Annem/Babam eşiyle ilişkisinde...								
1. Her şeyin doğrusunu bildiğini iddia eder.	0	1	2	3	0	1	2	3
2. Dediklerinin olması konusunda ısrarcıdır.	0	1	2	3	0	1	2	3
3. Dediğinden ve bildiğinden şaşmaz.	0	1	2	3	0	1	2	3

Ek D: Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği Örnek Maddeler

	Hiç Katılmıyorum					Tamamen Katılıyorum
1. Tartışma esnasında konuyla ilgisiz de olsa zayıflıklarını yüzüne vururum.	1	2	3	4	5	6
2. Kavganın büyümemesi için onun istediği şeyleri yaparım.	1	2	3	4	5	6
3. Çok sinirlenmişsem konuşmayı ertelerim.	1	2	3	4	5	6

Ek E: İlişki Doyumu Ölçeği Örnek Maddeler

Lütfen her bir ifadenin size uygunluğunu 7 dereceli ölçek üzerinde değerlendirip ifadenin yanındaki boşluğa uygun sayıyı yazınız.

1) Sevgiliniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç karşılamıyor						Çok iyi karşılıyor

2) Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç memnun değilim						Çok memnunum

3) Diğerleri ile karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?

1	2	3	4	5	6	7
Çok daha kötü						Çok daha iyi

Ek F: Depresyon Anksiyete Stres–21 Ölçeği (DASÖ – 21) Örnek Maddeler

SON BİR HAFTA İÇİNDE...	Hiçbir zaman	Bazen	Oldukça Sık	Her Zaman
1. Gevşeyip rahatlamakta zorluk çektim.	0	1	2	3
2. Ağzımda kuruluk olduğunu fark ettim.	0	1	2	3
3. Hiçbir olumlu duygu yaşayamadığımı fark ettim.	0	1	2	3